

# HAFTALIK BİLGİLENDİRME

## RAPORU



# 2022

## 12-18 Eylül Günleri



İçindekiler sayfasındaki konu başlıklarına tıklayarak istediğiniz konu hakkında bilgi alabilirsiniz.

Medya ve Kurumsal İletişimden Sorumlu  
Genel Başkan Başkanlığı



## İçindekiler

<b>KONUŞULMAMASI GEREKENLER-DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR</b>	2
CHP İKTİDARININ İLK HAFTASINDA YAPILACAKLAR	2
CHP İKTİDARINDA TELAFİ EDECEĞİZ	3
12-18 EYLÜL 2022 HAFTASI ÖZEL GÜNLER	6
YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ	6
KKM'YE 130 MİLYAR ÖDEYEN HAZİNE, 130,5 MİLYAR LİRALIK YENİ İÇ BORÇLANMAYA GİDECEK!	14
HAZİNE VE MALİYE BAKANI, TÜRKİYE'NİN G20 SIRALAMASINDAN DÜŞTÜĞÜNÜ UNUTTU!	14
TEMİZLİK İŞÇİLİĞİNE BAŞVURAN ÜNİVERSİTE MEZUNLARINI GÖRMEZDEN GELEN İKTİDAR, 'ÜLKEDE İŞSİZLİK YOK' YALANINA SARILIYOR!	16
İKTİDAR, DIŞ TİCARET AÇIĞININ 100 MİLYAR DOLARA YAKLAŞTIĞINI GİZLİYOR!	16
"YENİ ZAM VE VERGİ ARTIŞI YOK" SÖZÜ VEREN İKTİDAR, ELEKTRİK VE DOĞALGAZ ZAMLARIYLA HALKI ALDATTI!	17
ENFLASYON KASIRGASI	17
ÇELİŞKİLER BELGESİ	20
İŞSİZLİK DARBESİ DÖRT KENTİ YIKTI	22
TEMEL BİR İHTİYAÇ OLAN ISINMANIN MALİYETİ 7 AYDA İKİYE KATLANDI	24
GARANTİLİ YİD PROJESİ İÇİN FİNANSMAN BULUNAMADI	25
AKP'Lİ YILLARDA BÖLÜŞÜM VAHAMETİ	25
ÖRTÜLÜ ÖDENEK BİLE YAYA KALDI	28
ŞANTİYEE DÖNEN YALILARDA VURGUN	29
TARIMDA KAN KAYBI SÜRÜYOR	30
TARLAYA HÜCUM TARIMI TÜKETİR	32
ŞİRKET KAZANACAK, DOĞA KAYBEDECEK	34
BU KEZ AİLEYE ÖZEL İLAN	35
SEL FELAKETİ BİLE ONLARA YARADI!	35
455 KİŞİLİK KADROYA 113 BİN 812 BAŞVURU	36
ESKİ İBDA-C'LI YOLUNU BULMUŞ	36
MUHALİFE HAKARET KOLTUĞU GETİRİYOR	37
YARIM MİLYARLIK YEMİŞLER!	38
BU ZAMLAR ASGARİ ÜCRETİLİYE DOLAYLI YOLDAN SENİN ÇOCUĞUN OKUMASIN DEMEKTİR	39
KIRTASİYECİLER DE ŞİKAYET EDİYOR	40
PROJE ADI ALTINDA TÜGVA ETKİNLİĞİ	40
EĞİTİMİ ELLERİNDE OYUNCAK YAPTIKLAR	41
EĞİTİM ORTAMLARI	42
EĞİTİMDE YÖNETİŞİM	43
KÖY ENSTİTÜLERİ	44
BAŞARI DEDİKLERİ KOĞUŞ SİSTEMİ	46
AKP DİJİTAL DÖNÜŞÜMDE DE KÜME DÜŞTÜ	47
DİJİTAL HAKSIZLIKLAR VE TEKNOLOJİDE ERİŞİM ENGELLERİ	48
TEK ADAM REJİMİ TÜRKİYE'Yİ UYUŞTURDU	51
ERDOĞAN'IN, SÖZLERİ YOLSUZLUKLARIN ÜZERİNE GİDİLMEMESİ TALİMATIDIR!	52
HAKİM VE SAVCILARIN YÜZDE 50'DEN FAZLASI MESLEKİ DENEYİM VE KIDEMDEN YOKSUN!	53
TÜRKİYE, CİBUTİ VE RUANDA'NIN BİLE GERİSİNDE 'OTORİTER ÜLKE' KATEGORİSİNE ALINDI	54
BASINA İKTİDAR SOPASI	54
SAVRULAN DIŞ POLİTİKAMIZ	55

## **KONUŞULMAMASI GEREKENLER-DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR**

\*Kutlama mesajlarının dışında dini konulara girilmemeli. Röportaj ve Televizyon programlarında konu ile ilgili gelen ısrarlı sorulara, laiklik vurgusu ile dini konuların siyasilerin değil konu ile ilgili çalışan İlahiyat kökenli akademisyenler ile din alimlerinin vermesi gerektiğine vurgu yapılmalı. Siyasilerin din konuşmasının dini siyasete alet etmek olduğu vurgusu yapılabilir. Camiye, kışlaya ve okullara siyaset sokulmamalı.

\*Ak Parti'nin kendi içerisinde yaşadığı tartışmalara girilmemeli, konu ile ilgili sorular cevaplanmamalıdır. Bu konudaki en önemli yaklaşım "Biz de izlemekteyiz, demokrasimiz açısından gözlemekteyiz." yanıtıdır.

\*Türk Ordusu ve Genel Kurmay Başkanlığı ile ilgili eleştirel söylemlerde bulunulmamalı. AKP'nin millet(Milliyetçilik) ve ümmet(Din) siyaseti üzerinden rant elde etmeye çalıştığı, bu ideal doğrultusunda duyguları sömürerek oyunu arttırma çabasında olduğu unutulmamalıdır. Doğruda olsa söylenecek tek bir cümle dahi rakibin eline çok önemli bir fırsat verebilir.

\*Türkiye'nin etnik ve mezhepsel, cinsiyet ve sınıfsal yapılanmalarına yönelik daima birleştirici bir söylemde bulunulmalı. Söylemlerimiz Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı ortak paydasından hareket etmeli. Kurtuluş savaşındaki birliktelik ruhundan dem vurulmalı, hak arayışlarımızı ve adalet söylemlerimizi belirli zümreler ve olaylar için değil kavramlar ve olgular için kullanmaya dikkat edilmeli.

\*Parti'nin iç organlarında konuşulması gereken hususlar medya önünde konuşulmamalı. Ülkenin menfaati için ilkemiz daima 'Kol kırılır yen içinde kalır' olmalıdır. Parti içi sorunların çözüm noktası medya ve kamuoyu değil parti içi organlardır. Parti sorunlarını kamuoyunda konuşmak 'Bunlar daha kendi sorunlarını çözemezken ülkeyi nasıl yönetecekler' algısı oluşturup, CHP'ye ve ülkenin geleceğine zarar vermektedir.

\*Söylem oluştururken unutulmaması gereken yegane husus; doğru, güncel ve ilkeleri kapsar olmasıdır. Aynı zamanda unutulmaması gereken bir diğer önemli hususta; söylemlerinizi tamamen doğru olabilir fakat onun yeri, zamanı ve kime söylendiğidir. Püf noktası, kimin, ne zaman ve nerede söylediğidir. Zira; Doğru, doğru yerde ve doğru zamanda doğrudur.

\*Sosyal medya hesaplarından yapılacak paylaşımlarda bireysel görüşler yerine parti politikasına uygun söylemler tercih edilmeli. Zamanlamanın önemi paylaşımın hedef kitlesi ve paylaşım yapılan mecraya göre belirlenmeli.

\*Diğer önemli bir husus, bir şeyi sizin kaç kere söylediğiniz değil karşındakinin duyup duymadığıdır. Doğruları defalarca söylemekten çekinmeyin. Sizin tekrar dediğiniz karşınızdakinin ilk kez duyduğu olabilir. Tekrarın gücüne inanın.

\*Eleştirel söylemlerimizi, projelerimizle desteklemeliyiz. Yanlış gösterip, doğruyu anlatmalı, bunun adresinin de CHP iktidarı olduğu vurgusunu yapmalıyız.

\*Her açıklamaya, herkese ve her soruya cevap verilmemeli. Düşük seviyeli söylemlerle ilgili sorulara muhatap almayarak cevap verilmeli. Muhatap almamak çoğu zaman en güzel cevaptır. Muhatap almadığımız ya da o seviyeye inmeyeceğimiz dile getirilmeli. Zira o tarz söylemlerde bulunan insanların amaçları bizleri o polemige sokmaktır, amaçlarına ulaştırmamak için verilecek tek cevap 'muhatap almıyoruz' olmalıdır.

## **CHP İKTİDARININ İLK HAFTASINDA YAPILACAKLAR**

**\*Katar ordusuna peşkeş çekilen Sakarya'daki Tank-Palet Fabrikası'nı hemen geri alıp, şanlı ordumuza iade edeceğiz.**

\*Esnafın, pandemi döneminde bankalardan aldığı kredilerin faizlerini silecek, anaparayı ise makul ölçülerde taksite bağlayacağız.

**\*Bir kararname ile esnafın stopaj vergisini kaldıracağız.**

\*Çiftçilerin, bankalardan veya tarım kredi kooperatiflerinden aldıkları kredilerin faizlerini sıfırlayacak, anaparayı ise makul ölçülerde taksite bağlayacağız.

**\*KYK borçlarından ötürü başlatılan tüm hacizleri durduracak, borçların faizlerini silecek; borçlu iş sahibi olduğunda, anaparayı makul taksitlere böleceğiz.**

\*Beşiktaş'taki terör saldırısında hayatını kaybeden 39 polis, 8 sivil toplam 47 şehidimiz için toplanan paraların tamamını faizleriyle birlikte, hak sahiplerine teslim edeceğiz



## HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

### MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

\*15 Temmuz Şehit ve Gazileri için vatandaştan toplanan paraların tamamını faizleri ile birlikte hak sahiplerine vereceğiz

\*Hangi koşulda bedeli ne olursa olsun; vatan topraklarına sahip çıkacak, Süleyman Şah Türbesi'ni vatan toprağına geri götürerek, orada şanlı bayrağımızı dalgalandıracğız.

## CHP İKTİDARINDA TELAFİ EDECEĞİZ

### TARIM

\*Tarımsal üretimde kullanması için çiftçiye ÖTV'siz KDV'siz **kırmızı mazot** vereceğiz.

\***Ziraat Bankası** kuruluş amacına uygun olarak, çiftçiye **üretim için ucuz kredi** verecek.

\*Çiftçimizin kredi, **su ve elektrik borç faizlerini sileceğiz**, anaparayı ise yapılandıracğız.

\*Her köye **en az bir teknik personel** ataması yapacağız.

\*Çiftçiye verilecek destek **milli gelirin en az %1'i** olacak. Ödeme her yıl Ekim ayında yapılacak.

\*Ürün taban fiyatlarını bir yıl önce açıklayacağız. Hububat, yağlı tohum, baklagiller gibi belli ürünlerde **alım garantisi** vereceğiz.

\*Tarımsal sulamada kullanılan **elektrik ve sulama faturaları hasattan sonra** ödenecek.

\***Tarım kooperatiflerinin** yaygınlaşmasını teşvik edeceğiz.

\***Tarım destekleri ve araçları hacedilemeyecek**, desteklerden kesinti yapılamayacak.

\*Hasat döneminde **ithalatı yasaklayacağız**.

\*Kadınların ve gençlerin tarımda istihdamının artması için **sosyal güvenlik primlerinin devlet tarafından** ödenmesini sağlayacağız.

### SANAYİ ve TEKNOLOJİ

\*Sanayicinin ve esnafın **elektrik borçlarının faizlerini sileceğiz**.

\***Akıtma tesislerinin enerji bedellerini** devlet ödeyecek.

\*FABKA projesi ile girişimcilere **düşük maliyetli anahtar teslim fabrikalar** inşa edeceğiz.

\*Her OSB'de teknik eğitim veren 6 yıllık ve yatılı **Teknoloji Lisesi** kurulacak.

\***Enerji Kooperatiflerinin** yaygınlaşmasını teşvik edeceğiz

\***Yenilenebilir enerji** için YEKDES adında yeni bir **destekleme mekanizması** kuracağız.

\*Sanayicimizin ihtiyaç duyduğu **teknik personeli yetiştirecek** mesleki eğitim politikaları kararlılıkla takip edeceğiz.

\*Mesleki eğitim almış gençlerimizin, **kendi alanlarında çalışmalarını** teşvik edeceğiz.

### KOBİLER

\***Şirketlerin KDV alacaklarını** gecikmeden ödeyeceğiz.

\*KOBİ kredilerinden alınan **Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisini sıfırlayacağız**.

\***Katma değeri yüksek ürün üretecek firmalar** için özel kredi ve vergi desteğı sağlayacağız.

\*KOBİ'lerin **devletten alacaklarını ödeyeceğiz**.

\*OSB'lerde KOBİ'ler için **enerjiyi özel olarak fiyatlandıracağız**.

\*KOBİ'lere **vergi indirimi** teşviki vereceğiz.

\***Kara liste** bir defaya mahsus sileceğiz.

**VERGİ İNDİRİMLERİ**

- \*Motor hacmi 1600 cc ve altındaki otomobillerde **ÖTV'ye 1/4 oranında indirim** uygulayacağız.
- \***Gazilere ve şehit yakınlarına** 3 yılda bir vergilerden muaf araç alma hakkı vereceğiz.
- \***Damga Vergisi'ni** kademeli bir şekilde kaldıracacağız.
- \***İlk internet aboneliklerinden** vergi almayacağız.
- \*Ücretlilerin **eğitim ve sağlık harcamalarını**, gelir vergisinde indirim konusu yapacağız.

**GENÇLER**

- \*Gençlerin alacağı **ilk sıfır otomobilde, cep telefonunda ve oyun konsolunda ÖTV'yi** kaldıracacağız.
- \*Gençlere **pasaport ücretsiz olacak**; yurtdışına çıkışta **harç ödeme** uygulamasını kaldıracacağız.
- \*Gençler, sigorta kapsamında olduğu aile bireylerinin vefatı halinde **ilk sigortalı işgününe kadar sigorta hizmetinden yararlanmaya** devam edecek.
- \*İşe ilk giren yeni mezunların **2 yıl süreyle vergi ve prim ödemelerini devlet karşılayacak**.
- \*ADS kapsamındaki ailelerde gençlere **kamu istihdamında öncelik** sağlanacak.
- \***Yurt sorununu** bir yılda çözeceğiz
- \*Yeni evli çiftlerin **ilk satın alacağı evde KDV'yi yarıya** düşüreceğiz.
- \***Evlilik öncesi bütün taramaların ücretsiz** olarak yaptırılmasını sağlayacağız.
- \*Üniversiteli gençlere **kültür-sanat etkinliklerine** katılmaları için, içine belli miktarda para yüklenmiş kart vereceğiz.

**KADINLAR**

- \***İstanbul Sözleşmesi'**ne 1 hafta içerisinde yeniden taraf olacağız.
- \*Kadın cinayetlerinin failleri için **ceza indirimi uygulanmayacak**.
- \***Doğum için işten ayrılan** kadınların işe dönmesi halinde işverene **vergi teşviki uygulayacağız**.
- \***Kadınların ve gençlerin kooperatif** kurmalarını teşvik edeceğiz.
- \*Aile Destekleri Sigortası kapsamında **"Yeni Başlangıçölar Fonu"** kuracağız ihtiyaç duyan boşanmış kadınlara ev kurma desteği sağlayacağız.
- \*Ebeveynler için çocuk iznini yeniden düzenleyeceğiz, **babalık izninin süresini** uzatacağız.
- \***Kreşlerin ve sığınma evlerinin** sayısını artıracacağız.
- \*Rahim ağzı kanserini önleyen **HPV aşısı ücretsiz** olacak

**ESNAF**

- \*Ticaret erbabına **sicil affı** getireceğiz.
- \***Kira stopajını** kaldıracacağız.
- \*BAĞ-KUR prim borcu olsa dahi **esnafın ve bakmakla yükümlü oldukları ailelerinin sağlık** hakkından yararlanmasını sağlayacak net yasal düzenlemeleri yapacağız.
- \*Esnafımıza **emeklilik için geriye doğru borçlanma** hakkı tanıyacağız.
- \***Esnaf Destekleri Sigortası Fonu'**nu kuracağız.

**ÖĞRETMENLER**

- \*Öğretmen **atamalarını gerçekleştirecek**, alımlarında **sözlü sınavı** kaldıracacağız.
- \***Öğretmen maaşlarını** iyileştireceğiz.
- \***Bütün öğretmenler kadrolu olacak**, ücretli ve sözleşmeli öğretmen ayırımına son vereceğiz.
- \*Her yıl 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde öğretmenlere **bir maaş ikramiye** vereceğiz.



## HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

### MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

\*Öğretmenlere sağlayacağımız **3600 ek gösterge** imkânının yanında, eğitim-öğretim tazminatlarını da artıracacağız.

\***Ek ders ücretini** iki katına çıkaracağız.

\*Okullar açık olduğunda **toplu taşıma araçları tüm eğitim çalışanlarına ücretsiz** olacak.

\*Öğretmenlerin **aile bütünlüğünü** her koşulda sağlayacağız.

#### SAĞLIK HİZMETLERİ

\***Yurttaşımızın prim borcuna bağlı olmaksızın**, Genel Sağlık Sigortası kapsamı içinde yer alabilmesini sağlayacağız.

\*Katkı payı, ilave ücret ve fark ücretlerini **kaldıracağız**.

\*Yurttaşlarımızın **periyodik sağlık kontrollerini ücretsiz** gerçekleştireceğiz.

\*Şehir hastaneleri açılırken **kent merkezlerinde kapatılan** devlet hastanelerini yeniden açacağız.

\***Askeri hastaneleri** yeniden açacağız.

\***Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsü'nü** yeniden açacak, ilaç, aşı, serum, tıbbi malzeme ve tıbbi cihaz üretimini stratejik sektörlerindeki **AR-GE çalışmalarına** destek vereceğiz.

\***Tıp teknoparklarını** kuracağız.

\***Meslek Hastalığı Hastaneleri'ni** ve **Çocuk Hastaneleri'ni** yaygınlaştıracacağız.

#### SAĞLIK ÇALIŞANLARI

\***Sağlıkta şiddetin önlenmesi** için caydırıcı bir yasa çıkaracağız.

\***Sağlık personeli atamalarını** derhal yapacağız.

\***Aile Hekimlerinin** iş yükünü azaltmak için yardımcı sağlık çalışanı ataması yapacağız.

\*Her bir sağlık mesleği üyesi tek tipte devlet memuru olarak istihdam edilecek.

\***Sağlık çalışanlarının ek göstergeleri 3600'den başlamak üzere** kademeli olarak yükseltilecek.

\***Çalışma saatlerini** Uluslararası Çalışma Örgütü normlarına uygun hale getireceğiz.

#### MUHTARLAR

\*Tek bir **muhtarlık kanunu** olacak.

\*Muhtarlık seçimleri için **birleşik oy pusulası** esası getirilecek.

\*Bağımsız bir **muhtarlık evi** olacak.

\*Muhtarlıklara **yardımcı büro personeli** tahsis edilecek.

\*Kaldırılan **köy tüzel kişilikleri yeniden oluşturulacak**.

\*Her muhtarlığın ayrı bir **bütçesi** olacak.

\***Sosyal yardımlar, muhtarlıklar aracılığı ile dağıtılacak**.

\*Belediye meclisinde, muhtarın seçildiği mahalleyle ilgili bir karar alınacaksa, o kararın görüşüldüğü **belediye meclisi toplantısına muhtar da katılacak**, toplantıda söz ve karar sahibi olacak.

\*Muhtar, belediye ile birlikte **sosyal projeler geliştirecek**.

\*"**Türkiye Muhtarlar Birliği**" kurulacak.

#### ÇALIŞANLAR

\*Asgari ücret enflasyona yenilmeyecek **asgari ücrete 6 ayda bir zam** yapılacak.

\***Kıdem tazminatı çalışma yılı şartı olmaksızın** kullanılabilen bir hak olacak.

\*Esnek çalışma modellerine son verecek, **güvenceli istihdama** öncelik vereceğiz.

\*İşsizlik Sigortası Fonu'nu amacına uygun kullanacağız.

### MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

- \*Kapsam dışı bırakılan **taşeron işçileri kadroya** alacağız.
- \***3600 Ek Gösterge ve EYT** meselesini çözeceğiz.
- \*KHK ile ihraç edilip, hakkında **beraat ve göreve iade kararı** verilenleri görevine iade edeceğiz.

#### ÇOCUKLAR

- \***Eğitim parasız olacak** çocuklarımıza eşit olanaklar sunacağız.
- \*Öğrencilerin **kitap, kırtasiye, çanta, kıyafet ve hatta servis ihtiyaçları ücretsiz** karşılanacak.
- \*Okullarda öğrencilerin **su ve öğle yemekleri ücretsiz** olarak MEB tarafından karşılanacak.
- \***Yetiştirme yurdundan ayrılmak** zorunda kalanlara **kamuda istihdam olanağı** sağlayacağız.

#### YAŞLILAR

- \***Huzurevinde yaşayan yoksul** yaşlıların harçlıklarını arttıracacağız.
- \***Eşi vefat eden kadınlara** yapılan sosyal yardım miktarını arttıracacağız.
- \*65 yaş üzerindeki yurttaşlarımızın **kültür, sanat ve spor etkinliklerinden ücretsiz** yararlanmalarını sağlayacağız.
- \*Emeklilerimize, Turizm Bakanlığı ve TÜRSAB iş birliği sayesinde **makul ücretlerle gezi ve tatil olanağı** sağlayacağız.
- \***Uzun Dönem Yatılı Kurum Bakımı** hizmeti için sırada beklemeyi sonlandıracağız.
- \***Kısa Süreli ve Geçici Bakım hizmetlerini** etkin ve yaygın hale getireceğiz.
- \*Alzheimer/Demens hastalarına yönelik **yatılı ve gündüz hizmetlerini** yaygınlaştıracacağız.

### 12-18 EYLÜL 2022 HAFTASI ÖZEL GÜNLER

\*12 Eylül 1980'de **12 Eylül Darbesi** gerçekleştirildi. Darbe sonrası; resmî rakamlara göre 650.000 kişi gözaltına alındı, 230.000 kişi askerî mahkemelerce yargılandı, cezaevlerinde ise işkence sonucu 171 kişi olmak üzere yaklaşık 300 kişi hayatını kaybetti, 50 kişi idam edildi, 1.683.000 kişi ise fişlendi.

#### **\*12-18 Eylül Ahilik Haftası**

- \*13 Eylül 1998'de bürokrat ve siyasetçi, Halkçı Parti'nin kurucu Genel Başkanı **Necdet Calp hayatını kaybetti**.
- \*14 Eylül 1966'da Türkiye'nin 4. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel hayatını kaybetti.
- \*15 Eylül Dünya Demokrasi Günü
- \*16 Eylül 1961'de Yassıada Yargılamaları neticesinde idama mahkûm edilen **Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan**'ın cezaları infaz edildi. Başbakan Adnan Menderes'in idam cezasının infazı ise ertelendi.
- \*16 Eylül 2016'da oyuncu, aktör ve film yapımcısı olmasının yanı sıra sosyal duyarlılığı ile de bilinen **Tarık Akan** hayatını kaybetti.
- \*17 Eylül 1961'de siyasetçi, Demokrat Parti Genel Başkanı ve Başbakan **Adnan Menderes idam edildi**. Millî Birlik Komitesi, 65 yaşını aşan Celâl Bayar ile öteki hükümlülerin idam cezalarını, müebbet hapse çevirdi. Adnan Menderes, 27 Mayıs Darbesi'nden sonra Yassıada Yargılamaları sonucu 9 ay 27 gün süren duruşmalar sonunda idam cezasına çarptırıldı ve 17 Eylül 1961 tarihinde Bursa'nın İmralı adasında idam edildi.

### YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ

• **Kim büyüdü:** Türkiye ekonomisi, bu yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 7,6 oranında büyürken, haziran sonu itibariyle son bir yıllık büyüme oranı ise yüzde 8,2 olarak gerçekleşti Enflasyonu kontrolsüz bırakarak ekonomiyi büyütme çalışmak, büyük kitleleri yoksullaştırırken bir avuç sermaye sahibini zenginleştirmeye hizmet etmektedir. Nitekim milli gelirin dağılımına bakıldığında 2021 ve 2022 yıllarında, ücretle çalışanlar aleyhine, sermaye kesiminin lehine çok büyük bir bozulma yaşandığını TÜİK bile artık gizleyemiyor.



**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

- **Kapasite kullanımı:** Bu ay başında yapılan elektrik ve doğalgaz zamlarının da üretimini önümüzdeki aylarda olumsuz etkilemesi beklenen imalat sanayi sektörünün kapasite kullanımı ağustosta hem geçen yılın aynı ayına hem de bu yıl temmuz ayına göre sırasıyla 0,4 ve 1,5 puan azaldı.
- **Dış ticaret açığı:** Türkiye bu yıl ağustos ayında 11,3 milyar dolarla rekor düzeyde bir aylık dış ticaret açığına imza atarken, ağustos sonu itibariyle son bir yıllık dış ticaret açığı 89,6 milyar dolara yükseldi. 2022 yılının tamamında yıllık açığın 110 milyar doların üzerine çıkarak rekor kıracağı tahmin ediliyor.
- **Merkez Bankasının, brüt rezervi** (altın + döviz); 19 - 26 Ağustos günleri arasında 603 milyon dolar azaldı. Eksi durumdaki net rezervi de 235 milyon dolar daha düştü.
- Son yıllarda uygulanan yanlış ekonomik ve siyasi politikalar yüzünden Türkiye’den çıkan yabancı portföy yatırımcıları, 19 - 26 Ağustos haftasında hisse senedi ve tahvil piyasalarından net 48 milyon dolarlık satış yaptılar.
- **Hazinenin, iç ve dış borçlarının toplamından oluşan borç stoku** temmuzda bir önceki aya göre 189,4 milyar lira artarak 3 trilyon 620,7 milyar liraya kadar yükseldi. Borç stokunun, 2021 yılı sonunda 1 trilyon 375 milyar lira olan vadesine kadar ödenmesi gereken faiz yükü ise 3 trilyon 185,9 milyar lira olarak hesaplandı.
- **Bankalardan rekor kar:** İktidarın, uyguladığı ekonomik yıkım programı, en çok bankacılık sektörüne yaradı. Kur korumalı mevduat uygulaması kapsamında toplayıp kredi olarak vatandaşa ve borç olarak devlete sattıkları mevduatların faiz yükünün büyük bir bölümü Hazine ve Merkez Bankası tarafından karşılanan bankaların bu yıl temmuz ayındaki karı geçen yılın aynı ayına göre yüzde 505 oranında artarak 38,7 milyar liraya, yılın ilk yedi aylık dönemindeki net karı ise yüzde 417,2 oranında artarak 207,9 milyar liraya kadar tırmandı.
- Vatandaşlar, gelirlerinin yetmediği zorunlu harcama ve borç ödemelerini yapabilmek için hızla borçlanıyorlar. Son 3,5 ayda (6 Mayıs – 12 Ağustos arasında) vatandaşların bankalara olan borçlarında 187 milyar liralık artış yaşandı. Bireylerin bankalara ve finansman şirketlerine olan (konut, taşıt, ihtiyaç ve kredi kartı) borcu (takiptekiler de dahil) 26 Ağustos itibariyle 1 trilyon 299 milyar liraya yükseldi.

**SORUNLU BÜYÜME**

- Türkiye ekonomisi, bu yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 7,6 oranında büyürken, haziran sonu itibariyle son bir yıllık büyüme oranı ise yüzde 8,2 olarak gerçekleşti.
- Haziran sonu itibariyle yıllıklandırılmış milli gelir 827,7 milyar dolara, kişi başına gelir de yine yıllıklandırılmış olarak 9 bin 691 dolara (2022 yılı programında yer alan 2022 ortalama nüfus tahminine göre) yükseldi.
- Hem 2021 hem de 2022 yıllarındaki ekonomik büyüme, iktidarın “büyüme mi enflasyon mu” ikileminden “büyüme”yi seçip, enflasyonu kontrolsüz bırakmasından kaynaklanmıştır.
- (İktidarın büyümeyi bu kadar önemsemesinin altında, 2019 yılındaki yerel seçim hezimetini, o yıl ekonomik büyümenin yüzde 0,8’e kadar düşmüş olmasına bağlamalarının yattığını düşünüyorum. Bu nedenle de enflasyonu körükleyecek adımlar atmaktan, çekinmediklerini görüyoruz.)
- Enflasyonu kontrolsüz bırakarak ekonomiyi büyütmeye çalışmak, büyük kitleleri yoksullaştırırken bir avuç sermaye sahibini zenginleştirmeye hizmet etmektedir.
- Nitekim milli gelirin dağılımına bakıldığında 2021 ve 2022 yıllarında, ücretle çalışanlar aleyhine, sermaye kesiminin lehine çok büyük bir bozulma yaşandığını TÜİK bile artık gizleyemiyor.
- Örneğin, 2020 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 36,8 olan ücretlilerin milli gelirden aldığı pay, 2021 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 32,6’ya, bu yılın ikinci çeyreğinde ise yüzde 25,4’e kadar düştü. Ücretlilerin milli gelirden aldığı pay son iki yılda 11,4 puan birden azaldı.
- Milli gelirden ücretin ve karın aldığı paya ilişkin oranlarda yaşanan bu gelişmeler enflasyon yoluyla emeğin değerini ucuzlatarak çalışanlardan sermaye kesimine çok büyük bir kaynak transferi yapıldığını gösteriyor.
- Karın 2020 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 42,9 olan payı ise 2021 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 49,2’ye, 2022 yılının ikinci çeyreğinde ise yüzde 54’e kadar yükseldi. Sermaye kesiminin milli gelirden aldığı pay son iki yılda 11,1 puan arttı.
- Bu arada kar artışının da reel sektörden çok, finans sektöründe yaşandığını hem milli gelir hem de bankacılık sektörüne ilişkin göstergeler ortaya koyuyor. 2022 yılının ikinci çeyreğinde sabit fiyatlarla en yüksek büyüyen sektör yüzde 26,6 ile finans ve sigorta sektörü oldu. Bu yılın ilk altı aylık döneminde bankacılık sektörünün net karı geçen yıla göre yüzde 400,5 oranında arttı. Kar artışı yılın ilk yedi aylık dönemi için ise yüzde 417,2’yi buldu.



**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

- Büyüme TÜİK'e göre TÜFE'de yıllık yüzde 80, yurt içi ÜFE'de ise yüzde 144,61 oranında bir artışa yol açılma pahasına sağlandı. Bir çok temel mal ve hizmetin fiyatı yüzde 200-300 gibi oranlarda artarken, ücretli çalışanların, emeklilerin, tarım sektörünün, küçük esnaf ve sanatkarlar gibi geniş kesimlerin gelirindeki artış bu artışların oldukça gerisinde kaldı. Geniş kesimler yoksullaştı.
- Türkiye ekonomisi yüzde 7,6 büyürken, Türkiye nüfusunun yüzde 20'sine yakınının geçimini sağladığı tarım sektörü yüzde 2,9 oranında küçüldü. Tarım sektörü bu yılın ikinci çeyreğiyle birlikte son beş çeyreğin dördünde küçülüyor. (Sektör 2021 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 0,6 üçüncü çeyreğinde yüzde 6,8, ve bu yılın birinci çeyreğinde de yüzde 1,5 oranında küçülmüştü)
- Harcama tarafına bakıldığında ise ekonomik büyümeyi hanehalkı harcamalarındaki artışın sürüklediği gözleniyor. Yüksek enflasyon ve tasarrufların enflasyon karşısında erimesi korkusuyla ailelerin gelecekte yapmayı planladıkları harcamaları da fiyat artışlarından etkilenmemek için öne çektikleri, tasarruf etmek yerine borçlanarak harcama yaptıkları gözleniyor.
- Hanehalkı tüketim harcamalarının sabit fiyatlarla yüzde 26,9 oranında arttığı bu yılın ikinci çeyreğinde, devletin tüketim harcamalarında (maaş-ücret ve diğer cari harcamalar) reel olarak yüzde 2,3, yatırım harcamaları yüzde 4,7, mal ve hizmet ihracatı yüzde 16,4, mal ve hizmet ithalatı ise yüzde 5,8 oranında arttı.
- Buna göre hanehalkı tüketim harcamalarındaki artış 7,6 oranındaki büyüme oranını 13,6 puanlık, devletin tüketim harcamalarındaki artış 0,3 puanlık, yatırım harcamalarındaki artış 1,2 puanlık, ihracat 3,9 puanlık katkı yaparken, ithalattaki artış ise bu oranı 1,1 puan aşağı çekti. Tüketim, yatırım ve ihracat artışı ve ithalat bir arada değerlendirildiğinde, bu dönemde bu ölçüde bir tüketim, yatırım ve ihracatın gerçekleştirilebilmesi için Türkiye'nin mal ve hizmet üretiminin yüzde 17,9 gibi bir oranda artmış olması gerekiyor. Oysa üretim yöntemiyle yapılan hesaplama göre Türkiye'nin bu dönemde gayri safi yurt içi hasılası yüzde 7,6 oranında büyüdü.
- Dolayısıyla bu ölçüde bir tüketim ve yatırım harcaması ile ihracatın gerçekleştirilebilmesi ancak stokların yani önceki yıllarda üretilmiş ya da ithal edilmiş stoktaki malların tüketilmesiyle mümkün olabilir. Bunun da milli gelir artış hızını 10,3 puan aşağı çektiği tahmin ediliyor. Ya da hesaplamalarda bu ölçüde bir hata bulunuyor.

**SANAYİDE ÇARGLAR AĞUSTOSTA YAVAŞLADI**

- Bu ay başında yapılan elektrik ve doğalgaz zamlarının da üretimini önümüzdeki aylarda olumsuz etkilemesi beklenen imalat sanayi sektörünün kapasite kullanımı ağustosta hem geçen yılın aynı ayına hem de bu yıl temmuz ayına göre sırasıyla 0,4 ve 1,5 puan azaldı.
- Merkez Bankasının belirlemelerine göre geçen yıl ağustos ayında yüzde 77,1 ve bu yıl temmuz ayında yüzde 78,2 olan imalat sanayi sektörünün kapasite kullanım oranı ağustosta yüzde 76,7'ye kadar geriledi.
- Sektörün kapasite kullanım oranının geçen yıla göre azalması aramalı ve yatırım malı üreten sektörlerin daha düşük kapasite ile çalışmalarından kaynaklanırken, bu yıl temmuz ayına göre ise dayanıklı tüketim malları hariç tüm mal gruplarının üretiminde kapasite kullanımı azaldı.

**DIŞ TİCARET AÇIĞI REKORA GİDİYOR**

- Türkiye bu yıl ağustos ayında 11,3 milyar dolarla rekor düzeyde bir aylık dış ticaret açığına imza atarken, ağustos sonu itibarıyla son bir yıllık dış ticaret açığı 89,6 milyar dolara yükseldi. 2022 yılının tamamında yıllık açığın 110 milyar doların üzerine çıkarak rekor kıracağı tahmin ediliyor.
- Ticaret Bakanlığının öncü verilerine göre ağustosta Türkiye'nin ihracatı yüzde 13,4 artarak 21,3 milyar dolara yükselirken ithalat yüzde 40,8 oranında artarak 32,6 milyar dolar oldu. İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 65,4'e kadar geriledi.
- İhracatın yüzde 18,3 oranında artarak 165,7 milyar dolar olduğu ocak-ağustos döneminde ise ithalat yüzde 40,7 oranında büyüdü ve 239,1 milyar dolara ulaştı.
- Yılın ilk sekiz aylık döneminde 73,5 milyar dolarlık dış ticaret açığı verildi. Türk lirasının değerinin yarısından fazlasını kaybettiği bir dönemde, dış ticaret açığı önceki yıla göre yüzde 146,4 oranında arttı.
- İktidarın TL'nin değer kaybı karşısındaki çaresizliğini gizlemek için ileri sürdüğü "cari işlemler fazlasıyla fiyat istikrarı sağlanacağı" iddiaları ise bir "fantazi" olmaktan ileri gidemedi. Türkiye'nin ağustos ayında da 4 milyar dolara yakın cari işlemler açığı verdiği ve yılın ilk sekiz aylık dönemdeki açığın 36 milyar dolara kadar yükseldiği tahmin ediliyor.

**MERKEZ BANKASININ HEM BRÜT HEM NET REZERVLERİ AZALİYOR**

- **Brüt Rezerv:** Merkez Bankasının, brüt rezervi (altın + döviz); 19 - 26 Ağustos günleri arasında 603 milyon dolar azaldı. Eksi durumdaki net rezervi de 235 milyon dolar daha düştü.
- **Bankanın brüt rezervi 26 Ağustos itibariyle 111,6 milyar dolara geriledi.**
- **Brüt rezervin 70,8 milyar doları döviz, 40,8 milyar doları ise altın varlıklarından oluşuyor.**
- Merkez Bankasının **swap borçları hariç net rezervi ise 1,3 milyar dolar azalarak 15,7 milyar dolardan 12,6 milyar dolara gerilerken**, swap borçları ise 1 milyar dolar azalarak 64,5 milyar dolara indi..
- Merkez Bankasının, bu swap borcu dahil **net rezervi ise 235 milyon dolar daha azalarak (eksi) -51,6 milyar dolardan (eksi) -51,8 milyar dolara düştü.**
- Swap borçlarının brüt rezerv içerisindeki payı ise 26 Ağustos itibariyle yüzde 57,7 olarak hesaplandı.

**SICAK PARA**

- Son yıllarda uygulanan yanlış ekonomik ve siyasi politikalar yüzünden Türkiye’den çıkan yabancı portföy yatırımcıları, 19 - 26 Ağustos haftasında hisse senedi ve tahvil piyasalarından net 48 milyon dolarlık satış yaptılar.
- Yabancılar, kur ve fiyat hareketlerinden arındırıldığında 1 Ocak – 26 Ağustos 2022 günleri arasında net olarak 5 milyar dolarlık hisse senedi ve iç borçlanma kağıdı satarak Türkiye’den çıktılar. Temmuzun son ve ağustosun ilk haftalarında yabancı yatırımcıların yeniden özellikle hisse senedi piyasasından alım yaptıkları gözlenmişti, ayın son haftasında bu eğilim az da yeniden tersine dönmüş gözüküyor..
- Türk bankalarına swap yoluyla borç vermeyip aksine borç alan yabancı bankaların Türkiye’deki bankalara olan swap borçları ise 5,3 milyar dolar oldu. Yabancı bankaların **yıl başından bu yana swap borçlanmaları/borç vermeleri nedeniyle Türkiye’den net çıkış 9,1 milyar dolar oldu.**
- Yabancıların 1 Ocak- 26 Ağustos döneminde hisse senedi, iç borçlanma kâğıdı, banka mevduatı ve swaptan oluşan **sıcak para stoku**, kur ve fiyat hareketlerinden **arındırılmamış** olarak 7,4 milyar dolar azalarak **47,4 milyar dolara** geriledi.
- Yabancı yatırımcıların 26 Ağustos itibariyle portföyleri, 18,7 milyar dolarlık hisse senedi, 2,2 milyar dolarlık kamu ve özel sektör iç borçlanma kağıdı ve repo, 31,8 milyar dolarlık döviz ve TL mevduatlarından oluşuyor. Swapta ise Türk bankalarına 5,3 milyar dolar borçlu bulunuyorlar.

**HAZİNENİN BORÇ STOKU 3,6 TRİLYON LİRAYA, STOKUN FAİZ YÜKÜ 3,2 TRİLYONA ULAŞTI**

- Hazinesin, iç ve dış borçlarının toplamından oluşan borç stoku temmuzda bir önceki aya göre 189,4 milyar lira artarak 3 trilyon 620,7 milyar liraya kadar yükseldi. Borç stokunun, 2021 yılı sonunda 1 trilyon 375 milyar lira olan vadesine kadar ödenmesi gereken faiz yükü ise 3 trilyon 185,9 milyar lira olarak hesaplandı.
- Hazinesin 200 milyar liralık bir net borçlanma gerçekleştirdiği bu yıl ocak-temmuz döneminde ise borç stokunda 872 milyar liralık bir büyüme yaşandı. Dolayısıyla borç stokundaki (ana para) 872 milyar liralık artışın 672 milyar liralık kısmı sadece döviz ve altın cinsinden alınan borçların kur farklarından kaynaklandı.
- Aynı dönemde enflasyon, kur ve faiz oranlarındaki yükselişin borç stokunun faiz yükünde yol açtığı artış ise 1 trilyon 811 milyar lira oldu.
- Dolayısıyla bir yılını doldurmak üzere olan iktidarın uyguladığı "Ekonomik Yıkım Programı"nın sadece Hazinesin borç yükünü bu yılın ilk yedi ayında 2,5 trilyon lira artırdı. Hazinesin borç stokunun yüzde 85’inin değişken faizli (TÜFE’ye endeksli dahil) ve döviz-altın cinsinden olması, Türk lirasının değer kaybı ve faiz oranlarında yaşanan yükselişin Türkiye için bu ölçüde bir yük yaratmasına yol açtı.
- Temmuzda bir önceki aya göre iç borç stoku 65,4 milyar lira artarak 1 trilyon 676,2 milyar liraya, dış borç stokunun TL karşılığı ise 123,9 milyar lira artarak 1 trilyon 944 milyar liraya ulaştı. Yılın ilk yedi aylık döneminde ise iç borç stokunda 355 milyar, dış borç stokunda da 517 milyar liralık artış gözlemlendi.
- Borç stokunun yüzde 67,7’si döviz cinsinden borçlardan oluşurken, sadece iç borç stoku içerisindeki döviz cinsi borçların payı ise yüzde 30,2’ye kadar çıktı.

**KREDİ VE MEVDUAT GELİŞMELERİ****Mevduat**

- Bankalardaki toplam mevduat, 19-26 Ağustos haftasında,37,2 milyar lira azalarak 7,78 trilyon liraya geriledi.
- BDDK'nın istatistiklerine göre yıl başından bu yana Türk lirası mevduatlar yüzde 88,6 oranında genişledi. Ancak bu artışın neredeyse tamamı kur korumalı diğer bir ifadeyle de dövize endekslenen mevduatlardan kaynaklandı. KKM hariç tutulduğunda TL mevduatlarda yıl başından bu yana sadece yüzde 23,7 oranında artış oldu.
- Döviz mevduatlarının, 1,4 milyar dolar azalarak 236,3 milyar dolara gerilediği 19 – 26 Ağustos döneminde, KKM hariç TL mevduatlar ise 2,2 trilyon lira oldu. Geçen hafta gerçek kişilerin döviz mevduatları 711 milyon dolar azaldı. Kur korumalı mevduatlar ise 1 trilyon 277 milyar liraya çıktı. Döviz mevduatlarında son haftalardaki azalma Euro'nun dolara karşı değer kaybederek 1 Euronun 0,99 dolara kadar gerilemesi Euro cinsinden mevduatların dolar karşılığını azaltmasından da kaynaklanıyor.
- Kur korumalı mevduatlar 26 Ağustos itibariyle bankalardaki vadeli Türk lirası mevduatların yüzde 46,7'sini, toplam vadeli mevduatların ise (Döviz+TL) yüzde 25,5'ini oluşturdu. Bu ölçüde bir mevduata ilişkin döviz kuru riskini devlet üstlenmiş bulunuyor.
- İstatistiklerde Türk lirası mevduat olarak sınıflandırılan KKM'nin Türkiye'deki dolarizasyonu TL mevduatlar içerisinde gizleyip, Türk lirası mevduatları da dolarize ederek tehlikeli bir noktaya çıkardığı açıkça görülüyor.
- **Dolarizasyon:** Döviz mevduatlarının toplam mevduattaki payını gösteren dolarizasyon oranı **tüm mevduatlar** için 54,9 olarak hesaplandı.
- **Dolarizasyon oranı gerçek kişilere** ait (vatandaşın tasarruf mevduatı) mevduatlarda ise yüzde 58,9 oldu.
- *Kur korumalı Türk lirası mevduat uygulaması kapsamında açılan mevduatların döviz kuruna endekli olması nedeniyle gerçek dolarizasyon oranı ise yüzde 71,3'e ulaştı.*
- **KKM'nin Maliyeti:** 26 Ağustos 2022 tarihli verilere göre bankalardaki toplam mevduatın yüzde 16,4'ü, vadeli Türk Lirası mevduatların yüzde 46,7'sini ve toplam vadeli mevduatları da yüzde 25,5'ini kur korumalı mevduat olarak Merkez Bankası ve Hazine'nin döviz kuru garantisine sığınmış bulunuyor. Bu mevduatlara verilen garanti nedeniyle Devletin üstlendiği risk mart ayında gerçekleşmeye başladı. 23 Mart – 31 Temmuz günleri arasında vadesi dolanlar için Hazine bütçeden 60,6 milyar lira ödendi. Merkez Bankasının dövizden dönenler için ne kadar ödeme yaptığı ise gizleniyor.
- *Kur korumalı mevduatların para pozisyonu ile ilgili olarak yapılan en son açıklamalardan yola çıkıldığında bu mevduatların yüzde 55-60'ının döviz veya altından dönen mevduatlardan yüzde 40-45'inin ise TL mevduatlardan oluştuğu tahmin ediliyor. Döviz ve altından dönenlerin kur farkından kaynaklanan faizini Merkez Bankası ödüyor. Açıklanamamakla birlikte Merkez Bankasının da ağustos sonuna kadar 75-90 milyar lira arasında KKM için ödeme yaptığı tahmin ediliyor.*
- *Şubat ayında döviz mevduatından kur korumalı mevduata geçen şirketlere sağlanan kurumlar vergisi avantajı nedeniyle vazgeçilen kurumlar vergisi tutarının ise 10,1 milyar lira olduğu açıklandı. Buna göre sistemin şimdiye kadar kamuya toplam maliyetinin 145- 160 milyar lirayı bulduğu tahmin ediliyor.*
- **Hazine ve Maliye Bakanı Nebati, sürekli KKM'nin dolarizasyonu kırdığını ve Türk lirası mevduatları artırdığını ileri sürüyor. Ancak Merkez Bankası, şirketlerin kur riskini hesaplarken, bu mevduatları "döviz varlığı"olarak kabul ediyor. Bu açıdan da bakıldığında KKM'nin ekonomideki dolarizasyon eğilimini kırmayıp aksine artırdığını ve bu kesimlerin kur riskinin Hazine ve Merkez Bankasının üzerine yıkıldığını görüyoruz.**

**Krediler**

- Kredi stoku da 19 - 26 Ağustos günleri arasında 32,2 milyar lira artarak 6,63 trilyon liraya yükseldi. TL krediler 42,5 milyar lira artarken, döviz kredilerinin TL karşılığında 10,3 milyar liralık düşüş oldu. Döviz kredileri dolar cinsinden 1,4 milyar dolar azalarak 137,7 milyar dolara geriledi. Bu gerilemede de Euronun dolara karşı değer kaybetmesi belirleyici oldu.
- *Kredi stokunda geçen yılın sonuna göre yüzde 35,3 oranında artış yaşandı. Türk lirası krediler yüzde 46,1 oranında artarken, döviz kredilerinde ise dolar cinsinden yüzde 12 oranında azalma oldu.*
- **Batık Krediler:** Bankaların zamanında tahsil edemediği için takibe aldıkları krediler ise son hafta 1 milyar lira artarak 163,2 milyar liraya yükseldi.

**BANKACILIK SEKTÖRÜNDEN REKOR KAR**

- İktidarın, uyguladığı ekonomik yıkım programı, en çok bankacılık sektörüne yaradı. Kur korumalı mevduat uygulaması kapsamında toplayıp kredi olarak vatandaşa ve borç olarak devlete sattıkları mevduatların faiz yükünün büyük bir bölümü Hazine ve Merkez Bankası tarafından karşılanan bankaların bu yıl temmuz ayındaki karı geçen yılın aynı ayına göre yüzde 505 oranında artarak 38,7 milyar liraya, yılın ilk yedi aylık dönemdeki net karı ise yüzde 417,2 oranında artarak 207,9 milyar liraya kadar tırmandı.
- Sektörün yılın ilk yedi aylık dönemdeki net karı, 2019, 2020 ve 2021 yıllarının tamamında elde ettikleri karı bile aştı. Bankaların bu üç yıldaki net karı sırasıyla, 49,8 milyar, 58,5 milyar ve 92,1 milyar lira olmuştu. Dolayısıyla bu yılın ilk yedi ayında elde edilen 206 milyar liralık net kar, önceki üç yılın toplamı olan 200 milyar liranın da üzerine çıktı.
- Bankalar bu kar artışını öz kaynaklarının yüzde 64,4 oranında arttığı bir dönemde elde ettiler. Enflasyonun ÜFE’de yüzde 80, TÜFE’de de yüzde 145’leri bulduğu dikkate alınırca, sektör reel olarak daha az öz kaynakla daha yüksek oranda bir kar elde etmiş oldu.
- Diğer bir ifadeyle geçen yılın ilk yedi aylık döneminde yüzde 6,3 olan net karın özkaynaklarına oranı bu yıl yüzde 20’ye çıktı.
- Ocak-Temmuz 2022 döneminde kamu bankalarının karı yüzde 528.7 oranında artarak 8,9 milyardan 54 milyar liraya, özel bankaların karı ise yüzde 387 oranında artarak 31,6 milyardan 153,8 milyar liraya yükseldi.

**KOBİ’LERİN BANKA BORCU**

- Küçük ve orta boy işletmelerin (KOBİ) bankacılık sektörüne olan borçları temmuzda önceki aya göre 42,3 milyar lira daha artarak 1 trilyon 615 milyar liraya yükseldi.
- KOBİ’lerin borcu bu yılın ilk yedi aylık döneminde ise yüzde 43 oranında (484 milyar liralık) artış kaydetti.
- Bu borcun 61 milyar liralık kısmı ise KOBİ’lerin bankalara vadesinde ödeyemedikleri bu nedenle de takibe alındıkları borçlardan kaynaklanıyor. Temmuz ayı itibariyle toplam 350 bin KOBİ, ödeyemedikleri kredi borçları yüzünden bankaların icra takibinde bulunuyor.

**TARIM SEKTÖRÜNÜN BORCU**

- Son beş çeyrek dönemin dördünde küçülen tarım sektörünün bankacılık sistemine olan kredi borçları ise büyümeye devam ediyor.
- Sektörün temmuzda önceki aya göre 8,5 milyar lira daha artan bankalara olan kredi borcu 233,3 milyar liraya kadar yükseldi. Sektörün banka borcu geçen yılın sonuna göre ise 65,6 milyar lira (yüzde 39,1 oranında) artış kaydetti.
- Bu borcun 178,8 milyar liralık kısmı kamu bankalarına olan kredi borçlarından kaynaklanırken, özel bankalara olan borç ise 54,5 milyar lira oldu.
- Sektörün zamanında ödeyemediği için bankalar tarafından icra takibine alınan borçları ise 3,5 milyar lira civarında seyrediyor.

**VATANDAŞIN BORÇLANMASI HIZ KESMİYOR**

- Vatandaşlar, gelirlerinin yetmediği zorunlu harcama ve borç ödemelerini yapabilmek için hızla borçlanıyorlar. Son 3,5 ayda (6 Mayıs – 12 Ağustos arasında) vatandaşların bankalara olan borçlarında 187 milyar liralık artış yaşandı.
- Bireylerin bankalara ve finansman şirketlerine olan (konut, taşıt, ihtiyaç ve kredi kartı) borcu (takiptekiler de dahil) 26 Ağustos itibariyle 1 trilyon 299 milyar liraya yükseldi.
- Vatandaşların bu borcunun 976 milyar lirası bireysel (konut, otomobil, ihtiyaç) kredilerinden, 323 milyar lirası da kredi kartı borç bakiyelerinden kaynaklanıyor. Son hafta tüketici kredilerinde 5,5 milyar liralık, kredi kartı borçlarında ise 11,1 milyar liralık artış yaşandı.
- **Takipteki Borç:** Vatandaşların vadesinde ödeyemediği için bankalar tarafından icraya verilen takipteki borçları ise 29,8 milyar lira düzeyine çıktı. Bankaların takipteki bu borçlarını düşük bir bedel karşılığında varlık yönetim şirketlerine devrediyor olmaları bu rakamı olduğundan daha düşük gösteriyor.

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

- **Toplam Borç:** Vatandaşların varlık yönetim şirketlerine 32,9 milyar, TOKİ'ye ise 27 milyar lira borcu bulunuyor. Vatandaşların, bankalara, finansman şirketlerine, varlık yönetim şirketlerine ve TOKİ'ye olan (tahsili gecikmiş borçlar da dahil) toplam borcu 1 trilyon 359 milyar lira düzeyinde seyrediyor.
- Vatandaşların bankalara olan borcunda yıl başından bu yana 273 milyar liralık, toplam borçlarında ise 275 milyar liralık artış yaşandı.

**VATANDAŞIN BANKALARA ÖDEDİĞİ FAİZ**

- Vatandaşların tüketici kredisi ve kredi kartı borçları yüzünden bankacılık sektörüne ödediği faiz ise bu yıl ocak-temmuz döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 49,4 oranında artarak 95,3 milyar liraya kadar tırmandı.
- İktidarın faiz indirme masallarına rağmen vatandaşın faiz yükü geçen yıllara göre önemli ölçüde büyüdü. Geçen yıl bu dönemde 63,8 milyar lira faiz ödemişlerdi.

**FAİZ ORANLARI****Kredi ve Mevduat Faiz Oranları**

- 26Ağustos itibarıyla bankaların **vadeli TL cinsinden mevduata** uyguladığı ortalama faiz oranı yüzde 16,31 indi. *(Ancak kur korumalı mevduat nedeniyle bu oran gerçek durumu yansıtmıyor. Bu hesapların -devletin ödediği kur farkıyla birlikte- üç aylık bir faizin yıllık bileşiği ise yüzde 80'i aşıyor)*
- Merkez Bankasına göre, tüketici kredilerinin (ihtiyaç + taşıt + konut) ortalama faizi önceki haftaya göre 0,37 puan azalarak yüzde 31,24'e ticari kredi faizleri ise 3 puan azalarak yüzde 22,15 oldu.
- Bankalar tüketicilere ihtiyaç kredisini yüzde 33,92, taşıt kredisini yüzde 27,26, konut kredisini ise yüzde 18,79 yıllık faiz oranıyla kullandı.
- Dolar cinsinden ticari kredi faizi yüzde 8,11'e inerken, Euro cinsinden olanın faizi de yüzde 7,37'ye yükseldi.

**Merkez Bankası Faiz İndirdi**

- *Merkez Bankası, bankaları geçen hafta yüzde 13 faiz oranıyla fonlamaya devam etti.*

**Risk Primi (CDS) Yeniden 800'e Yaklaşıyor**

- Dolar cinsinden 5 yıl vadeli yurt dışı borçlanma tahvillerinin yıllık faizi geçen hafta yüzde 9,94 olarak gerçekleşti.
- Türkiye'nin CDS'i **bir önceki haftaya göre** yüzde 4,05 oranında artarak yeniden 773,2 oldu.

**YURT DIŞI (İHRAÇ ÜRÜNLERİ) FİYATI YÜZDE 111,3 ARTTI**

- Türkiye'nin yurt dışı üretici fiyatları (ihraç ürünlerinin toptan fiyatı) temmuzda bir önceki aya göre yüzde 0,66 oranında artarken, temmuz sonu itibarıyla son bir yıllık fiyat artışı ise yüzde 111,34 olarak gerçekleşti. Yıllık fiyat artışı geçen yıl temmuzda yüzde 41,89 düzeyinde hesaplanmıştı.
- İktidar, yaratacağı enflasyonu göz ardı ederek, Türk lirasındaki değer kaybının ihracatta Türkiye'ye fiyat üstünlüğü sağlayacağını ileri sürüyordu. TÜİK'in yurt dışı üretici fiyatları endeksinin bu sonucu, ihracatta fiyat nedeniyle Türkiye'nin herhangi bir rekabet üstünlüğü elde edemediğini gösteriyor.

**DÖVİZ KURU-ALTIN-BORASA**

- Merkez Bankasının açıkladığı döviz kurlarına göre geçen hafta hem dolar hem de Euro kuru yüzde 0,2 oranında artarak sırasıyla 18,20 TL'ye ve 18,17 TL oldular. Dolar kurunda yıl başından bu yana yüzde 40,3, Euro kurunda yüzde 23,8 oranında artış oldu.
- Ortalama dolar kuru (1 Ocak- 26 Ağustos 2022 ortalaması) 2021 yılının ortalamasına göre yüzde 78,6 oranında artarak 15,87 TL'ye çıktı. Buna göre Türk lirası bugünden başlayarak yıl sonuna kadar hiç değer kaybetmese bile 2021 yılı ortalamasına göre yüzde 44 oranında değer kaybetmiş olacak.
- Geçen hafta gram altın fiyatı bir önceki haftaya göre yüzde 1,3 oranında azalarak, geçen yılın sonuna göre ise yüzde 28,8 oranında artarak 1.002,68 lira oldu.
- Borsa endeksi ise (BİST100) geçen hafta yüzde 2,4 oranında arttı. Endekste yıl başına göre artış ise yüzde 74 oldu.

**İCRADAKİ DERDEST DOSYA SAYISI 24,1 MİLYONA YAKLAŞTI**

• Ulusal Yargı Ağı (UYAP) üzerinden alınan verilere göre bu yıl 1 Ocak – 26 Ağustos günleri arasında icra ve iflas dairelerine UYAP üzerinden toplam 5 milyon 882 bin yeni dosya geldi. 4 milyon 368 bin dosya ise sonuçlandırıldı.

• **Yeni gelen dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 23 oranında arttı.**

• İcra dairelerinde derdest bulunan dosya sayısı ise son bir yılda 1 milyon 334 bin adet artarak 26 Ağustos itibarıyla 24 milyon 80 bine çıktı.

**AÇLIK – YOKSULLUK SINIRI**

• Dört kişilik bir ailenin ağustos ayı açlık sınırını TÜİK 6 bin 986 lira, Birleşik Kamu İş Konfederasyonu ise 7 bin 282 lira olarak açıkladı.

• Yoksulluk sınırı ise Türk-İş'e göre 22 bin 442 lira, Birleşik Kamu İş Konfederasyonu'na göre de 21 bin 748 liraya çıktı

**MEVDUATIN YÜZDE 67'Sİ MİLYONERLERİN**

• BDDK'nın belirlemelerine göre Türkiye'de bankalarda bulunan mevduatın yüzde 67,3'ünü oluşturan büyük bölümü 658 bin 151 hesapta tutuluyor.

• Verilere göre temmuz ayı sonu itibarıyla bankalarda yurt içi yerleşiklere ait toplam 135 bin vadeli ve vadesiz mevduat hesabı bulunuyor. Döviz ya da TL olarak açılmış bu hesaplarda ise toplam 6 trilyon 987 milyar lira tutuluyor.

• Bu paranın da 4 milyar 703 milyar liralık kısmı, büyük montantlı hesap olarak da tanımlanan 658 bin151 adet içerisinde bir milyon lira ve daha fazla para bulunan hesaplarda tutuluyor.

**SEKTÖRLERİN EKONOMİYE GÜVENİ AZALİYOR**

• Ekonomik güven endeksi, ağustosta yüzde 1 oranında artarak 94,3 ile yine güvensizlik sınırında kalmaya devam etti.

• Güven endeksi sadece tüketici güvenindeki artış nedeniyle artarken, sektörlerin güveni ise önemli ölçüde azaldı.

• Yıllardır 100'ün altında (güvensizlik) seyreden tüketici güven endeksi ağustosta, özellikle gelecek 12 aylık döneme ilişkin beklentilerin nispeten iyileşmeye başlamasıyla birlikte önceki aya göre yüzde 6,2 oranında artarak 72,2'ye çıkarken reel kesim güven endeksi ise yüzde 1,1 oranında azalarak 101,4'le güvensizlik sınırına oldukça yaklaştı.

• Ağustosta hizmet sektörü güven endeksinde yüzde 1,4 azalarak 116,2'ye, perakende sektörü güveni de yüzde 0,4 artarak 112,9'a geriledi.

• İnşaat sektörü güven endeksi ise yüzde 1,5 oranında artarak 86,3'e çıkmakla birlikte yine güvensizlik sınırında kalmaya devam etti.

• Güven endeksleri 100'ün üzerindeyken güveni, altındayken de güvensizliği gösteriyor.

**TARIMSAL GİRDİ FİYATLARINDAKİ ORTALAMA YILLIK ARTIŞ YÜZDE 135'İ BULDU**

• Son beş çeyreğin dördünde üretimi azalan tarım sektörünün girdi maliyetlerinde haziranda bir önceki aya göre yüzde 7,92 oranında artış yaşanırken, yıllık maliyet artışı yüzde 134,96'yı buldu.

• Son bir yılda, tarım sektörünün enerji maliyetleri yüzde 228,03, gübre maliyetleri yüzde 233,89, ilaç maliyetleri yüzde 100,68, hayvan yemi maliyetleri yüzde 145,7, bina bakım masrafları yüzde 144,3 oranlarında artış gösterdi.

**OTOMOBİL VE BEYAZ EŞYADA ÜRETİM DE SATIŞLAR DA AZALİYOR**

• İmalat sanayi sektörünün önemli alt sektörlerinden olan otomobil ve beyaz eşya sektörlerinde, hem üretim hem de yurt içi ve yurt dışı satışlar azalıyor.

• **Otomobil:** Türkiye'nin otomobil üretimi bu yıl ocak-temmuz döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 4 oranında azalarak 434 bin 190'a inerken, yurt içi otomobil satışları ise yüzde 7,9 oranında daralarak 319 bin 313 oldu. Yurt içi otomobil satışlarınının 126 bin 179'unu geçen yıla göre yüzde 8,6 oranında azalan yerli otomobiller, 193 bin 134'ünü ve yine yüzde 7,4 oranında azalan ithal otomobiller oluşturdu.



**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

- Türkiye'nin otomobil ihracatı ise yüzde 7,7 oranında azalarak 298 bin 333olarak gerçekleşti.
- **Beyaz Eşya:** Beyaz eşyada ise üretim yüzde 5,5 oranında azalarak 18 milyon 576 bine kadar geriledi. Aynı dönemde yurt içi beyaz eşya satışları yüzde 7,5oranında azalarak 4 milyon 870 bine gerilerken, ihracat ise yüzde 0,2 oranında azalarak 14 milyon490 bine indi.
- Beyaz eşya ithalatı ise yüzde 55,6 oranında azalarak 168 bine indi.
- **Elektrik Üretimi:** Türkiye'nin elektrik üretimi ise ocak-temmuz döneminde geçen yıla göre sadece yüzde 0,4 oranında artarak 188 milyar kilovatsaat olarak gerçekleşti.
- Kayıp ve kaçaklar da dahil elektrik tüketimi ise yüzde 1,5 oranında artarak 188,6 milyar kilovatsaat oldu.

**İNTERNET ERİŞİMİ**

- TÜİK'e göre Türkiye'deki ailelerin yüzde 94,1'inin internete erişimi bulunuyor. Bireylerin ise yüzde 85'i internet kullanıyor.
- 2021 yılında bireylerin yüzde 82,6'sı internet kullanıyor, ailelerin de yüzde 92'sinde internete erişim bulunuyordu.
- Araştırmaya göre Türkiye'deki ailelerin yüzde 15,8'ince masaüstü bilgisayar, yüzde 36,1'inde dizüstü bilgisayar, yüzde 24,7'sinde tablet, yüzde 99,2'sinde cep telefonu/akıllı telefon bulunuyor.
- 2022 yılında masaüstü bilgisayar, tablet ve dizüstü bilgisayar bulunan ailelerin oranında önceki yıla göre düşüş yaşandığı dikkat çekiyor.

**KKM'YE 130 MİLYAR ÖDEYEN HAZİNE, 130,5 MİLYAR LİRALIK YENİ İÇ BORÇLANMAYA GİDECEK!**

**Mart-Temmuz arası beş ayda Hazine ve Merkez Bankası'ndan Kur Korumalı Mevduat (KKM) hesaplarına 130 milyar kur farkı ödenirken, Hazine ve Maliye Bakanlığı eylül-kasım dönemi için üç ayda 130,5 milyar liralık yeni iç borçlanmaya gidecek. Dış borçlanma yapamayacak!**

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın duyurduğu eylül-kasım dönemi borçlanma stratejisine göre bu üç aylık dönemde 130,5 milyar liralık yeni borçlanmaya gidilecek. Temmuz ayı itibarıyla her 100 liralık ana para borcuna karşılık 143 lira faiz ödeme mecburiyetiyle karşı karşıya bulunan hazine, bu yeni borçlanmalarla birlikte her 100 liralık ana para borcuna karşılık 150 lira faiz ödeme riski altında olacak. Hazinenin eylül-kasım dönemi iç borçlanma stratejisinin ayrıntılarına bakıldığında, bu dönemde dış borçlanma yapılmayacağı anlaşılıyor. Bunun nedeni ise uygulanan ekonomi programı, para-faiz-döviz kuru politikalarıyla yeniden 800 puanın üzerine çıkan ülke risk puanının (CDS) hazinenin elini-kolunu bağlaması. Hazine Libor+8 düzeyine çıkan maliyetlerle dışarıdan döviz borçlanmaya kalkacak olursa en az yüzde 12-13 oranında dolar faizi ödemek zorunda. Bu oranın her geçen gün daha da artması söz konusu. O yüzden iktidar içeriden borçlanmaya hız veriyor, bankaları hazine kâğıdı almaya zorlamak için peş peşe yeni kararlar, tebliğler yayınlıyor. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın üç aylık borçlanma stratejisi çerçevesinde eylülde 30,2 milyar liralık iç borç geri ödemesine karşılık 50 milyar liralık yeni borçlanma yapılacak. Ekimde ise 61,7 milyar liralık iç borç servisine karşılık 50 milyar TL, kasımda da 30,1 milyar liralık iç borç servisine karşılık 30,5 milyar TL yeni iç borçlanma yapılması öngörülüyor. Eylül ayındaki iç borçlanmanın 40 milyar lirası, ekim iç borçlanmasının 44,9 milyar lirası ve kasım ayındaki iç borçlanmanın ise 27,6 milyar lirası piyasadan, yani bankalardan yapılacak.

İktidarın borcu borçla çevirme üzerine kurduğu borçlanma stratejisiyle geri ödenenden daha fazla yeni borçlanmaya gidilmesiyle **iç borç stoku hızla kabarmaya devam edecek!**

**HAZİNE VE MALİYE BAKANI, TÜRKİYE'NİN G20 SIRALAMASINDAN DÜŞTÜĞÜNÜ UNUTTU!**

TÜİK, bu yılın ikinci çeyreğinde büyüme hızının yüzde 7,6 olduğunu açıkladı. Hazine ve Maliye Bakanı, bu oranın G20 ve OECD ülkeleri içerisinde en yüksek ilk üç orandan birisi olduğunu belirterek uygulanan Türkiye Ekonomi Modelinin istikrarlı ve kalıcı büyüme sağladığını savundu. Ancak Türkiye'nin G20 sıralamasından düştüğünü, artık ilk 20 ekonomi arasında olmadığını unuttu!

Yüksek büyüme hızıyla övünen iktidar aynı gün gece yarısı elektrik ve doğalgaza meskenlerde yüzde 20, sanayide yüzde 50 oranında zam yaparak 1 Eylül'den itibaren uygulamaya koydu. Bir yandan kalıcı, istikrarlı büyümeden söz eden iktidar diğer yandan yaptığı bu zamlarla yaklaşan kışta sözde büyüyen Türkiye'nin 85



**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

milyon vatandaşını donmaya, sanayicisini ise üretimden koparak kapısına kilit vurmaya, milyonlarca kişiyi işsizliğe mecbur edecek.

Bu yılın nisan-haziran döneminde Türkiye ekonomisinin yüzde 7,6 oranında büyümesine karşılık, kişi başına düşen milli gelir (KBMG) 2013'teki 12 bin 582 doların 3 bin dolar altına inerek 9690 dolar oldu. İkinci çeyrekte ücretlilerin milli gelirden aldığı payın yanı sıra tarım ve inşaat sektörleri de daralarak eksi büyümeyle küçülen kesimler oldu. Yüzde 7,6'lık büyüme karşılık tarımdaki daralma eksi yüzde 2,9 olurken, bu aynı zamanda çok ciddi bir üretim düşüşü anlamına geliyor. TÜİK'in yüzde 80'e varan resmi enflasyon rakamına karşılık gıda enflasyonunun yüzde 95'in üzerinde seyretmesi, önümüzdeki aylarda olası gıda fiyatları ve gıda kıtlığı açısından endişe verici. Sanayi sektöründeki ikinci çeyrek büyümesi yüzde 7,8, imalat sanayiinde ise yüzde 9,1 oldu. İnşaat, yürütülen tüm kampanyalara, kamu bankalarının ucuz kredi desteğine rağmen geçen yıldan bu yana inşaat sektörü kesintisiz şekilde dört çeyrektir küçülüyor. 2022 ikinci çeyrekte de inşaat sektörü eksi yüzde 10,9 küçülme yaşadı. Hizmetler sektörü yüzde 18,1 oranıyla büyümesini sürdürdü ve GSYH artışına 4,24 puanlık katkı sağladı. Banka-finans sektörü gerek uygulanan faiz indirimi politikasıyla Merkez Bankası'ndan sağladığı sudan ucuz finansman kaynaklarını 3-4 misli faizle kredi olarak vererek gerekse Kur Korumalı Mevduat (KKM) ile sağladığı ucuz kaynaklar sayesinde hem kârını hem de faiz gelirlerini kat kat artırdı, büyüme yüzde 26,6 oldu. Yüksek enflasyonun alım gücünü erozyona uğratmasıyla tüketici kredisi ve kredi kartı harcamaları ikiye-üç katlanan vatandaşlar, fiyatların daha da yükseleceği kaygısıyla tüketimlerini öne çekince hane halklarının özel tüketim harcamaları yüzde 125 arttı. Özel tüketim harcamalarındaki büyüme hızı geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 22,5 yükseldi.

✓ Devletin tüketim harcamaları yüzde 2,3 büyürken, yükselen enflasyon nedeniyle hanelerin tüketim harcamalarının bunun 10 katı düzeyine ulaşması, **üretimden değil tüketimden kaynaklı büyümenin en somut göstergesi!**

Gerek alım gücündeki düşüş gerekse Merkez Bankası ve BDDK'nın özellikle tüketici kredilerine yönelik yeni kısıtlamaları, bireysel ihtiyaç kredisi faizlerinin yükseltilmesi, 3 ve 4'üncü çeyreklerde özel tüketim harcamalarından **büyümeye gelen katkıyı sert şekilde aşağı çekecek.**

✓ Yüksek büyüme hızına karşılık, milyonlarca ücretli-çalışan-dar gelirlinin fakirleştiği, **milli gelirden aldığı payın** uygulanan ekonomi politikaları ve yeni ekonomi modeliyle **hızla gerilediği açığa çıktı.**

2016 yılı ikinci çeyrekte sermayenin milli gelirden aldığı pay yüzde 41,1, işgücünün aldığı pay yüzde 40,5 ile başa baş noktadaydı. 2016'da GSYH'deki payı yüzde 41,1 olan sermaye-rant kesimi iktidarın ekonomi politikalarıyla bu payı 2020'de yüzde 49,4'e, 2021'de yüzde 52,5'a, 2022'nin ikinci çeyreğinde ise yüzde 54'e yükseldi. GSYH içinde işgücünün aldığı pay ise 2016'da yüzde 40,5 iken, 2020'de yüzde 32,9'a, 2021'de yüzde 30,1'e geriledi. 2022'nin ikinci çeyreğinde işgücünün-çalışan-ücretli milyonların milli gelirden aldığı pay yüzde 25,4'e indi. Sermaye-rant kesimi beş yılda GSYH'daki payını yaklaşık 14 puan artırırken, işgücünün-ücretlilerin payı 15 puan azaldı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ve Hazine ve Maliye Bakanı Nebati'nin uygulanan yerli-milli Türkiye Ekonomi Modelinin ya da Yeni Ekonomi Modelinin 'olumlu sonuçları' dediği budur! İktidar bilerek uyguladığı ekonomi modeli ve ekonomik tercihleriyle yoksullardan, ücretlilerden, çalışanlardan kesip, sermaye-rant-faiz geliri sahiplerinden oluşan dar bir kesime servet aktararak zengini daha zengin yaparken, muhtaçları, dar gelirli, ücretlileri kat kat yoksullaştırdı. Büyüme rakamlarına göre 2022'nin 2. çeyreğinde toplam işgücü ödemeleri geçen yıla göre sadece yüzde 66,4 artmış. Temmuz itibarıyla yüzde 80'e dayanan enflasyon karşısında yüzde 7,6'lık büyüme rağmen emeğe yapılan ödemeler reel olarak yüzde 14 azalmış. Sermayenin payındaki artış ise emeğin payının iki katından fazla ve yüzde 134,7! İşte Erdoğan-Nebati Modelinin neden 25 milyondan fazla icra davasına yol açtığı, kredi borcunu ödeyemeyenlerin sayısının neden 4,5 milyona yaklaştığının, son bir yılda niçin 105 bin küçük esnafın kepenk kapattığının, niye Türkiye'nin yüzde 7,6 büyüme rağmen risk priminin 800 puanı aştığının somutlaştığı, gizlenen ama gerçek büyüme tablosu bu!

İktidarın 2023'te 2 trilyon dolarlık GSYH ve kişi başına 25 bin dolar milli gelire dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisinden birisi olacağı yalanını yıllardır yinelediği Türkiye'yi bilerek ve isteyerek getirdikleri nokta budur. Bugüne kadar hiçbir iktidar döneminde, hiçbir ekonomik krizde emeğin, işgücünün milli gelirden aldığı pay bu seviyeye (yüzde 25,4) düşmedi. Görünen gerçek Erdoğan-Nebati ekonomi modeliyle bu pay daha da düşecek. **İktidar ve dar çevresi dışında toplumsal yoksullaşma daha da ağırlaşacak!**

## TEMİZLİK İŞÇİLİĞİNE BAŞVURAN ÜNİVERSİTE MEZUNLARINI GÖRMEZDEN GELEN İKTİDAR, 'ÜLKEDE İŞSİZLİK YOK' YALANINA SARILIYOR!

**Dört-beş işsizini işini elinden alıp, dört-beş yerden maaşlı iktidar kadroları kamu kurumları ve bankalarına doldurulurken, temizlik işçiliğine başvuran üniversite mezunlarını görmezden gelen iktidar, 'ülkede işsizlik yok' yalanına sarılıyor!**

İktidar, TÜİK'in tartışmalı resmi verileriyle; Haziran'da yüksek öğrenim mezunu 1,5 milyon gencin işsiz olduğundan, 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranının ise yüzde 20,3'e yükseldiğinden habersiz. Genç işsizlerde işsizlik oranı; erkeklerde yüzde 17,1, kadınlarda yüzde 26,3 olarak açıklandı. Resmi işsizlik oranı yüzde 10,3. Dar tanımlı işsiz sayısı 3 milyon 654 bin, geniş tanımlı 8,2 milyon kişi. İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı da yine 3,5 milyonun üzerinde!

Gazetelerde yer alan, TV ekranlarına da yansıyan bazı haberlere bakılırsa; Gençlik ve Spor Bakanlığı Adıyaman Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nde açılan 6 kişilik erkek temizlik görevlisi kadrosuna, 3 bin 813 kişi başvururken yine Adıyaman'da Sağlık Bakanlığının 19 temizlik görevlisi kadrosuna başvuranların sayısı 17 bin 86 kişi. Bunlar arasında 2 yıllık yükseköğretim-ön lisans mezunlarının sayısı 2170 kişi. Yine Adıyaman'da 6 şoför kadrosuna yapılan başvuru 4089 kişi! İstanbul'daki 100 güvenlik kadrosuna 3 bini üniversitelerin ön lisans, 2057'si dört yıllık lisans bölümlerinden mezun 16 bin 583 kişi başvurdu. Şanlıurfa'da açılan 60 temizlik işçisi kadrosuna yapılan başvuru sayısı ise 53 bin 224 kişi, olurken, 3 şoför kadrosuna da 6017 kişi başvurdu. Aksaray Üniversitesi'nin Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne alacağı 261 personel için verdiği ilana 13 bin kişinin başvurduğu açıklandı.

✓ Cumhurbaşkanı Erdoğan, İletişim Başkanından her gün kendisine iş ilanları ve başvuru sayılarını içeren bir bilgi notu hazırlamasını isteseydi bu gerçeği görür, Kütahya meydanında milyonlarca işsizle alay etmezdi!

G20 ülkeleri içinde en yüksek işsizlik yüzde 33,9 oranıyla, Türkiye gibi dünyadaki beş kırılğan ekonomi arasında yer alan Güney Afrika'da. Bu ülkeyi yüzde 12,48 oranıyla İspanya izliyor ve Türkiye yüzde 10,3 oranındaki işsizlikle üçüncü sırada bulunuyor.

Avrupa'da Eurostat verileriyle Türkiye işsizlikte 9'uncu sırada olmasına karşılık Türkiye'nin üzerinde olan ülkeler ise İspanya ve Yunanistan dışında ekonomik büyüklük ve gelişmişlik açısından Türkiye ile kıyaslanamayacak Makedonya, Kosova, Arnavutluk, Karadağ, Bosna-Hersek gibi ülkeler.

İktidarın 'bizi kısıkanıyorlar, market rafları bomboş, enflasyonda rekor kırıyorlar' dediği ülkeler yüzde 2-5 arası işsizlik oranlarıyla Türkiye'nin çok gerisinde. **Anlaşılan iktidar her konuda olduğu gibi işsizlikte de halka yalan söylemek dışında bir seçenek üretemiyor!**

## İKTİDAR, DIŞ TİCARET AÇIĞININ 100 MİLYAR DOLARA YAKLAŞTIĞINI GİZLİYOR!

**Dış ticarete daha önce öngördüğüm büyük tehlike ağustos rakamlarıyla belirginleşti. Dış ticaret açığındaki büyüme devam ederken sekiz aylık açık toplamı 73 milyar doların üzerine çıktı. İktidar, sadece ihracat boyutunu vurgulayarak dış ticaret açığının hızla 100 milyar dolara yaklaştığını gizliyor!**

Türkiye ihracatı ağustos ayında yüzde 13 artışla 21,3 milyar dolar olurken 8 aylık ihracat toplamı 165,6 milyar dolar tutarında gerçekleşti. Buna karşılık ithalat ise geçen ay yüzde 40,8 artarak 32,6 milyar dolar oldu. Ocak-Ağustos dönemi sekiz aylık ithalat toplamı 239,1 milyar dolara ulaşırken, dış ticaret açığı 73 milyar doları aştı.

✓ Ağustos ayında Türkiye'nin ihracatı bir önceki yılın ayına göre yüzde 13 artışla 21,3 milyar dolara ulaşırken, ithalat ise bunun iki katı düzeyinde arttı.

✓ İhracatın ithalatı karşılama oranı da geçen yılın aynı dönemindeki yüzde 80'ler seviyesinden yüzde 65 düzeyine geriledi.

Euro/Dolar paritesindeki gelişmeler dış ticaret üzerindeki etkisini hissettirmeye başlarken, dış ticaret açığında bir ayda yaklaşık 11 milyar dolarlık yükseliş yaşanmasında parite etkisi büyük.

Ağustos ayında en fazla ihracat yapan ilk 5 sektör sırasıyla; 2,9 milyar dolar ile kimya, 2,3 milyar dolar ile otomotiv, 1,84 milyar dolar ile hazır giyim, 1,82 milyar dolar ile çelik ve 1,3 milyar dolarla elektrik-elektronik oldu. En çok ihracat yapılan ilk 5 ülke Almanya, ABD, Irak, Birleşik Krallık ve İtalya. Savaş nedeniyle ABD ve AB ülkeleri tarafından yaptırım uygulanan Rusya ise her ne kadar ilk beş arasında yer alamasa da ihracat açısından yeni fırsatlara zemin yaratıyor. Rusya'ya yönelik ihracat istikrarlı bir şekilde her ay artarken şu ana kadar gözlenen artış geçen yıla kıyasla yüzde 110'u buldu. Sekiz ayda 73 milyar doları aşan dış ticaret açığındaki bu

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

süreç, yılsonunda dış ticaret açığının 100 milyar dolara ulaşmasının hatta aşmasının kuvvetli ihtimal olduğunu gösteriyor. Dış ticaret açığının artarak sürmesi, diğer yanıyla cari açık üzerindeki negatif etkisini büyütecektir.

✓ Haziran ayı itibarıyla 32 milyar doları bulan cari açığın, dış ticaretteki bu süreçten etkilenmesi ve 50 milyar doları aşması bugünden kaçınılmaz görünüyor.

Bu durumda cari açığın sağlıklı kaynaklardan finansmanı giderek zorlaşacak ve eksiye düşen Merkez Bankası rezervlerinin cari açığın finansmanında kullanılması hızlanacaktır. Bu da daha önce sıklıkla vurguladığım gibi döviz kıtlığını, döviz darboğazını tetikleyecek, **kısa vadeli döviz borçlarının çevrilmesindeki sıkıntıları artıracaktır!**

## **“YENİ ZAM VE VERGİ ARTIŞI YOK” SÖZÜ VEREN İKTİDAR, ELEKTRİK VE DOĞALGAZ ZAMLARIYLA HALKI ALDATTI!**

**1 Eylül’de elektrik ve doğalgaza yapılan yüklü zamlar, zincirleme şekilde tüm mal ve hizmetlerin fiyatlarında artışa, enflasyonda radikal yükselişe neden olacaktır. Ödenemeyen faturalar nedeniyle icralık olan milyonlarca kişiye, icra dosyalarını kapatmayı vadeden iktidar, bu zamlarla yeni icraların kapısını açtı!**

Yılbaşı gecesini yüzde 127 oranındaki elektrik ve yüzde 50’yi aşan doğalgaz zammıyla millete zehreden iktidar, 1 Eylül’de yeni elektrik-doğalgaz zamlarını yürürlüğe koydu. Aileleri ve işletmeleri ağır enerji faturalarıyla yıkıma sürükleyecek bu adım; milyonlarca haneyi elektrik ve doğalgazsız, fatura davaları ve icralarla karşı karşıya bırakacaktır. Ticaret Bakanı Mehmet Muş, bütçe imkânları elvermediği için elektrik ve doğal gaz zamlarının yapılmasında mecbur kaldığını açıkladı. Oysa 2022 bütçesini 6 ayda tüketip, TBMM’den 1,2 trilyonluk ek bütçe geçiren iktidarın Hazine ve Maliye Bakanı, ‘Bu bütçe nedeniyle zam yapılmayacak, yeni vergi konulmayacak, vergi artışına gidilmeyecek.’ demişti. **İktidarın topluma, sanayiciye hediyesi ZAM oldu!** Zamlar 1 Eylül’de yürürlüğe konulduğu için 5 Eylül’de açıklanacak ağustos enflasyonuna yansımaya, eylül enflasyonuna sarkacak. Ancak temel girdi olan elektrik ve doğalgaza yapılan bu zam, tüm mal ve hizmetlerin fiyatlarında, hemen tüm sektörlerde zincirleme zamları ve nihai ürün fiyatlarında artışları beraberinde getirecek.

✓ TÜFE sepetinde elektrik fiyatlarının yüzde 2,32, doğalgazın yüzde 1,55 ağırlığı bulunuyor. Bu iki zam eylül enflasyonunu asgari 0,8-0,9 puan yukarı çekecek.

Sanayide kullanılan elektrik ve doğalgaza yapılan zam oranının yüzde 50 düzeyinde olması nihai mamul fiyat artışları ve diğer dolaylı etkilerle enflasyona 2 puana kadar yükseltici etki yapabilecek. Bu zamlar sonrasında ekim-kasım aylarında yıllık TÜFE oranının yüzde 85-90 bandında oluşması yüksek ihtimal.

✓ Yılbaşından bu yana konutlarda kullanılan doğalgazın fiyatı yüzde 174, kademeli şekilde küçük ve orta boy işletmelerde kullanılan doğalgaz fiyatı yüzde 277 ve büyük ölçekli sanayide kullanılan doğalgaz fiyatı yüzde 379 artmış oldu.

✓ Elektrikte ise konutlardaki fatura yüzde 109-212 arasında, ticarethanelerin elektrik fiyatı yüzde 177-269 arasında ve sanayinin kullandığı elektriğin fiyatı yüzde 408 oranında arttı.

Kullandığı elektrik 8 ayda yüzde 408 zamlanan bir sanayi kuruluşunun üretimini sürdürmesi giderek olanaksız hale gelecektir. İktidarın faiz-döviz-kur politikalarıyla dünyadaki ortalama fiyatların çok üzerinde fiyatlar ve zamlarla karşı karşıya kalan aileler ve işletmeler, iktidarın yanlışlarının bedelini ödemeye mecbur edilmektedir.

Tüm bu zamların temelinde iktidarın elektrik ve doğalgaz dağıtımını özelleştirmesi, verilen kur ve alım garantileri, kamuya ait termik-hidrolik ve doğalgaz elektrik santrallerinin iktidara yakın şirketlere, müteahhitlere hazine garantili-kefaletli döviz kredileriyle satılması yatmaktadır.

Önümüzdeki kış aylarında özelleştirilen pek çok üretim-dağıtım bölgesinde, elektrik ve doğalgaz kesintileri, ödenmeyen faturalardan dolayı elektrik-doğalgazı kesilen milyonlarca hane ve işyerleri, fabrikalarla birlikte pek çok ilde yeni ‘Isparta vakaları’ yaşanacaktır. İktidarı bu zamları geri çekmesi, elektrik ve doğalgaz faturalarında en az yüzde 25 destek ödemesi veya sübvansiyon uygulanması konusunda uyarıyorum!

## **ENFLASYON KASIRGASI**

**Halk art arda gelen zamlarla yaşam mücadelesi verirken TÜİK’in enflasyonu beklentinin altında kalarak yüzde 80,21 oldu. Bakan Nebati, “Enflasyonu bu topraklardan def edeceğiz” dese de AKP, 20 yılda enflasyonu 50 puan artırdı.**

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

Her ay açıkladığı verilerle güvenilirliğini daha fazla yitiren Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), İstanbul Ticaret Odası'nın (İTO) yüzde 99,9 olarak açıkladığı ağustos ayı enflasyonunu yüzde 80,21 olarak açıkladı. Böylece TÜİK enflasyonu ile İTO enflasyonu arasındaki fark 20 puana yaklaştı. Üst üste 15'inci ayda da yükselen tüketici enflasyonunda 24 yılın yeni zirvesi görüldü.

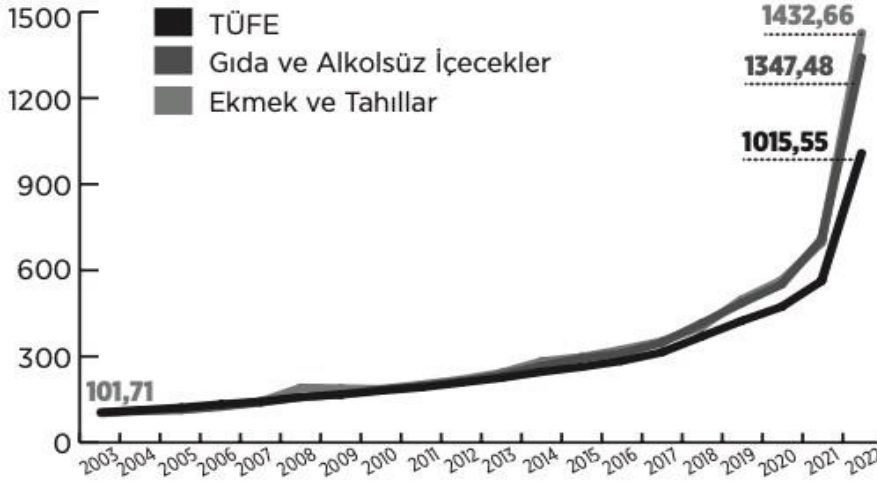
ENAG ise ağustos ayında yıllık enflasyonu yüzde 181,37 olduğunu hesapladı. ENAG'ın enflasyon hesaplaması, TÜİK'in hesaplamasının 100 puan üzerinde oldu.

TÜİK verilerine göre TÜFE'deki aylık yükseliş ise yüzde 1,46 olarak gerçekleşti.

Ağustos ayında, tüketici fiyat endeksindeki 144 temel başlıktan 16 temel başlığın endeksinde düşüş gerçekleşirken, 5 temel başlığın endeksinde değişim olmadı. 123 temel başlığın endeksinde ise artış gerçekleşti.

Ağustos ayında ana harcama grupları bakımından en yüksek yıllık artış yüzde 116,87 ile ulaştırma grubunda yaşandı.

## 20 yılda TÜFE 10 gıda fiyatları 14 kat arttı



### Üretici Fiyatlarındaki Artış Yüzde 143

Üretici fiyatlarında ise bir önceki aya göre yüzde 2,41 artış yaşandı. Yıllık olarak bakıldığında üretici enflasyonu ise yüzde 143,75 olarak kaydedildi. Üretici fiyatları ile tüketici fiyatları arasındaki fark 63,54 puan oldu.

Ağustos ayında gelen faiz indirimi ve enflasyonda devam eden yükseliş, politika faizi ile enflasyon arasındaki makasın rekor seviyeye çıkmasına neden oldu.

Politika faizi ağustos ayında yüzde 14'ten yüzde 13'e indirildi. İki gösterge arasındaki makas ağustos itibarıyla 67,2 puana yükseldi.

Önceki gün yayımlanan Orta Vadeli Plan'da ise enflasyonun bu yılsonunda öngörülen yüzde 65 seviyesinden önümüzdeki yıl yüzde 24,9'a düşeceği tahmin ediliyor. TCMB'nin temmuz ayında yayımladığı yılsonu enflasyon beklentisi ise yüzde 60,4.

**HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU**  
**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

ÜÇ FARKLI AĞUSTOS ENFLASYONU (%)

**İTO: 99,91**

**ENAG: 181,37**

**TÜFE: 80,21**

AĞUSTOSTA EN ÇOK FİYATI ARTAN KALEMLER (%)

**ÜNİVERSİTE EĞİTİM**



24,2

**İLAÇLAR**



16,7

**MEYVE VE SEBZE SULARI**



14,2

**REÇEL, MARMELAT VE BAL**



10,1

Ağustos ayı enflasyonunu değerlendiren Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, “Önümüzdeki aylarda enflasyonun daha da hız kestiğine birlikte şahitlik edeceğiz. Bugün açıklanan ağustos ayı enflasyon verileri de bu projeksiyonlarımızı destekler niteliktedir” diyerek yüksek enflasyonu bir daha geri dönmek üzere bu topraklardan def edeceklerini söyledi.

#### İstanbul'da Yaşam Maliyeti 4 Asgari Ücretten Fazla

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne (İBB) bağlı İPA, 3 aylık periyotlar halinde yayınladığı İstanbul'daki yaşam maliyeti araştırmasının haziran-temmuz-ağustos sonuçları belli oldu. Buna göre 4 kişilik bir ailenin İstanbul'da yaşama maliyeti ağustos ayında 23 bin 586 lira oldu. İPA'nın araştırmasına göre ağustos ayında İstanbul'da yaşam maliyeti artış oranı yüzde 5,23 olarak gerçekleşti. 4 kişilik bir ailenin ağustos ayında yaşama maliyeti ortalaması 23 bin 586 lira olarak belirlendi. Maliyet temmuz ayına göre 1173 lira arttı. Haziran ayı 21 bin 592 lira, temmuz ayı ortalaması ise 22 bin 413 liraydı.

	Haziran	Temmuz	Ağustos
<b>Salça</b>	%5	%5	%34
<b>Yumurta</b>	%-1	%26	%10
<b>Bulgur</b>	%16	%5	%7
<b>Makarna</b>	%1	%8	%7
<b>Tuvalet Kâğıdı</b>	%5	%20	%7

#### En Yoksulun Gıda Enflasyonu Yüzde 133

TÜİK tarafından yayımlanan resmi enflasyon oranları farklı gelir gruplarını yansıtmıyor. Resmi enflasyon oranları düşük gelirli emeklilerin, emeklilerin günlük yaşamda karşılaştığı ve hissettiği oranlar değil. DİSK-AR, TÜİK'in ham verilerinden yararlanarak emeklilerin, dar gelirli emeklilerin, düşük gelirli emeklilerin hissettiği enflasyonu hesapladı. TÜİK'e göre ağustos ayında gıda enflasyonu ortalama yüzde 90,3 olarak gerçekleşirken emeklilerde gıda enflasyonu yüzde 115 oldu. Toplumun en yoksul yüzde 20'lik gelir grubunun gıda enflasyonu ise yüzde 133,2 olarak gerçekleşti. En yüksek gelir grubunun gıda enflasyonu ise yüzde 66,4 oldu. Hesaplama enflasyonun gelir gruplarına göre önemli ölçüde farklı hissedildiğini ortaya koydu.

#### AKP Döneminde Ekmek Enflasyonu 14,1 Kat Arttı

- Yüzde 80,2 olan resmi enflasyon oranı AKP dönemi için yeni bir rekor anlamına geliyor. Aralık 2002'de yüzde 29,7'lik bir enflasyon devralan AKP, 20 yılda enflasyonu 50 puan artırmış oldu.

- DİSK-AR'ın hesaplamasına göre AKP hükümeti döneminde, 2003 ve 2022 Ağustos arası dönemde tüketici fiyatları ve gıda fiyatları 10 ila 14 kat arttı.

- 2003 Ağustos'ta 100 olan TÜFE 2022 Ağustos'ta 1016 olurken 2003 Ağustos'ta 98 olan gıda fiyatları endeksi 2022 Ağustos'ta 1347 oldu.
- 2003 ve 2013 arasında birbirine yakın seyreden endeksin arasındaki makas 2014 itibarıyla açılmaya başladı. 2022 Ağustos'ta iki endeks arasındaki fark 331 puana yükseldi. Son yıllarda gıda enflasyonu ile genel enflasyon arasındaki fark açılmaya başladı.
- Ekmek enflasyonu ise hepsinden daha fazla arttı. 2003 yılının ağustos ayında 101,71 olan ekmek ve tahıl endeksi, ağustos ayında 1433'e çıktı. Ekmek ve tahıl fiyatları 14,1 kat arttı.

## ÇELİŞKİLER BELGESİ

### 10 maddede orta vadeli program

**Orta Vadeli Program, ekonomik başarısızlığının itiraf edildiği bir belge... Bu yıl ortalama dolar kuru 16,62 lira tahmin ediliyor. Bu öngörünün tutması için kurun çok az artması gerekiyor ki bu da çok şüpheli.**

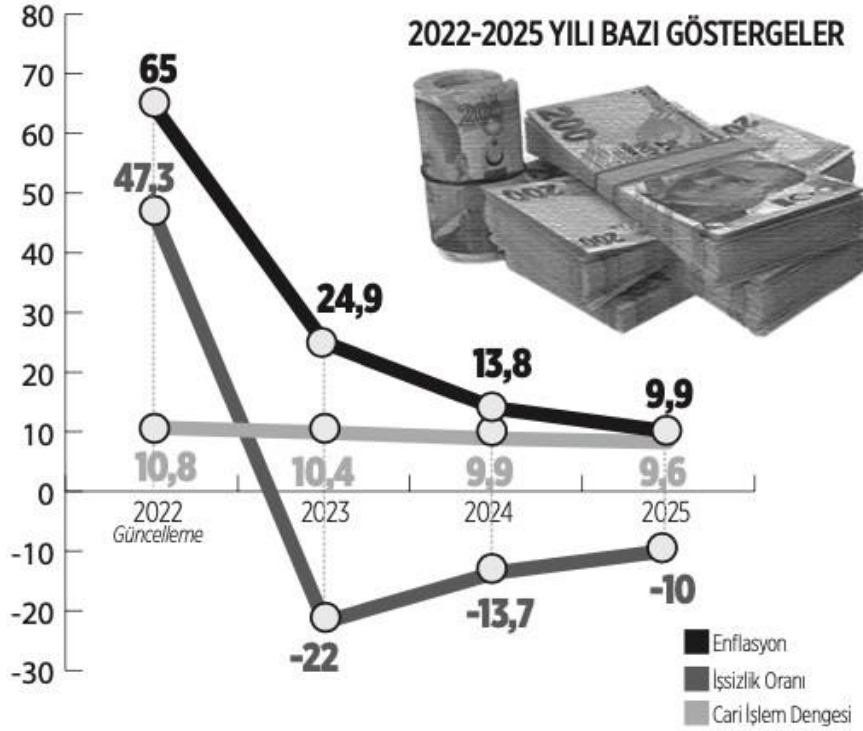
4 Eylül itibarıyla 2023-2025 yılları arasını kapsayan Orta Vadeli Program (OVP) Tayyip Erdoğan'ın imzasıyla yayımlandı. Rakamsal analize girmeden, bu OVP'nin AKP'nin büyük iddialarından vazgeçtiği, son yıllarda iyice belirginleşen ekonomik başarısızlığının itiraf edildiği bir belge olduğunu belirtelim. Buna rağmen çok ciddi tutarsızlıklar barındırdığının, gerçekleşemeyecek iddialara yer verildiğinin de altını çizelim: Şimdi 10 maddede OVP değerlendirmesine geçebiliriz.

**1.** OVP'ler önümüzdeki 3 yılın makro ekonomik projeksiyonlarının yer aldığı, temel rakamlar üzerinden öngörülerin sınanabileceği metinlerdir. Tüm değerlendirmelerin Türkiye Ekonomi Modeli'ne dayandırılması dikkat çekiyor. Gelgelelim Erdoğan'ın, Nebati'nin hamasi nutuklarının ötesinde, rakamsal ayrıntı içermeyen bazı sunumların dışında Türkiye Ekonomi Modeli tam bir muamma. Diğer bir ifadeyle modelin adı var kendisi ortada yok.

**2.** 2023'te Cumhuriyet'in 100'üncü yılı kutlanacak. Haziran 2011'de zamanın Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, 2023'te dünyada ilk 10 ekonomi arasına girileceğini, GSYH'nin 2 trilyon doları, kişi başına gelirin 25 bin doları, yıllık ihracatın ise 500 milyar doları aşacağını müjdeliyordu. Ne yazık ki henüz bu hedeflerin yarısına bile ulaşamadığı OVP'den açıkça görülüyor.

**3.** 2021 OVP'sinde 1 trilyon dolar GSYH eşiğinin 2024'te aşılabacağı açıklanırken, bu yılın OVP'sinde bu özlem 2025'e erteleniyor. Tayyip Erdoğan kişi başına gelir 9 bin 500 dolara dayandı diye böbürlenirken, henüz 2013'te kişi başına gelirin 12 bin 582 dolar olduğunu unutmuş görünüyor. 2025'in kişi başına 12 bin 91 dolar hedefi bile bunun oldukça gerisinde. Diğer bir ifadeyle, önümüzdeki 3 yıl tüm tahminler tutsa bile, ortalama yurttaş 12 yıl öncesine göre dolar bazında yoksullaşmış olacak.





4. 2022 ortalama dolar kuru 16,62 lira tahmin ediliyor. Bu öngörünün tutması için, yılın son 4 ayında en son 18,24 lira olan kurun çok az artması gerekiyor ki, bu da çok şüpheli görünüyor. 2023 ortalaması ise 21,51 lira ile yüzde 30 bir değer kaybına işaret ediyor. Daha geçen sene 2023 için 9,77 liralık bir kur beklentisi olduğunu hatırlamak bile OVP hedeflerinin ne kadar yüksek bir olasılıkla şaştığını kanıtıyor.

5. 2021’de yüzde 14,5, 2022’de yüzde 10,8’lik özel tüketim artışının 2023’te yüzde 3,9 ile hız kesmesi, sonraki iki yılda ise yüzde 4,3 ve yüzde 4,1 ivme ile yavaş seyretmesi bekleniyor. Buna karşın yurtiçi tasarrufların hafif bir artışla 2025’te GSYH’nin yüzde 32,6’sına ulaşacağı tahmin ediliyor. Son açıklanan 2022 ikinci çeyrek GSYH rakamlarında işgücü ödemelerinin payının yüzde 25,4’e kadar düştüğü verisiyle birlikte düşünülünce, dar gelirlielerin tasarruf eğiliminin düşük olduğu gerçeğini de hatırlayınca, önümüzdeki üç yılda çalışanların yaşam koşullarını iyileştirmenin düşünülmediği ortaya çıkar.

6. İşsizlik oranının önümüzdeki 3 yıl kademeli düşerek 2025’te yüzde 9,6’ya gerilemesi öngörülmüyor. Ancak bu dahi oldukça yüksek bir oran. İşsizliğin ABD’de yüzde 3,5, avro bölgesinde yüzde 6,6 düzeyinde bulunduğunu hatırlamak, AKP rejiminin işsizliği “makul” düzeylere indirmeyi hayal bile edemediğini gösteriyor. 2025’e kadar sürekli artsa dahi istihdam oranının ancak yüzde 49,5’e ulaşması, kâğıt üzerinde kalsa da çalışma yaşındaki yurttaşlarımızın yarısının bile işbaşı yapma olanağı bulunmayacağını belgeliyor.

7. 2022 sonu TÜFE beklentisi yüzde 65. Daha 1 ay önce açıklanan Enflasyon Raporu’nda yüzde 60,4 tahmini vardı. Bu sürede ekonomi yetkilileri enflasyonun hız kestiğinden dem vururken, OVP’de karşımıza yüzde 65 gibi daha yüksek bir oran çıktı. 2023’te enflasyonun 40 puan bir gerilemeyle yüzde 24,9’a, izleyen 2 yılda da yüzde 13,8 ve yüzde 9,9’a inmesi projeksiyonu OVP’de yer alıyor. Enflasyonun bir yılda böyle keskin düşüşünün gerçekçiliği bir yana, tansiyonun hızlı iniş-çıkışının bünyede yarattığı tahribata benzer biçimde ekonomideki yan etkileri üzerinde hiç kafa yorulmaması dikkat çekiyor.

8. 2022’nin ihracatta tüm rekorlar müjdelerine karşın 105 milyar dolar dış ticaret açığı ile kapanması bekleniyor. 2023 yılında ise ihracatta sadece yüzde 4’lük kabataslak küresel enflasyona eşit sınırlı bir artış öngörülmüyor. Türkiye’nin bir numaralı ihracat pazarı AB+Birleşik Krallık’ta durgunluk beklentisi göz önüne alınırsa bu bile fazlaca iyimser bir tahmin gibi görünüyor. Metinde ihracat performansına övgüler düzülürken, ithalat patlamasının sadece dış koşullara bağlanıp geçirilmesi göze çarpmıyor.

9. Yıl içindeki cari işlemler fazlası verme iddialarına karşın 2022 için tahmin edilen cari açık 47,3 milyar dolar. Giderek azalan bir açık eğilimi öngörülse de 2025’te hâlâ 10 milyar dolar cari açık söz konusu. Seyahat gelirlerinin 2022’de 34 milyar dolar olarak gerçekleşmesi, 2023’te 45 milyar dolara sıçraması, 2025’te 62 milyar dolara kadar ulaşması bekleniyor. Bu aşırı pembe gözlüklü bir temenni izlenimi veriyor. Özellikle Avrupa durgunluk yaşarken yurttaşlarının turizm harcamalarını artırmaları gerçekçi durmuyor. Turizmde beklentiler karşılanmazsa haliyle cari açık da daha yüksek çıkar.



10. En dikkat çeken istatistik ise bütçe açığına ilişkin. 2022'nin ilk 7 ayında 29,4 milyar lira bütçe fazlası verildi. Yılın 278,4 milyar lira açıkla kapatılması hedeflenmiş iken, bir bakıyoruz 2022 sonunda merkezi yönetim bütçe açığı 461,2 milyar liraya yükselmiş. 2023'te hızını alamayan bütçe açığı 650,9 milyar lirayla tavan yapıyor. Sonra da azalarak 2025'te 409 milyar liraya düşüyor. Metnin içinde bu garip değişiklikleri doğrulayan hiçbir yorum bulunmuyor. Buradan rahatlıkla, seçimin 2023'te yapılacağı, seçim harcamalarıyla bütçe açığının kabarcacağı, sonra da nasıl olsa vatandaş artık oyunu verdi düşüncesiyle bütçe harcamalarının kısılacacağı sonucu çıkıyor.

## İŞSİZLİK DARBESİ DÖRT KENTİ YIKTI

**İşsizliğe ilişkin araştırma bölgeler arası eşitsizliği bir kez daha ortaya koydu. Prof. Gürsel, "Tarım dışı işsizlikte en dramatik artış Ağrı, Kars, Ardahan ve Iğdır'da. Batı'da inşaat sektörünün durması etkili olabilir" dedi.**

Her dört gençten en az birinin işsiz olduğu ülkede, soruna ilişkin BETAM (Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi)'in 'Bölgesel işsizlikte muazzam eşitsizlik ve çarpıcı gelişmeler' başlıklı bir çalışma hazırladı. Prof. Dr. Seyfettin Gürsel başkanlığındaki ekibin çalışmasında pandemi şokunun bölgesel işgücü piyasaları üzerindeki etkileri ile 2021 yılında bölgeleri işsizlik ve istihdam performansı açısından karşılaştırarak ne ölçüde başarılı ya da başarısız olduklarını değerlendirildi.

Pandemi öncesi durumu temsilen 2018 yılı alındı. 2018'den 2021'e Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı 1 yüzde puanlık artışla yüzde 13,1'den yüzde 14,1'e yükseldiği bilgisi paylaşıldı. Raporda işsizliğin tüm bölgelerde aynı yönde hareket etmediği vurgulanarak "Tarım dışı işsizlik oranı 26 bölgenin 20'sinde arttı. 6'sında azaldı. Ancak işsizlikte artış ve azalışlar çok farklı mertebede olup nedenleri de farklıydı" denildi.

### BÖLGELERE GÖRE TARIM DIŞI İŞSİZLİK ORANLARI (% , 2021)



Raporda özetle şu tespitlere yer verildi:

- Bölgesel işgücü piyasalarının değerlendirmesinde tarım dışı işsizlik oranları genel işsizlik oranlarına kıyasla bölgesel eşitsizlikleri daha gerçekçi bir şekilde gözlemlememizi sağlar.
- Tarım dışı işsizlikte en şiddetli artış, yüzde 14,3 puanla Kuzeydoğu Anadolu (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan) bölgesinde görüldü. Artış işgücündeki çok yüksek artıştan kaynaklandı.

#### "Muazzam Eşitsizlik"

- İşsizliğin en fazla düştüğü bölge ise 5,8 yüzde puanla Şanlıurfa Diyarbakır bölgesinde gerçekleşti. İşgücündeki yüksek azalıştan kaynaklandı.
- 2021'de işsizlik oranında yüzde 33,3 ile Mardin-Batman-Şırnak-Siirt bölgesi ilk sırayı alırken son sırada yüzde 9,1 ile Kastamonu- Çankırı-Sinop bölgesi bulunmakta.
- Tarım dışı işsizlik oranlarının Türkiye genelinden çok yüksek aynı zamanda da tarım dışı istihdam oranlarının çok düşük olduğu 4 bölge tümüyle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yer almakta.
- Buna karşılık tarım dışı işsizlik oranlarının Türkiye genelinden çok düşük, tarım dışı istihdam oranlarının ise çok yüksek olduğu 3 bölge Trakya, Güney Marmara ve Doğu Marmara bölgeleri.
- Bölgeleri yalnızca işsizlik oranındaki artış veya azalışın şiddetiyle değerlendirmek yeterli değil. İşsizlik artışı istihdamın azalmasından kaynaklanabileceği gibi güçlü istihdam artışına rağmen daha güçlü bir işgücü artışından da kaynaklanabilir.

- İşsizliğin bölgesel karşılaştırmasında işsizlik oranlarındaki değişimlerin yanı sıra istihdamda ve işgücünde gözlemlenen değişimler de dikkate alınmalı.
- İşsizlikte muazzam eşitsizlik devam ediyor. 2018 yılında yüzde 7,8 ile yüzde 30,0 arasında değişen bölgesel tarım dışı işsizlik oranları, 2021 yılında da yüzde 9,1 ile yüzde 33,3 arasında değişim göstermekte.
- Tarım dışı işsizlik oranı üç yılda yüzde 10,5'ten 24,8'e yükselerek tam 14,3 yüzde puan artmıştır. Bu şiddetli artış, tarım dışı istihdamda 4 binlik kayıp ( yüzde 2,5) ile tarım dışı işgücünde 29 binlik artışın (yüzde 16) sonucudur.
- İşsizlik artışının bir diğer nedeni istihdamda artışa rağmen işgücünde daha yüksek bir artışın ortaya çıkması. Bu kısmen olumsuz kısmen olumlu bir gelişme. İşsizliğin artığı 20 bölgeden 16'sı bu kategoride.

**TARIM DIŞI İŞSİZLİĞİN ARTTIĞI BÖLGELERDE İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİNDE DEĞİŞİM (BİN), 2018-2021**

BÖLGELER	İŞGÜCÜ	İSTİHDAM	İo*
TR33 (Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	-18	-17	0,1
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	106	92	0,2
TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop)	13	11	0,4
TR61 (Antalya, Isparta, Burdur)	58	45	0,4
TR31 (İzmir)	-68	-76	1,1
TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)	56	37	1,7
TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	30	12	2,1
TR81 (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)	22	9	2,2
TR62 (Adana, Mersin)	80	40	2,2
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	62	44	2,3
TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın)	29	18	2,4
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	78	39	2,6
TR52 (Konya, Karaman)	31	10	2,6
TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir)	4	-9	2,7
TR11 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	17	7	3,0
TR51 (Ankara)	115	26	3,4
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	57	12	3,7
TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	58	12	5,1
TR90 (Trabz., Ordu, Giresun, Rize, Artv., Gümüşha.)	47	1	5,6
TR22 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	29	-4	14,3

İşsizlik oranı\*

**Batı'da İstisna İzmir**

- İzmir'de işsizlik üç yılda yüzde 14,8'den 15,9'a yükselerek 1,1 yüzde puan artmıştır (Şekil 1). Tarım dışı istihdam yüzde 5, tarım dışı işgücü ise yüzde 3,6 azalmıştır. İşgücü piyasasından özellikle kadınlarda büyük miktarda çıkış olduğu anlaşılmakta. İzmir kadın işgücünde ciddi kayıp söz konusu.

İzmir işsizlik ve istihdam oranlarının Türkiye genelinden yüksek olduğu yegâne bölge; tarım dışı istihdam oranı (yüzde 42,1) nispeten yüksek ama işsizlik oranı da 10 (yüzde 15,9) yüksektir. Bu bakımdan İzmir Batıda istisna oluşturmaktadır.

- İşsizlik en fazla 5,8 yüzde puan ile Şanlıurfa-Diyarbakır'da azaldı. Bunun nedeni işgücündeki 48 binlik (yüzde 6,2) şiddetli azalmadır. Bu kuşkusuz sağlıklı olmayan olumsuz bir gelişme.
- İşsizlikte bölgesel eşitsizlik bakımından Türkiye, İspanya ve İtalya ile birlikte Avrupa'nın ilk sıralarında yer almaya devam etmekte.

**İzmirli Kadın Çalışmak İstiyor Ama İş Yok**

BETAM Direktörü Prof. Dr. Seyfettin Gürsel, işsizlik değerlendirmesinde tarım dışı işsizlik verilerinin önemli olduğunu anımsatarak "Türkiye'de işsizlik tek türde değil. Bölgelere göre oranlar çok farklı. Nedenler de farklı. Bunun için çalışmalarda bölgesel işsizliğin önemini gösteriyor. Muazzam eşitsizlik devam ediyor" dedi.

Prof. Gürsel, şunları söyledi: Tarım dışı istihdam kadınların işgücüne katılımıyla yakından ilgili. İşsizlik ve istihdam oranını ölçtüğümüzde her şey ortada. Diğerlerinden kopup gitmiş 4 bölge var, bunların tümü Doğu ve Güneydoğu'da. En iyisi ise Trakya.

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

Gürsel İzmir'in uzun yıllardır Batı'nın istisna kenti olduğunu hatırlatarak şöyle dedi: İzmir en modern kent. Kadınların eğitimi yüksek, çalışma hayatına atılmaya arzulular. Bu nedenle işgücüne katılım oranı yüksek. Yani İzmir'de kadınlar çalışmak istiyor ama yeterince iş bulamıyor. İşsizlik ortalamasını bu yükseltiyor. Bunu tarım dışı olduğunu unutmayalım.

İşsizlikte 2018'den 2021'e kadar en dramatik tablonun Ağrı bölgesi (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan) olduğunu söyleyen Prof. Gürsel şöyle konuştu: İşsizlik 14 puan birden artmış. İstihdam 4 bin düşmüş işgücü 29 bin artmış. Ama bu düzey bir işsizliği açıklamaz. İş gücü =istihdam+ iş arayanlar. İş arayan 33 bin artmış. Yoksulluk bir neden olabilir. İnşaat sektörünün tamamen durması ve Batı'da çalışanların memleketlerine dönmesi bir neden olabilir. Yoksulluk ve gelir kaybı nedeniyle daha fazla aile üyesi de iş arıyor olabilir.

**TEMEL BİR İHTİYAÇ OLAN ISINMANIN MALİYETİ 7 AYDA İKİYE KATLANDI**

**Doğalgaza yapılan zammın yanı sıra kış öncesi kömür ve odun fiyatları da geçen yıla göre iki kattan fazla arttı, temel bir ihtiyaç olan ısınma lüks oldu...**

Enerji faturalarına yapılan zamlar, yakacak olarak kullanılan odun ve kömürdeki fiyat artışı nedeniyle kış aylarında temel bir ihtiyaç olan ısınma maliyeti bu kış vatandaşları çok zorlayacak. Doğalgaz 9 ayda 2,5 kattan fazla, odun ve kömür de neredeyse 3 kat arttı. Soba yakmak, kombiyi açmak artık lüks hale geldi

Enerji faturalarına yapılan zamlar nedeniyle vatandaş yaklaşan kış öncesi kara kara düşünmeye başladı. Elektrik ve doğalgaza yapılan fahiş zamların yanı sıra özellikle kırsal bölgedeki vatandaşların kullandığı sobada yakmak için kullanılan odun ve kömür fiyatları da olağanüstü arttı.

**Vatandaş Kombiyi Açınca Hissedecek**

Doğalgaza yılbaşından bu yana gelen zamlarla faturalar katlandı. Doğalgaza yapılan zamlar kombilerin kapalı olduğu bahar ve yaz aylarında gerçekleşti. Başka bir deyişle vatandaşlar nisan ayında kapattığı kombisini kasım ayında açtığından bundan sonra hiç zam yapılmazsa bile bahar ve yazlarında yapılan toplamda yüzde 111'i bulan zamlarla karşılayacak. Başka bir deyişle kombiyi açmanın maliyeti bu kısa sürede iki kattan daha fazla artmış durumda. Örneğin geçtiğimiz kış 1000 lira olan aylık ısınma maliyeti önümüzdeki kış aylarında bundan sonra hiç zam yapılmazsa bile 2100 liraya çıkacak.

**Odun Fiyatındaki Artış Yüzde 160'ı Buldu**

Doğalgazın yanı sıra özellikle kırsal bölgede vatandaşların kışın ısınmak için kullandığı odun ve kömür fiyatı da olağanüstü artış gösterdi. Eylül 2021'de kış öncesi sobada yakmalık bir ton odunun fiyatı bin 200 lira ile bin 400 lira arasında değişiyordu. Bugün kış öncesi bir ton yakmalık odun fiyatı 3 bin 500 lira ile 3 bin 600 lira arasında değişiyor. Buna göre sobada yakmalık odun fiyatındaki artış yüzde 160'ı buluyor.

**İthal Kömür Fiyatındaki Artış 3 Kat Oldu**

Sobada ya da kaloriferde yakmak için kullanılan kömürün farklı çeşitleri bulunurken, ısınma amacıyla ağırlıklı olarak ısıl değeri yüksek kömürlerin tüketimi tercih ediliyor. Eylül 2021'de bir ton ithal kömür fiyatı 2 bin 600 lira ile 3 bin lira arasında değişiyordu. Bugün kış öncesi bir ton ithal kömürün fiyatı ise 8 bin ile 8 bin 600 lira arasında değişiyor. Benzer bir şekilde yerli kömürün fiyatı ise 7 bin 600 liraya kadar çıktı. Başka bir deyişle kömür fiyatları ortalama yüzde 190 ile yüzde 230 oranında artış gösterdi. Buna göre kömür fiyatındaki artış neredeyse 3 kat oldu.

**Tüp Gaz Fiyatı Da İkiye Katlandı**

Doğalgaz kullanılmayan kırsal bölgelerde bazı vatandaşlar ise mutfak tüpünü aynı zamanda ısınma amacıyla da kullanıyor. Bu kapsamda geçtiğimiz yıl Eylül 2021 tarihinde 12 kilogramlık tüp fiyatı 160 lirayken, bugün itibarıyla 12 kilogramlık tüpün fiyatı 327 liraya çıktı. Başka bir deyişle tüp gazın fiyatı da ortalama yüzde 105 oranında zlandı. Buna göre bir vatandaşın tüp gaz kullanarak ısınmasının maliyeti de geçen kışa göre henüz kış ayları gelmeden ikiye katlanmış oldu.

**'Isınma İhtiyacı Eziyete Dönüşecek'**

CHP Genel Başkan Yardımcısı Ahmet Akın, Türkiye'de ısınmanın lüks hale gelmesine neden olan iktidarın kendi beceriksizliğini dünya genelinde yaşanan enerji krizine bağladığına işaret etti. CHP'li Akın, şunları dile getirdi:

"Yanlış ekonomi politikaları nedeniyle Türk Lirası'ndaki değer kaybı bağımlı olduğumuz enerji fiyatlarındaki artışın Türkiye'de çok daha fazla hissedilmesine neden oluyor. Temel bir ihtiyaç olan ısınma ihtiyacının maliyeti önümüzdeki kış aylarında vatandaşlarımız için ne yazık ki bir eziyete dönüşecek. Zaten geçen kış da kombisini en düşük seviyede açan vatandaşımız katlanan faturalar nedeniyle bu kış kombisini açmaya bile korkacak."

## **GARANTİLİ YİD PROJESİ İÇİN FİNANSMAN BULUNAMADI**

**2023'te açılacaktı sessiz sedasız fesih ediliyor. 45 bin araç geçiş garantisi verilen Mersin'deki çeşmeli-Taşucu YİD ihalesi için fesih süreci başlatıldı...**

CHP Genel Başkan Yardımcısı Ahmet Akın, yaklaşık 10 ay önce uygulama sözleşmesi imzalanan ve 2023'te açılacağı kamuoyuna duyurulan Mersin'deki Çeşmeli-Taşucu Otoyolu'nun 52 kilometrelik kesimi için yap-işlet-devret (YİD) modeliyle döviz üzerinden 45 bin araç geçiş garantisi verilen ihalenin fesih sürecinin başlatıldığını kaydetti. CHP'li Akın, "İhaleyi kazanan yandaş şirket, Türkiye'nin kredi riskinin priminin yüksek olması nedeniyle yurt dışından finansman bulamadı. Garantili projeye para bulunamıyor. Bu nedenle 2023 yılında açılacağı duyurulan otoyolun ihalesi için sessiz, sedasız bir şekilde fesih süreci başlatıldı" değerlendirmesinde bulundu.

CHP Genel Başkan Yardımcısı Ahmet Akın, AK Parti iktidarının çok sevdiği yap-işlet-devret projelerine verilen garantilere karşın yurtdışından kredi bulunamamaya başlandığına işaret etti. CHP'li Akın, Mersin'deki Çeşmeli-Taşucu Otoyolu'nun 52 kilometrelik kesimi için yapılan YİD ihalesinin ardından Aralık 2021 tarihinde uygulama sözleşmesinin imzalandığını anımsattı.

### **10 Ay Geçti Tek Çivi Bile Çakılmadı**

Uygulama sözleşmesinin imzalanmasının üzerinden yaklaşık 10 ay geçmesine ve otoyol için kamulaştırma kararlarının çıkmasına karşın henüz tek bir çivi çakılmadığını söyleyen CHP'li Akın, şunları dile getirdi:

"İktidara yakın şirketlerden Kolin'in tek başına katılarak aldığı ihale kapsamında Avro üzerinden 45 bin araç garantisi verildiği kamuoyuna yansımıştı. Başka bir deyişle 52 kilometrelik yol için günlük 45 bin araç geçmez ise eksik kalan Hazine'den karşılanacak."

### **Kolin İhalesinin Feshi için Başvuru Yaptı**

CHP Genel Başkan Yardımcısı Ahmet Akın, aylardır tek bir çivi çakılmayan projeye ilgili ihaleyi alan Kolin'in Karayolları Genel Müdürlüğü'ne sessiz bir şekilde fesih başvurusu yaptığını dile getirdi. CHP'li Akın, şunları dile getirdi:

"İktidarın uyguladığı yanlış ekonomi politikaları nedeniyle Türkiye'nin kredi risk priminin olağanüstü yükselmesiyle yurt dışındaki kredi kuruluşları garantili olmasına karşın bu projenin finansmanını üstlenmek istemedi. Özetle; ballı, kaymaklı garanti olmasına karşın YİD projesine kredi bulunamaması Türkiye'nin yaşadığı ekonomik buhranı gösteriyor. Tüm bu gelişmelerin ardından ihaleyi alan Kolin'in yurt dışından kredi bulamadığı gerekçesiyle Karayolları Genel Müdürlüğü'ne fesih başvurusu yaptığı belirtiliyor."

### **Fesih Süreci Kamuoyundan Gizleniyor**

İktidar temsilcilerinin 2023 yılında otoyolun açılacağını kamuoyuna defalarca duyurduğuna dikkat çeken CHP'li Akın, konuyu verdiği bir soru önergesiyle TBMM gündemine de taşıırken, "İhalesinin feshedilmesinin oluşturacağı kamu zararını ve sürecin neden kamuoyundan gizlendiğini de sordu. CHP'li Akın, şunları dile getirdi:

"İktidar geçen yıl başka bir proje için de özel bir kanun çıkararak Ulaştırma Bakanlığı'nı kefil haline getirmişti. Şimdi de 2023 yılında açılacağı söylenen otoyol için Karayolları Genel Müdürlüğü'ne sessizce fesih başvurusu yapıldığı söyleniyor. Ancak bu başvuru nedense kamuoyundan gizleniyor. Çünkü iktidar, sürekli övdüğü YİD projelerine Hazine garantisi verilse bile artık kredi bulunamadığını gizlemek istiyor."

## **AKP'Lİ YILLARDA BÖLÜŞÜM VAHAMETİ**

**AKP iktidara geldiğinde emeğin pastadaki payı %29,2 idi. Ücretli çalışanların istihdamdaki artışını hesaba kattığımızda emeğin payı 20 yılda %18'e geriledi. İşçiden, emekçiden alınıyor güç sahibine aktarılıyor.**

Büyüme verileri açıklandı. Bölüşümdeki vahamet ortaya çıktı. Bölüşümde 21'inci yüzyılın en kötü tablosunu yaşıyoruz. Türkiye büyüyor. GSYH artıyor. GSYH bir ülkede bir yılda üretilen mal ve hizmetlerin toplam değerini ifade ediyor. Günlük dilde buna "pasta" diyoruz. Biraz daha farklı bir kavram olsa da milli gelir de deniyor. Ancak büyüme verileri tek başına anlamlı değil, çünkü herkese farklı yansıyor. İşte buna "bölüşüm" diyoruz. Günlük dilde "Pastadan kim ne pay alıyor" diyoruz. Bölüşüme sınıfsal (fonksiyonel, işlevsel) gelir dağılımı adını da veriyoruz. İşçinin, emekçinin pastadaki payı ne oldu, sermayenin, kârın, faizin pastadaki payı ne oldu? Asıl mesele bu. O nedenle bölüşümü göz ardı eden, onu odak noktasına koymayan GSYH ve milli gelir analizleri boş laftır.

TÜİK 2021 Yıllık Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) ve 2022 2. Çeyrek Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla verilerini 31 Ağustos 2022'de yayımladı. GSHY 2021 yılında yüzde 11,4, 2022 yılı 2. çeyreğinde ise yüzde 7,6 artmış. GSYH

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

üretim yöntemine göre ve cari fiyatlarla, 2021 yılında bir önceki yıla göre yüzde 43,6, 2022 yılının ikinci çeyreğinde ise bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 114,6 artmış. Bunlar kümülatif ve cari (enflasyondan arındırılmamış) büyüme verileri. Oysa herkes aynı şekilde büyümüyor. Önemli olan toplumsal sınıfların, grupların ne kadar büyüdüğü ve ne oranda pay aldığı.

TÜİK verilerinde işgücü ödemelerinin ve net işletme artığının ne kadar arttığını da görebiliyoruz. Bu veri oldukça kritik çünkü sınıfsal gelir dağılımını, bölüşüm ilişkilerini göz önüne seriyor. TÜİK metodolojisine göre, işgücü ödemeleri çalışanın yaptığı iş karşılığında, aynı ve nakdi olarak ödenen toplam karşılıklardır. İşgücü ödemeleri nakdi ya da aynı olarak ödenen maaş-ücretler ile işverenler tarafından çalışanlar adına ödenen sosyal güvenlik katkılarından oluşmaktadır. Diğer bir ifadeyle işgücü ödemeleri net ücretleri değil brüt ve giydirilmiş işgücü maliyetini ifade ediyor. Bu son derece önemli, kamuoyunda tartışılan oranlar çalışanların eline geçen oranları değil işgücü maliyetini ifade ediyor. TÜİK'e göre işletme artığı ise net katma değerden, çalışanlara yapılan ödemeler ve üretim üzerindeki vergilerin çıkarılması ve sübvansiyonların eklenmesiyle elde edilir. Katma değer içinde sermayenin payını ifade etmektedir.

**Enflasyona Ezdirdiniz!**

Şimdi kim ne kadar büyüyor ve ne kadar pay alıyor konusuna geçebiliriz. Önce kim ne kadar büyümüş ona bakalım. 2021 yılında işgücü ödemeleri bir önceki yıla göre yüzde 31,7 artarken, brüt işletme artığı/karma gelir yüzde 50,7 artmış. 2022 ikinci çeyrekte ise işgücü ödemeleri yüzde 66,4, net işletme artığı/karma gelir ise yüzde 134,7 artmış. Önce yalın bir gerçeğin altını çizelim: Bu veriler siyasi iktidarın "çalışanları enflasyona ezdirmedik" demagojisini gözler önüne seriyor. Ezdirdiniz, üstelik resmi enflasyona bile ezdirdiniz.

2021 yılı resmi enflasyonu yüzde 36,1'dir. 2021 yılın brüt işgücü ödemeleri enflasyonun 4,4 puan altında kaldı. 2022 yılı 2. çeyrek sonunda resmi enflasyon 78,6'dır. İkinci çeyrekte brüt işgücü ödemeleri resmi enflasyonun 12,2 puan altındadır. Buna karşılık sermaye kazançları sırasıyla 14,6 ve 56,1 puan resmi enflasyonun üstündedir. İşte enflasyon karşısında kazananlar ve kaybedenler. Demagojinin lüzumu yok! İşçileri, emekçileri bal gibi enflasyona ezdirdiniz. Bunu TÜİK bile saklayamıyor. Eğer gıda enflasyonunu esas alırsak tablo çok daha vahim (

**Emeğin Payı Hızla Azalıyor**

TÜİK verilerinde en çok öne çıkan konu emeğin payındaki trajik düşüş oldu. İkinci çeyrekte işgücü ödemelerinin payı TÜİK'e göre 25,4'e geriledi. 2020 2. Çeyrek'te bu pay 36,8'di. Böylece sadece iki yılda işgücü ödemelerinin payında 11,4 puanlık bir azalma yaşandı. Buna karşılık sermaye kazançlarının payı iki yılda 11,1 puanlık artışla yüzde 42,9'dan 54'e yükseldi. Bu durum emeğin payında yüzde 31'lik bir azalma anlamına geliyor. Emeğin kaybettiği sermayeye gitti. Bu kadar kısa sürede bu kadar hızlı bir gerileme yaşanması tam bir bölüşüm şoku anlamına geliyor. Bunu "timsah kapitalizmi" benzetmesinden hareketle "timsah formasyonu" olarak da adlandırmak mümkün. Timsahın ağzı açılmış ve emek gelirleri yutulmuştur.

Yüzde 25,4'lük oran sadece son yıllar açısından değil, TÜİK tarafından 1998'den bu yana açıklanan veriler ve AKP dönemi açısından dip noktası anlamına geliyor. 1998'den bu yana böyle bir düzey görülmedi. Ancak bu oran buzdüğünün görünen kısmı. Bölüşüm ilişkileri görüldüğünden daha da vahim.

İşgücü ödemelerinin payı belli bir dönem içindeki kümülatif dağılımı gösteriyor. Bu oranlar belirli toplumsal kesimlerin payına düşen miktar. Ancak bu kesimlerin sayısı ve birbirine oranı aynı kalmıyor. İşgücünün istihdam içindeki payı düzenli olarak artıyor. Dolayısıyla bölüşümdeki gerçek tabloyu ve eğilimi anlayabilmek için işgücünün istihdam içindeki payını mutlaka dikkate almak lazım.



## ENFLASYON VE BÜYÜME-KİM NE KADAR BÜYÜDÜ? (%)

	2021 (yıllık) (%)	2022 (2. Çeyrek) (%)
İşgücü maliyetleri (brüt)	31,7	66,4
Net işletme artışı (sermaye kazançları)	50,7	134,7
Resmi enflasyon (TÜFE)	36,1	78,6
Resmi gıda enflasyon	43,8	93,9

### AKP Döneminde Büyük Düşüş

AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılında (2. Çeyrek) işgücü ödemelerinin GSYH içindeki payı yüzde 29,2 idi. Aynı dönemde işgücü ödemesi yapılanların sayısı (işçi, memur) 10,6 milyondur. 2022 yılı 2. Çeyrekte işgücü ödemesi yapılanların sayısı 21,6 milyona ulaşırken emeğin payı 25,4'e geriledi. İşgücü ödemesi yapılanların (ücretli emeğin) istihdamdaki payı 2002'de yüzde 49,7 iken bu pay 2022'de yüzde 70,2'ye çıkmış. Bir diğer ifadeyle yüzde 49,7'lik çalışan kesim 2002'de pastanın yüzde 29,2'sini elde ederken, istihdam içindeki payı yüzde 70,2'ye çıkan çalışanların 2022'de payı yüzde 24,5'e gerilemiş. İşin sırrı burada. Bölüşümdeki gerçek tabloyu anlayabilmek için ücretli istihdamdaki artışı dikkate alarak hesabı yeniden yapmamız lazım.

İşgücü ödemesi alanların (ücretliler) istihdamdaki payını dikkate alarak hesabı yeniden yaptığımızda işgücü ödemelerinin 20 yılda yüzde 29,2'den yüzde 18'e gerilemiş olduğunu görürüz. Böylece AKP döneminde emeğin milli gelirdeki payının yüzde 38,4 oranında gerilemiş oldu (grafik). İşgücü ödemelerinin 2002'deki payının korunması için işgücü ödemelerinin payının yüzde 41,3 olması gerekirdi. Böyle olsaydı çalışanların görece payı sabit kalmış olurdu.

Çalışanların gerçek payının yüzde 29,2'den yüzde 18'e gerilediğini vurgularken bu payın brüt ve giydirilmiş işgücü maliyeti olduğunun altını çizmek lazım. Bu payın içinde işçinin vergisi, sigorta primi, işveren sigorta payı ve işveren tarafından yapılan aynı ödemeler de var. Yüzde 18 net ele geçen, harcanabilir pay değildir. Asgari ücret düzeyinde bile işçinin eline brüt maliyetin yüzde 72'si geçer. Ücret yükseldikçe net oranı daha düşer. Net ele geçen işgücü ödemesinin yüzde 10-12 arasında olduğunu söylemek mümkündür. Böylece AKP döneminde emeğin pastadaki payı kümülatif olarak 29,2'den 25,4'e gerilerken, görece olarak 29,1'den yüzde 18'e gerilemiş oldu. Bu tablo devasa ve vahim bir gelir transferi anlamına geliyor. Bu tablo sömürünün derinleşmesi anlamına geliyor. AKP döneminde emekçi sınıflardan varsıl sınıflara devasa bir kaynak aktarılmıştır. Büyüme verilerini buradan okumak lazım.

### Bölüşüm Neden Bozuluyor?

Bu devasa bölüşüm şokunun ve gelir transferinin altında ne yatıyor? Bölüşüm neden bozulmasın?

Emekçilerin ezici çoğunluğu sendikasız ve toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında.

Sendikalaşma isteyen işçiler işten atılıyor. Hakkını arayan işten atılıyor.

Direnen işçinin üzerine güvenlik güçleri sürülüyor.

İşçi mahkemeye başvuruyor. Kazanıyor. İşine iade edilmiyor.

İşçi greve çıkıyor, grevi yasaklanıyor.

İşçiler ölümüne ve uzun çalışıyor. Çalışırken ölüyor. İş cinayetleri dur durak bilmiyor.

Yasadışı yollarla, rüşvetle nüfuz ticaretiyle muktedirler ve onların kanatları altındakiler servetine servet katarken ömrünü tüketen emekliler 3 bin 500 liraya talim ediyor.

Bu listeyi daha da uzatmak mümkün ama yerimiz yetmez.

Kısaca çevremizde gördüğümüz her adaletsizlik, her insafsızlık, her eşitsizlik, her hukuksuzluk dönüp dolaşıp bölüşüm ilişkilerinde ete kemiğe bürünüyor. İşçiden, emekçiden alınıyor varsıla, güç sahibine aktarılıyor.

Kısaca otoriter bir rejim altına insafsız bir kapitalist sömürüden başka bir şey değil yaşadığımız.

## ÖRTÜLÜ ÖDENEK BİLE YAYA KALDI

**İhalesiz alıma olanak sağlayan istisna düzenlemesiyle Cumhurbaşkanı'na savunma amaçlı alım yetkisi verilince yıllık harcamalar beş yıl içinde üç katına yakın arttı. 5 yıllık harcama toplamı 85 milyar TL oldu.**

AKP iktidarları boyunca çoğu "adrese teslim" 200'ü aşkın değişiklik yapılan Kamu İhale Kanunu'nda 2018 yılında yapılan bir değişiklik "İhalesiz, denetimsiz" dev harcamaların kapısını açtı. Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı seçilmesinden sonra ihalesiz istisna alımları yapılmasını düzenleyen madde yeniden düzenlendi. Erdoğan'ın da bu alımlara karar vermesinin yolu açılınca kamu kaynakları ile yapılan savunma amaçlı harcamalar bir anda patladı. 5 yıllık harcama toplamı 85 milyar TL'ye dayandı.

Kamuoyunun dikkatlerinin üzerinde yoğunlaştığı örtülü ödenek harcamaları Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı seçilmesiyle geçmiş cumhurbaşkanlarının tümünün harcama toplamalarını katladı. Hem oransal hem de tutar olarak geçen yıl sonunda 1,7 milyar TL'ye, bu yılın ilk altı ayının sonunda da 2,1 milyar TL'ye çıkan harcamalar, bir başka harcamanın yanında mütevazı kaldı.

### Seçildi, Yetki Aldı

Recep Tayyip Erdoğan 2018 yılı Haziran ayında Cumhurbaşkanı seçildikten sonra 2 Temmuz'da yayımlanan 703 sayılı KHK ile Kamu İhale Kanunu'nun en fazla oynanan iki maddesinden biri olan ve istisnaları düzenleyen 3'üncü maddesi değiştirildi. Geçmişte bakanların tek başına aldığı şu karar için Cumhurbaşkanı da yetkilendirildi:

"Savunma, güvenlik veya istihbarat alanları ile ilişkili olduğuna veya gizlilik içinde yürütülmesi gerektiğine bakanlık tarafından karar verilen, özel güvenlik tedbirleri alınması gereken veya devlet güvenliğine ilişkin temel çıkarların korunmasını gerektiren hallerle ilgili olan mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin istisna kapsamında ihalesiz olarak alınabilmesi."

### Önce Genişletildi

2008 yılında çıkartılan bir başka yasayla genişletilen ve denetlenemeyen bu alım yolu, Erdoğan da yetkilendirildikten sonra hem tutar hem alımlar içindeki oranı itibarıyla arttı.

İlk şeklinde "... gizlilik içinde yürütülmesi gerektiği, her bir ihale için ihale yetkilisince onaylanan; uçak, helikopter, gemi, denizaltı, tank, panzer, roket, füze gibi araç, silah, silah malzeme ve teçhizatı ve sistemleri ve harp malzemeleri ile bunların araştırma-geliştirme, eğitim, üretim, modernizasyon, yazılım ve mühimmat ihaleleri ile bunlarla ilgili sefer stokları, bakım, işletme ve idameye yönelik mal ve hizmetler, devlet güvenliği ve istihbaratı kapsamındaki hizmet, malzeme, teçhizat ve sistem alımları..." şeklinde sınırlanan alımların önce kapsamı genişletildi. "... Gizlilik içinde yürütülmesi gereken" denilerek bakana "gizli" olduğu iddia edilen her alımı ihalesiz yapma yetkisi verildi.

Denetlenmesinin de yolu kapatılan bu alımlar için daha sonra Cumhurbaşkanı da yetkilendirildi.

### Dev Harcama

Yetkinin 2018'de Erdoğan'a geçmesiyle 3-b kapsamında yapılan alımlar bir yılda yüzde 30 dolayında artarak 7,3 milyar TL'den 10,2 milyar TL'ye çıktı. 2019'da 8,9 milyar TL'ye gerileyen harcamalar 2020'de 10,3 milyar TL, 2021'de 12,9 milyar TL, 2022'nin ilk altı ayında da görülmemiş bir artışla 17,8 milyar TL'ye ulaştı.

Sadece altı ayda geçen yılın toplamından daha fazla istisna kapsamında alım yapıldı. 34 milyar TL'lik ihalesiz alımların yüzde 52'si olan 17,8 milyar TL'lik alım 3-b kapsamında Cumhurbaşkanı kararıyla yapıldı.

## Yıllara göre değişen rakamlar

<b>2018</b> 10,2 milyar TL	<b>2019</b> 8,9 milyar TL	<b>2020</b> 10,3 milyar TL
<b>2021</b> 12,9 milyar TL	<b>2022 (İLK 6 AY)</b> 17,8 milyar TL	<b>TOPLAM</b> 85 milyar TL



**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

723 alımdan 552'sini büyük bölümü içeriği bilinmeyen mal alımları oluşturdu. 132 hizmet alımı, 32 yapım işi, 7 de danışmanlık alımı yapıldı. Mal alımlarına 14 milyar TL, yapım işine 2,1 milyar TL, hizmet alımına 1,6 milyar TL, danışmanlık alımına da 7 milyon TL harcadı.

**İnsansız Hava Hedefi**

Bu kapsamdaki alımlardan önümüzdeki günlerde yapılacak ve EKAP'ın sitesinde yayımlananlardan bazıları şöyle:

- İnsansız Hava Hedefi Hizmet Alımı (Milli Savunma Bakanlığı)
- Arama Kurtarma Ekipman Takımı (Emniyet Genel Müdürlüğü)
- Yangın Malzemesi Alımı (Milli Savunma Bakanlığı)
- Kamufraj Yazlık Kışlık Elbise (Emniyet Genel Müdürlüğü)
- Sıg Sauer SIG516 Piyade Tüfeği Yedek Parça (Emniyet Genel Müdürlüğü)
- Keskin Nişancı Fişeği (Emniyet Genel Müdürlüğü)

**ŞANTİYEYE DÖNEN YALILARDA VURGUN**

İBB'ye ait yalılarının Hazine'ye devredilmesiyle ilgili Genel Sekreter Yardımcısı Polat, imar vurgunu yapıldığını kaydetti. Kültür Varlıkları Daire Başkanı Özel'in paylaştığı bilirkişi raporunda ise yalılara hasar verildiği belirtildi.

İstanbul Ortaköy'de bulunan, toplam değerleri yaklaşık 7 milyar TL olan Fehime ve Hatice Sultan Yalıları'nın İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden (İBB) alınıp Hazine'ye devredilmesine yönelik tepkiler sürüyor. Mülkiyeti İBB'de olan yalıların devri, sosyal medyada "AKP, İstanbul'u kaybetmenin intikamını almaya devam ediyor" yorumlarına neden oldu. Galata, Gezi Parkı, Haydarpaşa-Sirkeci Garları, Yerebatan Sarnıcı'nın ardından kültür varlıklarında sıra yalılara geldi. İBB Genel Sekreter Yardımcısı Mahir Polat, İBB'nin mülkiyetinden alınarak Hazine'ye devredilen Fehime ve Hatice Sultan yalılarında 'restorasyon bahanesiyle imar vurgunu yapıldığını' paylaştığı görüntülerle anlattı. Polat, Twitter hesabından 'restorasyon' gerekçesiyle 4 bin 500 metrekairelik alana sahip iki sarayın 39 bin metrekaireye çıkarılarak kaçak imalatlarla bir imar vurgununa dönüştürüldüğünü, 'otopark' denen alanlarla deniz seviyesinin 25 metre altına inilerek büyük balo salonları yapıldığını kaydetti.

**Saraylar Çürütülüyor**

Söz konusu çalışmalara ait görüntüler de paylaşan Polat, "Tarihi saraylar mahvedilmiş, sözde restorasyon adı altında bir otel şantiyesine döndürülmüş" dedi. İBB Genel Sekreter Yardımcısı, şunları yazdı: "2009'da üç yıl içinde restorasyonu yapılsın diye ihale edilip 13 yıldır restore edilmeyen, bugün İBB den hukuksuzca alınan Fehime ve Hatice Sultan saraylarına İBB neden içeri alınmıyordu. Çünkü tarihi saray perişan edilmiş, tarihi eserler poşetlerin altında çürütülmüştü."

**Bilirkişi: Yapılar Hasarlı**

İBB Kültür Varlıkları Daire Başkanı Oktay Özel ise Twitter hesabından İstanbul 12. Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından atanan bilirkişi raporunu paylaştı. Raporda, yalılardaki imalatların hasar gördüğü ve hepsinin elden geçirilmesi gerektiği vurgulandı. Şu ifadeler yer aldı: "Şantiye sahasında sadece THY-DO&CO firmasının güvenlik elemanlarının ve yüklenici firmanın bir elemanlarının bulunduğu, başkaca hiçbir teknik eleman ve işçinin bulunmadığı; inşaatta hiçbir çalışmanın olmadığı; güvenlik açısından da riskler bulunduğu..."

Öte yandan CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, partisinin Giresun'da gerçekleştirdiği grup toplantısında, yalıların devrine tepki gösterdi. Kılıçdaroğlu, "İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin iki yalısına da el koydular. Niçin? Boğaz kenarında, dünyanın parası eder orası. Kupon arazi soran adam şimdi yalıları nasıl götüreceğiz... O yalıları size yedirmeyeceğiz, o yalılar bu ülkenindir" dedi.

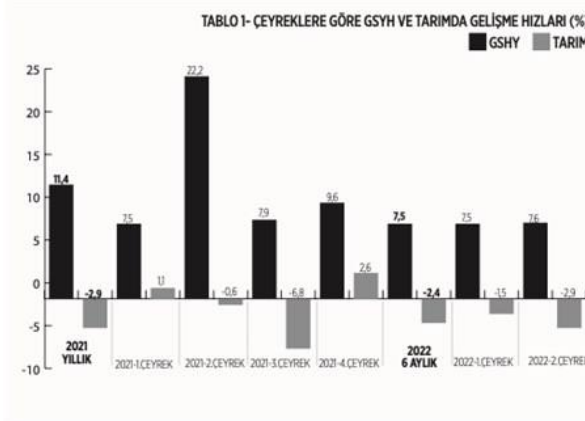
**Ne Olmuştu?**

İstanbul Valiliği'nde toplanan Devir Tasfiye ve Paylaştırma Komisyonu, önceki gün Fehime Sultan ve Hatice Sultan yalılarının mülkiyetini İBB'den alarak Hazine'ye devretmişti. Karara tepki gösteren İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu, şunları kaydetmişti: "İBB'nin milyarlarca lira değerindeki iki mülküne daha merkezi idare tarafından el kondu. Hem hukuk nezdinde iflas etmiş bir dayatma, hem de halk nezdinde iflas etmiş bir yönetim anlayışıyla bir kez daha muhatap olduk. Hukuki olarak sonuna kadar konunun takipçisiyiz."

## TARIMDA KAN KAYBI SÜRÜYOR

**Son 20 yıllık dönemde GSYH yüzde 5,4 oranında büyürken tarım katma değerindeki büyüme hızı yüzde 2,6'da kaldı. Topraksız kır emekçileri için tek gelir kaynağı olan tarımın milli gelire katkısı giderek azalıyor.**

TÜİK 2022 yılı Ocak-Haziran dönemine ilişkin gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH) tahminlerini 31 Ağustos tarihinde yayımladı. GSYH 2022 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 7,6 arttı. Başta Prof. Korkut Boratav olmak üzere birçok iktisatçı, milli gelir büyürken ücretlilerin kaybettiğini, emeğin üretimden aldığı payın giderek azaldığını rakamlarla ortaya koydular. Ekonominin ilk üç aydaki yüzde 7,5 olan büyüme ivmesi devam ederken, tarımda yılın ilk çeyreğinde yüzde 1,5 olan daralma trendi sürdü ve ikinci çeyrekte yüzde 2,9 oranında küçüldü. TÜİK'in verilerine göre 2021 yılında GSYH yüzde 11,4 oranında büyümüş, buna karşılık tarım mevcut sorunlara kuraklık da eklenince yüzde 2,9 oranında küçülmüştü (Tablo 1).

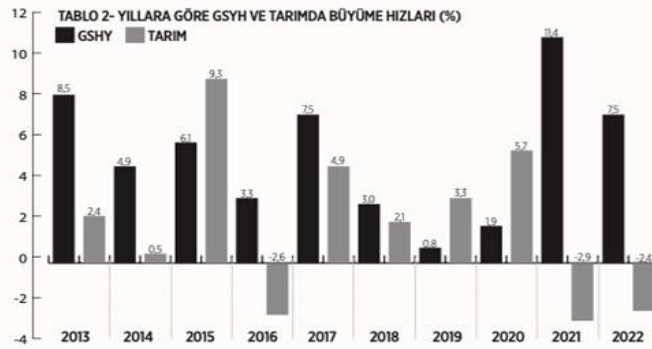


Tarımdaki küçülmenin birçok nedeni bulunuyor; bunları somut verilerle ortaya koymak gerekir.

### Tarımda İstikrarsız Büyüme

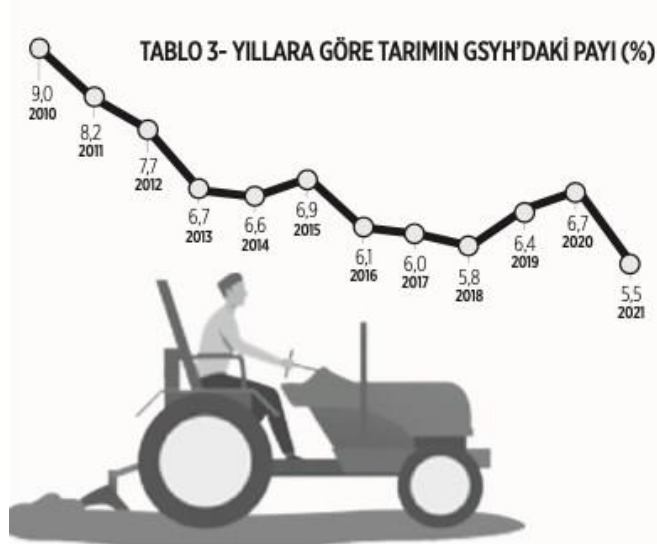
IMF ve Dünya Bankası tarafından dayatılan ve 2000'li yılların başından itibaren hükümetler tarafından kararlı bir şekilde uygulanan neoliberal politikalar tarımda istikrarsızlık yarattı; tarımdaki büyüme hızı GSYH'deki büyüme hızının altında kaldı (Tablo 2). Nitekim son 20 yıllık dönemde GSYH yıllık ortalama yüzde 5,4 oranında büyürken tarım katma değerindeki büyüme hızı yüzde 2,6 oldu.

**Çiftçiler ürünlerini çoğu zaman maliyetin bile fiyatlarla pazarlıyor. Ürün/girdi fiyatları paritesinin üreticiler aleyhine seyretmesi çiftçileri reel gelir kaybına uğrattıyor.**



### Tarımın GSYH'ye Katkısı Azalıyor

Topraksız kır emekçileri ve küçük aile işletmeleri için neredeyse tek gelir kaynağı olan tarımın GSYH'ye katkısı giderek azalıyor. Tarımın milli gelir içindeki payı cari fiyatlarla 2010 yılında yüzde 10 iken 2021 yılında yüzde 5,5'e düştü (Tablo 3). Tarımın payının azalması, tarım dışı sektörlerde, özellikle sanayi sektöründeki büyüme hızının tarımdan yüksek olmasından kaynaklanıyor.

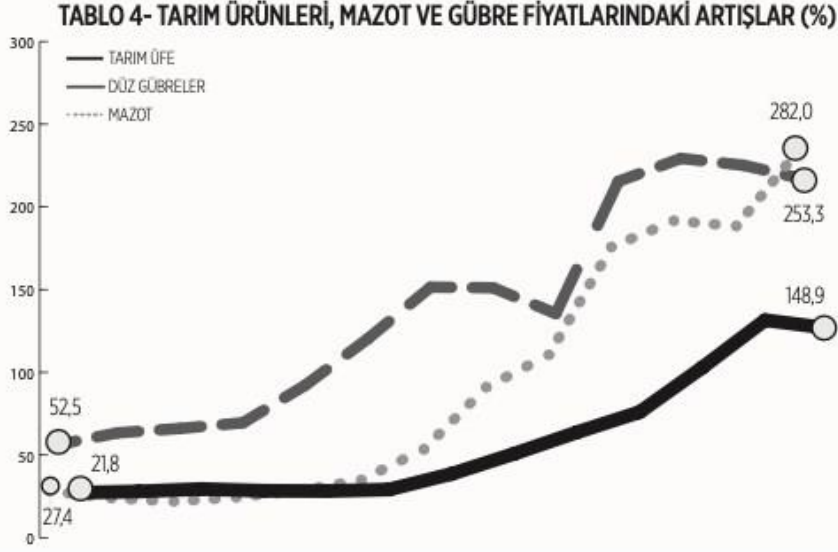


### **Tarımda Teşvikler Yetersiz**

Yapılan araştırmalar tarımsal teşviklerdeki artışın tarım katma değeri üzerinde olumlu bir etki oluşturduğunu ortaya koyuyor. 2006 yılında yürürlüğe giren Tarım Kanunu'na göre, milli gelirin en az yüzde 1'inin tarımsal desteklemeye ayrılması gerekirken, bu rakam 2021 yılında yüzde 0,33 civarında gerçekleşti. Avrupa Birliği'nin kurucu üyelerinde tarımsal destekler, tarımsal katma değerın yaklaşık yarısı boyutunda. Türkiye'de ise yüzde 5,6'sına denk düşüyor. Desteklerin yetersizliği ve uygulanan liberalizasyon politikaları tarımı şirketler karşısında korunmasız hale getiriyor.

### **Ürün/Girdi Fiyatları Paritesi Üretici Aleyhine**

Genel olarak tarımsal katma değer, çıktılar (ürün) toplamıyla girdiler arasındaki farkın sonucunda ulaşılan rakamsal net üretim anlamına geliyor. Sadece üretimi artırmayı hedefleyen endüstriyel tarım sisteminde verimlilik esas olarak yoğun girdi kullanımına bağlı. Günümüzde tarımsal girdi piyasası uluslararası şirketler tarafından kontrol ediliyor. Küresel tohum piyasasının yüzde 60'ı 4 şirketin (Bayer, Corteva, Syngenta ve BASF) elinde. Tohum piyasasında söz sahibi olan şirketlerin önemli bir bölümü aynı zamanda küresel pestisit piyasasına da hakimler. Küresel pestisit piyasasının yüzde 63'ü 4 şirket (Syngenta, Bayer, BASF ve Corteva) tarafından kontrol ediliyor. Öte yandan en büyük 10 gübre şirketi, küresel gübre piyasasının yüzde 50'sinden fazlasının sahibi. İthalat bağımlılığı nedeniyle Türkiye'nin tohum, gübre, pestisit, makine, mazot vb. girdilerin fiyatlarını kontrol etme şansı yok. Bu girdilerin fiyatları döviz kurlarındaki artışlara bağlı olarak çok hızlı şekilde artmakta; artan fiyatlara yetişemeyen çiftçilerin daha düşük düzeyde girdi kullanması, verimlilik ve kalite sorunlarına yol açmakta. Çiftçiler ürünlerini çoğu zaman maliyetin bile altında kalan fiyatlarla pazarlıyor. Ürün/girdi fiyatları paritesinin üreticiler aleyhine seyretmesi çiftçileri reel gelir kaybına uğrattıyor. Örneğin son bir yılda Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi'nin (Tarım-ÜFE) yüzde 148,9 oranında artmasına karşılık, gübre fiyatları yüzde 253,3, mazot fiyatları ise yüzde 282 oranında arttı (Tablo-4). Ürünüden para kazanamayan, borç batağına sürüklenen çiftçinin üretimini sürdürmeyeceği yaşanmakta olan bir gerçek.



### Üretim İthalata Bağımlı

1990’larda hız kazanan, şirketlerin hakim olduğu Üçüncü Gıda Rejimi’nin getirdiği uluslararası işbölümünde metropol ülkeler buğday, mısır, soya gibi sermaye yoğun ürünlerde, az gelişmişler ise meyve-sebze gibi emek yoğun ürünlerde uzmanlaştılar. Türkiye’de de tarımsal üretim ve dış ticaret uluslararası işbölümünün gereklerine göre yönlendirildi. Böylelikle tarımsal üretim için girdi (tohum, mazot, kimyasal gübre, pestisit), gıda üretimi için hammadde (hububat, yağlı tohumlar, pamuk) ithalatına bağımlı hale gelindi. Örneğin 2021 yılında standart uluslararası ticaret sınıflamasına (SITC, Rev. 4) göre 25,9 milyar dolarlık ihracat gelirinin 9,9 milyar doları meyve ve sebzedden, 3,8 milyar doları ise ithalata dayalı hububat ürünlerinden elde edildi. Buna karşılık 24,3 milyar dolarlık ithalatın 4,7 milyar dolarını yağlı tohumlar ve bitkisel sıvı yağlar, 4,5 milyar dolarını hububat ve ürünleri, 2 milyar dolarını hayvan yemleri, 2,5 milyar dolarını pamuk oluşturdu. Döviz kurlarındaki artışlar tarımda da ithalatı giderek pahalı hale getiriyor.

### Çiftçilerin Üretim Maliyetleri Düşürülmeli

1980’li yıllarda başlatılan çiftçiyi ithalatla terbiye etme uygulaması günümüzde de sürmektedir. Gıda fiyatlarındaki artışların önüne geçmek için arz eksikliği bulunan ürünlerde gümrük vergileri düşürülmek veya sıfırlanmak suretiyle ithalat teşvik ediliyor. Kimi zaman hasat dönemlerinde de devam eden ithalatla tarım ürünleri üretici fiyatları baskılanıyor. Gıda ürünlerinde fiyat istikrarını sağlamak için öncelikle çiftçilerin üretim maliyetlerini düşürmek gerekir. Bunun için büyük bir bölümü ithal edilen tarım girdilerindeki vergi oranları düşürülmeli ve/veya sübvansede edilmeli. Gıda ürünlerinde fahiş fiyat artışlarını önlemek için ayrıca üreticiden tüketiciye olan zincirin kısaltılması gerekir.

Tarımda teşvikler üretimin yönlendirilmesi için kullanılmalı, öncelikle halkın temel gıda ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayacak, biyoçeşitliliği ve ekolojik dengeyi dikkate alan, küresel iklim değişikliğine dayanıklı bir ürün deseni oluşturmak için planlama yapılmalı.

## TARLAYA HÜCUM TARIMI TÜKETİR

**Gayrimenkul satış verileri yeni bir tehlikeyi işaret etti. Son 8 ayda arsa ve tarlaların tüm gayrimenkul içindeki payı yüzde 30’lardan yüzde 50’ye dayandı. Bu yöneliş, tarım alanlarının yok olması riskini beraberinde getirebilir.**

Türkiye’de bu yılın 8 ayında 2 milyon 137 bin 670 gayrimenkul satış işlemi yapıldı.

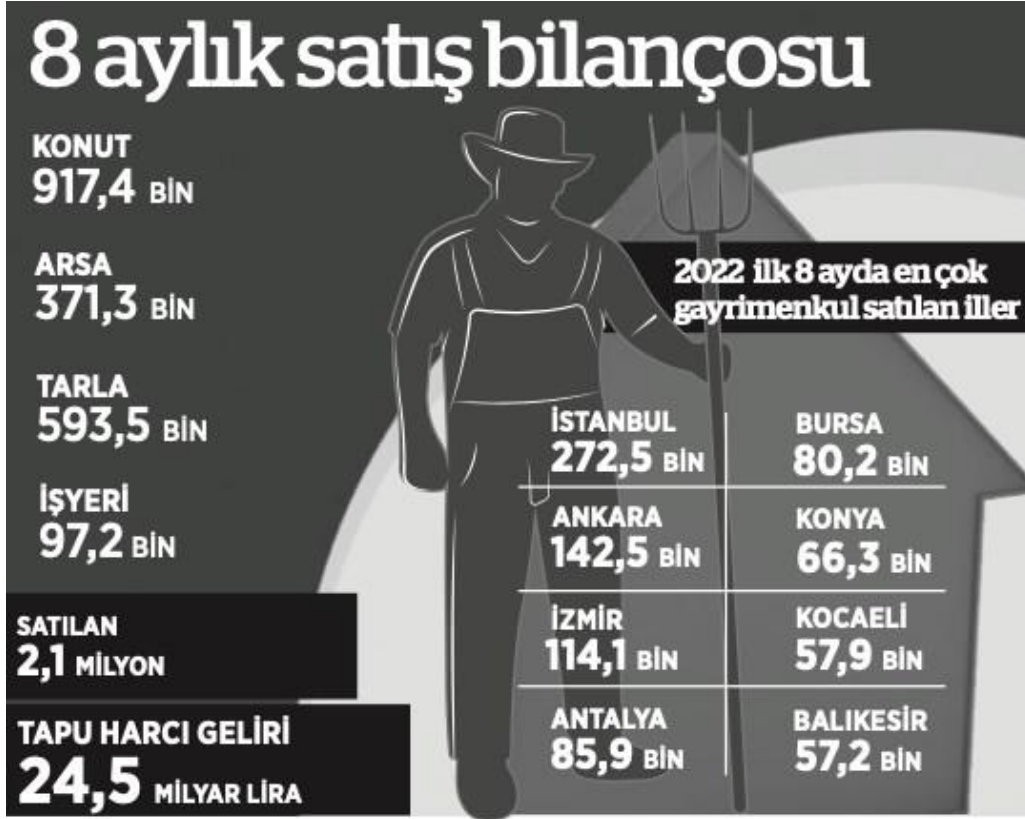
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü yetkililerinden edinilen bilgiye göre, ağustosta 311 bin 428 gayrimenkul satış işlemi yapıldı, 3 milyar 461 milyon 209 bin 600 lira tapu harcı geliri sağlandı.

Ağustosta, 222 bin 578 gayrimenkul satış işleminin yapıldığı temmuza göre, gayrimenkul satış işlemi oranında yüzde 40 artış oldu. Ülke genelinde Ocak-Ağustos 2022 döneminde 2 milyon 137 bin 670 gayrimenkul satış işlemi yapıldı. Bu işlemlerden 24 milyar 480 milyon 235 bin 785 lira tapu harcı geliri elde edildi. İşlemlerin 917

bin 458'ini konut, 371 bin 358'ini arsa, 593 bin 521'ini tarla satışı oluşturdu. En çok gayrimenkul satış işlemi İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya ve Bursa oldu.

#### Pandemi Tetikledi

Gayrimenkul Uzmanı Nilüfer Kas, önceki yıllarda tüm gayrimenkul satışları içinde tarla ve arsa satışlarının payının yüzde 30 olduğunu hatırlatarak şunları söyledi: Bu oran geçen yıl yüzde 40'a bu yıl ise yüzde 50'ye dayandı. Türkiye'de son beş yılda yıllık ortalama bin 500 adet konut satışı 1 milyon adette tarla arsa ve iş yeri satışı olurdu. Pandemiden sonra özellikle müstakil bina arayanlar konutlardaki fiyat artışını bypass edebilmek amacıyla arsa ve tarla alımına yöneldi. Bu da tüm gayrimenkul satışları içinde arsa ve tarla satış oranının yüzde 30'lardan yüzde 50'lere çıkmasına sebep oldu."



#### Tarım Böyle Yok Oluyor

Son iki yılda arsa ve tarla fiyatlarının konut fiyatları ile yarışır vaziyete ulaştığını aktaran Nilüfer Kas, "Arsa ve tarla fiyatlarının yüzde 100'ün üzerinde zam gördüğünü söyleyebiliriz. Arsa ve tarlaya olan rağbet fiyatların artışının da önünü açmış oldu. Birkaç yıl öncesine kadar metre karesi 100 TL olan tarla ve bahçeler yani herhangi bir imarı izni bulunmayan araziler bugün için imarlı olan arsalarla yarışır vaziyette" dedi. Emlak Uzmanı Kas, tarla ve bahçe satışlarının artmasının riskine ilişkin şu görüşü paylaştı: "İmarsız bir araziye satan alanlar Tiny House dediğimiz son dönem karavan tipi konutlarla imarlı arsaya gibi kullanmaya çalışıyor. Böylece tarım için kullanılacak, ekilecek bahçeler de arsa gibi satışa sunuluyor. Bu da gelecekte gıda krizine güçlendirecek etkenlerden biri olabilir. Geçen yıl konut dışındaki tüm gayrimenkul satışı bu yılın sadece ilk 8 ayındaki tarla ve arsa satışı kadar neredeyse. Yılsonuna kadar yapılacak satışlarla bir rekor kırılabilir.

#### Konut ve Toprak Yatırım Aracı Olamaz

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Osman Balaban, arsa ve tarlaya yönelmenin amacının paranın değerini korumak olabileceğini söyledi. Prof. Balaban, "Liranın değer kaybı karşısında önce konut ve otomobile yönlendiler. Konut fiyatları ve kira aşırı şekilde arttı. Şimdi parayı bir şeye çevirme psikolojisi var. Konut fiyatları aşırı artınca daha uygun fiyatlı olan arsa ve tarlaya yönelmiş olabilirler. Ekonomistler de 'Ucuz kredi olursa ne bulursanız alın' tavsiyesinde bulunuyor. Bu da talebi artırıyor olabilir." dedi.

Arsa ve tarlaya yönelmenin üç riskini Prof. Balaban şöyle aktardı:

1. Tarım arazisi ve bahçeyi alanlar burada tarım üretim yapmayacak



### MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

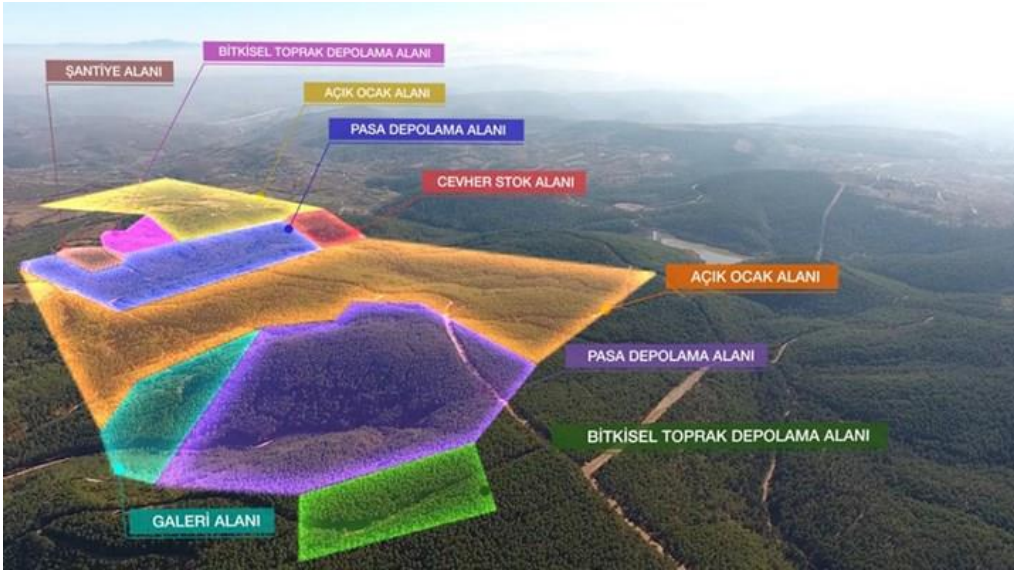
2. Kente yakın yerlerdeki araziler üzerinde imar baskısı oluşabilir. Belediye meclislerine yayılmasını öngörülmeleyen bölgeleri imara açma baskısı gelebilir. Planlamayan alanlara yayılım sözkonusu olabilir.

3. Küçük alanların karavan tipi ya da küçük ev biçiminde yapılar için ya da hobi bahçesi gibi kullanımı, bölgeyi değiştirir. Yol yapmak, su elektrik taşımak gerekir. Belediyeler üzerinde de planlanmayan yük oluşturur.

Osman Balaban, şu görüşleri paylaştı: Konut, barınma temel insan hakkıdır. Konutu yatırım aracı olarak görmenin sonucunu yaşadık. Kiralar artık orta gelirli bir ailenin bile ödeyemeyeceği noktaya ulaştı. Kira bir ailenin gelirinin yüzde 25'ini oluşturması gerekirken bu oran yüzde 60'lara ulaştı. Şimdi bu durum tarla ve arsaya uzanmışsa bu sorunların katmerlenmesi anlamına geliyor. Konut ve toprağı bir an önce yatırım aracı olmaktan çıkaracak adımlar atılmalı.

## ŞİRKET KAZANACAK, DOĞA KAYBEDECEK

**Balıkesir'de altın madeni açmak isteyen CVK madencilik projeyi iki yılda iki kez büyüttü. Bakanlık'ın ÇED olumlu kararı verdiği altın madeni sulak alanların dibine, ormanlık alanların ise ortasına yapıyor.**



Maden alanının tamamına yakını ormanlık alanlar oluşturuyor.

Balıkesir'in Altıeylül ve İvrindi ilçe sınırlarında bulunan Sarıalan Mahallesi'nde CVK Maden İşletmeleri'nin projesine bölge halkının tepkilerine rağmen çevresel etki değerlendirme (ÇED) olumlu raporu verildi. ÇED olumlu kararıyla birlikte ÇED alanı 913 hektara çıkartılırken birçok yeni tesis de inşa edilecek.

ÇED dosyasında yer alan bilgilere göre 340 milyon TL değerinde olan proje kapsamında alan 56,95 hektar daha büyütülerek atık depolama tesis ve cevher stok alanı inşa edilecek. Ormanlık alana kurulması planlanan maden işletmesi Kazdağları'nın bütünlüğüne zarar verecek. Devasa bir alanı kaplayan maden ocağının 913, hektarlık ÇED alanının 694,38 hektarlık kısmı orman, 149 hektarı şahıs, 67,62 hektarlık kısmı ise hazine arazilerinden oluşuyor. Ormanlık alana kurulacak projeye ilişkin ise ÇED dosyasında kaç adet ağacın katledileceği bilgisine yer verilmedi.

Proje ormanın yanı sıra sucul ekosistemlere de zarar verecek. Maden çıkartma aşamasında yer altı sularına verilecek zararın yanı sıra ÇED alanın sadece 468 metre uzağında Sarıalan Dallımandıra Sulama Göleti bulunuyor.

#### Milyarlarca TL'lik Kâr

Yurttaşların tepkisine gölete ve ormana verilecek zarara rağmen ÇED olumlu kararı verilen projeden şirket milyarlar götürecektir. ÇED dosyasında yer alan bilgilere göre şirket altın madeni projesinde yılda yaklaşık 37 buçuk milyar TL kâr elde etmeyi düşünüyor.

#### Mücadele Sürüyor

Bölgede henüz faaliyete geçmeyen ancak projeyi her yıl büyüterek bölgenin ekolojik güzelliğini tehdit eden projeye karşı mücadele sürüyor. Projeyi genişletmek için ilk defa 2021 yılında başvuran şirkete iki yılda 2 kez ÇED olumlu kararı verilmiş oldu. İlk kararın ardından açılan davanın sonuçlanmasını beklemeyerek ikinci bir ÇED süreci başlattı. Bakanlık da aynı hızda ÇED olumlu kararı verdi. ÇED süreci işlerken geçen yıl aralık ayında yapılan



**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

halkın katılım toplantısına yurttaşların tepkisi damga vurmuştu. Bölge halkı şirkete ve Bakanlık yetkililerine projeyi istemediği belirterek tutanak tutturdu. Tarım ve hayvancılıkla geçim sağlayan bölge halkının itirazları Bakanlık tarafından ciddiye alınmayarak şirket lehine karar verildi.

Halkın katılım toplantısında yurttaşlar şirketin sondaj çalışmalarına devam ettiğini belirterek "Sondaj yaparken bile 100 yıllık çeşmemizi kuruttular. Köyümüzde zehir istemiyoruz. Madende sürekli patlamalar yaşanacak. Bunun tozu, zehri köyümüze akacak. Benim evime 100 metre uzaklıkta. Açılmasına karşıyız" demişti.

**BU KEZ AİLEYE ÖZEL İLAN**

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde Matematik Bölümü Geometri Anabilim Dalı için açılan kişiye özel ilanla evli olan iki kişi bölüme alındı.

Kişiye özel ilanların ve torpille atamaların sonu kesilmiyor. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü Geometri Anabilim Dalı için haziran ayında profesör ve doçent ilanı açıldı. Kişiye özel bu iki ilanla üniversitenin bölümüne Prof. Dr. Esra Betül Koç Öztürk ve eşi Doç. Dr. Ufuk Öztürk alındı.

Profesör için açılan ilanda, "Doçentliğini Matematik bilim alanında almış olmak. Slant helisler, Lamarle formülü, parametrik yüzeyler ve Smarandache eğrileri üzerine çalışmalar yapmış olmak" şartları aranırken, doçent kadrosu için açılan ilanda ise şartlar şu şekilde sıralandı: "Doçentliğini Matematik bilim alanında almış olmak. Spiral vektör alanları ve Darboux helisler üzerine çalışmalar yapmış olmak."

Yükseköğretim Akademik Arama'da yer alan bilgilere göre aranan şartlara uyan kişiler, bölümde o dönem doçent olarak görev yapan Prof. Dr. Esra Betül Koç Öztürk ve eşi Doç. Dr. Ufuk Öztürk. Prof. Dr. Esra Betül Koç Öztürk'ün eşiyile ortak Slant helisler hakkında birden fazla çalışması bulunuyor. Lamarle formülü, parametrik yüzeyler ve Smarandache eğrileri üzerine de çalışmaları yer alıyor. Doç. Dr. Ufuk Öztürk'un ise, Spiral vektör alanları ve Darboux helisler üzerine yine eşi Prof. Dr. Esra Betül Koç Öztürk'le beraber çalışmaları bulunuyor.

İlanın ardından üniversitede geometri anabilim dalında doçent olarak görev yapan Esra Betül Koç Öztürk profesör kadrosuna alınırken, Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik Bölümü'nde görev yapan Ufuk Öztürk ise eşinin yanına doçent olarak alındı. Üniversitede daha önce de Fen Edebiyat Fakültesi Dekan Vekili ve Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ekrem Gürel'in eşi Songül Gürel'e özel ilan açılmıştı.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde son dönemlerde gündeme gelen adrese teslim öğretim üyesi alımları, Sayıştay'ın denetleme raporlarında yer almıştı. Adrese teslim öğretim üyesi alımlarının örnekler verilerek açıklandığı Sayıştay raporunda, "2020 yılı içinde ilan verilen toplam 132 öğretim üyesi kadrosunun 125'i için sadece birer kişi başvuru yapabildiği" denilmişti.

**SEL FELAKETİ BİLE ONLARA YARADI!**

Ankara Esenboğa Havalimanı'nın sel felaketinden zarar gören bölgelerinin onarımına yönelik DHMİ ihalesi, AKP Ankara İl Başkanlığı Yönetim Kurulu Üyesi Balaban'ın şirketine verildi. 1 milyon 188 bin TL'lik anlaşma yapıldı.

Yoğun yağışın ardından zarar gören Esenboğa Havalimanı'nın onarım işi AKP Ankara İl Yönetim Kurulu Üyesi Hamdi Balaban'ın şirketine verildi. Şirket ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Esenboğa Havalimanı Başmüdürlüğü arasında 1 milyon 188 bin TL'lik sözleşme imzalandı.

Ankara'da haziran ayında etkili olan sağanak yağış, kentin birçok bölgesini sular altında bıraktı. Esenboğa Havalimanı da sel felaketinden etkilenen bölgeler arasında yer aldı. Havalimanının üzerinde oluşan hortum nedeniyle piste iniş yapamayan uçaklar, çevre kentlerde bulunan havalimanlarına yönelmek zorunda kaldı. Yağış, Esenboğa Havalimanı'nı çevreleyen tel örgülere ve havalimanında yer alan çevre güvenlik yolu ile taş duvarlara da zarar verdi.

**Onarım İhalesi Düzenledi**

DHMİ Esenboğa Havalimanı Başmüdürlüğü, havalimanında selden zarar gören yerlerin onarımı için 22 Ağustos'ta ihale düzenledi. 'Pazarlık' yöntemi ile yapılan ihaleye üç şirket teklif verdi. DHMİ Esenboğa Havalimanı Başmüdürlüğü'nce 1 milyon 209 bin 999 TL yaklaşık maliyet hesabı çıkarılan ihaleye verilen en yüksek teklif 1 milyon 220 bin TL olurken en düşük teklif ise 1 milyon 188 bin 936 TL olarak kayıtlara geçti.

İhaleye en düşük teklifi veren Balaban İnşaat Müteahhitlik isimli şirket ile DHMİ Esenboğa Havalimanı Başmüdürlüğü arasında 1 Eylül'de sözleşme imzalandı. Sözleşme bedeli 1 milyon 188 bin 936 TL olurken 1 Eylül itibarıyla havalimanında onarım çalışmalarına başlayan şirketin, iş teslimini 15 Ekim'de tamamlayacağı bildirildi.

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

DHİMİ'den 1,1 milyon TL'lik ihale alan şirketin yönetiminden ise AKP'li siyasetçi çıktı. AKP Ankara İl Başkanlığı Yönetim Kurulu Üyesi Hamdi Balaban'ın şirketin sahibi olduğu öğrenildi. Şirketin, DHİMİ Esenboğa Başmüdürlüğü'nden daha önce dört ihale daha aldığı belirlendi.

**Şirket Esenboğa İhalelerine Abone**

Balaban İnşaat Müteahhitlik şirketinin DHİMİ Esenboğa Başmüdürlüğü'nden aldığı ihaleler ve maliyetleri ise şöyle kaydedildi:

- Esenboğa Havalimanı Sosyal Tesisleri İçinde Bulunan Yüzme Havuzunun Muhtelif Tadilat İşleri: 89 bin 400 TL
- DHİMİ Esenboğa Havalimanı Yarı Açık Sundurmanın Tadili: 96 bin 400 TL
- Esenboğa Havalimanı Haberleşme Atölyesinin Kalibrasyon Laboratuvarı Haline Getirilmesi: 149 bin 800 TL
- Giriş Nizamiyesinin Dayanıklı Zırh ile Kaplanması İş: 79 bin 400 TL

**455 KİŞİLİK KADROYA 113 BİN 812 BAŞVURU**

AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Utanmadan işsizlik var diyorlar" sözleri gündemdeki yerini korurken gençler iş aramaya devam ediyor. Son bir haftada kamu kurumlarındaki 455 kişilik ilana 113 bin 812 kişi başvurdu.

Son bir haftada çeşitli kamu kurumları tarafından açılan toplam 455 kişilik işçi kadrosu için tam 113 bin 812 kişi başvuru yaptı.

Adıyaman Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nde açılan 6 kişilik temizlik görevlisi kadrosuna 3 bin 813 kişi başvurdu. Sağlık Bakanlığı'nın 19 temizlik görevlisi kadrosuna başvuranların sayısı ise 17 bin 86 kişi oldu.

Başvuranların 2 bin 170'i 2 yıllık yüksekokul-ön lisans mezunu. 6 şoför kadrosuna da 4 bin 089 kişi başvurdu.

İstanbul'da 100 güvenlik kadrosuna 3 bini ön lisans, 2 bin 57'si dört yıllık lisans mezunu 16 bin 583 kişi başvurdu.

Şanlıurfa'da 60 temizlik işçisi kadrosuna 53 bin 224 kişi, 3 şoför kadrosuna 6 bin 17 kişi başvurdu.

Aksaray Üniversitesi'nin Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne alınacak 261 personel için 13 bin kişi başvurdu.

**ESKİ İBDA-C'Lİ YOLUNU BULMUŞ**

**İstanbul'daki AKP'li Zeytinburnu Belediyesi'nin 41 milyon 200 bin TL'lik 'e-spor merkezi'nin inşası ihalesi, İBDA-C üyeliğinden mahkûm olan eski İBB BİMTAŞ Genel Müdür Yardımcısı Taktak'ın şirketine gitti.**

Mülkiye müfettişlerinin 2002'de hazırladığı raporda radikal İslamcı örgüt İslami Büyük Doğu Akıncıları Cephesi (İBDA-C) üyesi olarak geçen, eski İBB BİMTAŞ Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Sedat Taktak, AKP'li Zeytinburnu Belediyesi'nden 41 milyon 200 bin TL'lik bir ihale aldı. Aynı şirket bugüne dek kamu kurumları ile yerel yönetimlerden tam 728 milyon 675 bin TL'lik 24 ihale kaptı.

AKP'li Ömer Arısoy'un yönetimindeki Zeytinburnu Belediyesi "elektronik spor" ya da kısaltılmış haliyle "e-spor" merkezi inşa etmek için 'açık' usulle ihaleye çıktı. Kamu İhale Bülteni'nde yer alan bilgilere göre, 19 Temmuz tarihli ihale, 'Çevre Mühendislik İnşaat Sanayi' isimli şirkete gitti. AKP'li belediye ile Çevre Mühendislik arasında 17 Ağustos tarihinde 41 milyon 200 bin TL'lik sözleşme imzalandı.

**Görevden Alınmıştı**

Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yer alan bilgilere göre, Çevre Mühendislik İnşaat'ın Yönetim Kurulu Üyesi olan Mehmet Sedat Taktak 'tanıdık' bir isim. Taktak, mülkiye müfettişlerinin 2002'de hazırladığı raporda İBDA-C üyesi olarak geçiyor.

İBB iştiraki BİMTAŞ'ın 2002 yılı yönetim kurulu kararlarına göre, Taktak, 10 Aralık 2001'de şirkette genel müdür yardımcısı oldu fakat BİMTAŞ'ın 2002 yılı ağustos ayı yönetim kurulu kararına göre ise görevden alındı. 22 Ekim 2002 tarihli Milliyet gazetesinde yayımlanan Taktak'a ilişkin yayımlanan haberde şöyle deniyor: "İBB'de soruşturma yapan müfettişler, bir belediye şirketi olan BİMTAŞ genel müdür yardımcılığı yapan Mehmet Sedat Taktak'ın yasadışı İBDA-C üyeliğinden mahkûm olduğunu ortaya çıkardı. Taktak'ın Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'nce İBDA-C üyesi olmak suçundan ve Bolvadin Ağır Ceza Mahkemesi'nce gıyabi tevkifle aranırken, 22 Haziran 2000'de yakalanarak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca tutuklandığı ve mahkûmiyet cezasının uygulandığı ortaya çıktı. Taktak'ın, tahliyenin ardından 15 Aralık 2000'den bu yana BİMTAŞ'ta görev yaptığı anlaşıldı."

**Şirkette Kimler Var?**

Çevre Mühendislik İnşaat, 1998'de Mustafa Nevzat Kor tarafından kurulurken Taktak, firmaya 2006'da 'ortak' olarak girdi. AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İBB Başkanlığı döneminde İSTAÇ Genel Müdürü olan Burhan Suat Tüylüoğlu'nun da 'Çevre Mühendislik İnşaat' isimli şirketteki hisselerini Taktak aldı. Şirketin çoğunluk hisseleri Taktak'ın elinde.

**Milyonlarca Liralık İş Almışlar**

Çevre Mühendislik İnşaat'ın aldığı ilk ihale bu değil. Şirket son 11 yılda kamu kurumları ile yerel yönetimlerden en az 728 milyon 675 bin TL'lik 24 ihale kaptı. O ihaleler ve tutarları şöyle:

- İBB'den 493 milyon 255 bin TL'lik 18 ihale.
- İstanbul Enerji A.Ş.'den 31 milyon 725 bin TL tutarında iki ihale.
- AKP'li Balıkesir Belediyesi'ne bağlı Balıkesir Toplu Konut Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü'nden 74 milyon 900 bin TL'lik ihale.
- AKP'li Kâğıthane Belediyesi'nden 34 milyon 200 bin TL tutarında ihale.
- Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nden 53 milyon 895 bin TL'lik ihale.
- AKP'li Zeytinburnu Belediyesi'nden 40 milyon 700 bin TL'lik ihale.

**MUHALİFE HAKARET KOLTUĞU GETİRİYOR**

Kontrolündeki yargıyı ve TCK 299 ile 301'inci maddeleri muhalifleri cezalandırma aracına dönüştüren iktidar, muhalefete hakaret edilince ödül mekanizmasını devreye sokuyor. Hakaret eden terfiyi kاپıyor.

Kendisine yönelik en ufak eleştiriyi dahi 'hakaret' gerekçesiyle yargıya taşıyan iktidar, hakaretin adresi muhalefet olunca adeta ödül gibi görevlendirmeler yapıyor. Muhalefet liderlerine ve siyasilere hakaret eden hemen her bürokrat, kısa sürede görevinde yükseliyor. Vekâleten oturduğu TEDAŞ Genel Müdür Yardımcılığı koltuğundan İYİ Parti Lideri Meral Akşener ile CHP Sözcüsü Faik Öztrak'a hakaret eden Bora Ülker, bu göreve asaleten atanırken CHP Lideri Kemal Kılıçdaroğlu'na hakaret eden okul müdürü, şu an şube müdürlüğü yapıyor.

**Yandaş Cesaretlendirildi**

2018 yılında gerçekleştirilen referandum ile geçilen tek adam rejiminin ardından çok sayıda yurttaşın Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 299 ve 301'inci maddeleri uyarınca soruşturma açıldı. TCK'de, "Devletin Egemenlik Alametleri ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar" başlığı altında düzenlenen ve "İfade özgürlüğünün önündeki en büyük engel" olarak değerlendirilen 299 ve 301'inci maddeler, adeta iktidarın muhalifleri cezalandırma aracına dönüştürüldü. Yalnızca 2021 yılında 48 bin yurttaş, 'Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hakaret' suçlamasıyla hâkim karşısına çıkarıldı.

İktidarın benimsediği değerlerle ilgili söylenen ve eleştiri içeren her söz, 'hakaret' olarak değerlendirilerek yaptırıma konu edildi. Ancak söz konusu iktidara yakın isimler olunca, 'İfade özgürlüğü' gerçeği hatırlanarak muhalefete hakaret adeta cesaretlendirildi. Muhalefet partisi liderlerine hakaret eden isimler, ballı görevlendirmeler ile ödüllendirildi.

**Ardı Arkası Kesilmedi**

Muhalefet temsilcilerine hakaret eden ve ballı atama ya da görevlendirme ile ödüllendirilen isimlerin bazıları şu şekilde:

**Kadınlara hakaret etti, öğretmen oldu:** İzmir'in Karaburun ilçesi merkezindeki ilköğretim okulunun müdürü Şahin Özdemir, sosyal medya hesabından Necip Fazıl Kısakürek'e ait olduğu iddia edilen, "Örtüsüz kadın perdesiz eve benzer. Perdesiz ev ya satılıktır ya da kiralık" ifadelerinin yer aldığı paylaşım yaptı. Özdemir, gelen tepkiler karşısında sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımı sildi. Skandal sözler TBMM gündemine taşındı. CHP'li Murat Bakan, öğretmenle ilgili yürütülen soruşturmanın detaylarını dönemin Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'a sordu. Selçuk, Özdemir'in başka bir ilçedeki okula öğretmen olarak atandığını ifade etti.

**Çocuklara hakarete yaptırım uygulanmadı:** Muğla'da Çocuk Destek Merkezi'nde kuruluş müdürü olarak görev yapan bir kişi, kurumdaki çocuklara yönelik, "Küçük fahişeler" dediği iddiaları üzerine görevden alınarak hakkında disiplin soruşturması başlatıldı. Soruşturma sonucunda ise kişinin, herhangi bir yaptırımla karşılaşmayarak başka bir kuruma öğretmen olarak atamasının yapıldığı öğrenildi.

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

**Hakaret lojman getirdi:** Denizli’de İmam Fettah K., sosyal medya hesabından, "İmamlardan rahatsız olan grüruh, elbet önümüze geleceksiniz, o zaman pamuk yerine rakı şişesi tıkayacağız haberiniz olsun" mesajı paylaştı. Hakaret mesajına yoğun tepki gelince Denizli Müftülüğü Fettah K. hakkında soruşturma açtı. Soruşturma tamamlandı ve Fettah K. lojmanı olmayan camiden alınarak lojmanı olan bir başka camiye atandı.

**Hakaret etti koltuğu kaptı:** TEDAŞ Genel Müdür Yardımcılığı koltuğunda vekâleten oturan Bora Ülker, sosyal medya hesabından İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener’e yönelik, "Bu kadın müfteri, bu kadın yalancı. Ula Korona, git görün ona. Ula bu karı teröristlere FETÖ’cülere af çıkmadı diye mi bozuldu?" şeklinde yazdı. Bora, CHP’li Faik Öztrak’a yönelik ise "Size Türk diyenin size Müslüman diyenin alayını..." diyerek hakaret etti. Ülker, hesabın kendisine ait olmadığını iddia etti. Tartışmalar devam ederken Bora’nın vekâleten oturduğu Genel Müdür Yardımcılığı koltuğuna asaleten atanması sağlandı.

**Vali Yardımcılığına getirildi:** Yurttaş, "Terbiyesizlik yapma lan" diyen Konya’nın Ilgın ilçesinin Kaymakamı Yunus Fatih Kadiroğlu’na ödül gibi bir atama yapıldı. Kadiroğlu, Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Bilecik Vali Yardımcılığına getirildi.

**Şube Müdürlüğü ile ödüllendirildi:** Tınaztepe Çok Programlı Lisesi’nde görevli okul müdürü Eyyub Bayrak, 2021 yılının Mayıs ayında, sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımlarda CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu’na hakaretler savurdu. Eyyub Bayrak, Kemal Kılıçdaroğlu’nu hedef aldığı paylaşımında "Porno kasetle genel başkan olanlar mafya filmiyle iktidar olmaya çalışıyor..." yazarken İmamoğlu’na yönelik ise "At hırsız seni..." paylaşımında bulundu. Tepkilerin üzerine paylaşımlarını silen ancak AKP yanlısı paylaşım yapmayı sürdüren okul müdürünün, Sinanpaşa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’ne şube müdürü olarak atandığı bildirildi.

## YARIM MİLYARLIK YEMİŞLER!

**Milyonlarca yurttaş yoksulluğun pençesinde kıvrılırken kamu, iki buçuk yılda 576 milyon TL’lik konaklama ve yeme içme harcaması gerçekleştirdi. İdareler, 396 milyon TL’lik temsil ağırlama harcamasına da imza attı.**

Kamunun, Ocak 2020 ile Haziran 2022 dönemini kapsayan, "konaklama, seyahat ve yedirme içirme" harcamalarının toplamı belli oldu. Kamu idareleri, "temsil ağırlama faaliyetleri" kapsamında iki buçuk yılda 576 milyon 83 bin TL’lik harcamaya imza attı.

AKP iktidarının ülkeyi uçuruma sürükleyen ekonomi politikasının faturası hep yurttaş kesildi. Milyonlarca hane yoksulluğun pençesine atılırken iktidarın tasarruf söylemlerinin adresi hep halk oldu. Ekonomik krizin gölgesinde yaşam mücadelesi veren yurttaştan hemen her dönem, "Kemer sıkması" beklenirken kamunun harcamaları, giderek derinleşen krize karşın arttı. Araç kiralama ve "çılgın projeler" için kesenin ağzını açan kamu, "temsil ağırlama faaliyetleri" adı altında da yüz milyonlarca liralık konaklama, seyahat ve yeme içme harcaması gerçekleştirdi.

Ocak 2020 ile Haziran 2022 dönemini kapsayan iki buçuk yılda konaklama, seyahat ve yeme içme için harcanan paranın büyüklüğü, resmi veriler ile ortaya konuldu. Buna göre kamunun temsil ağırlama faaliyetleri için iki buçuk yılda ödediği para, 576 milyon 83 bin TL’ye ulaştı.

### Yüzde 112’lik Artış

Kamu İhale Kanunu’nun "22/d maddesi" kapsamında gerçekleştirilen ve "temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılan konaklama, seyahat ve işeye (yedirme, içirme) alımlarını" kapsayan alımlarda yıllara göre yaşanan artış da dikkat çekti. Kamunun, 2020 yılının tamamında temsil ağırlama için harcadığı para, 57 milyon 462 bin TL ile ifade edildi. Geçen yılın tamamında gerçekleştirilen temsil ağırlama harcamalarının tutarının ise 121 milyon 927 bin TL olduğu bildirildi. Temsil ağırlama faaliyetleri için yapılan harcamada 2020 yılından 2021 yılına kadar yaşanan artış yüzde 112 olarak kaydedildi.



2020 ve 2021 yıllarının tamamında 179 milyon 889 bin TL’lik temsil ağırlama harcaması gerçekleştiren kamunun bu yılın yarısında yaptığı temsil ağırlama harcaması, iki yılın toplamını neredeyse ikiye katladı. Buna göre, yılın

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

ilk yarısında kamu adına yapılan temsil ağırlama harcaması kayıtlara, 396 milyon 694 bin TL olarak geçti. Ocak ile Haziran 2022 dönemindeki temsil ağırlama harcaması geçen yılın tamamında yapılan harcamaya göre yüzde 225 arttı. Yılın ilk altı ayında, "temsil ağırlama" adı altında yapılan satın alımların 93 milyon 657 bin TL'sini mal alımları oluşturdu. Kamunun, 2022'in ilk yarısındaki temsil ağırlama faaliyetleri için 303 milyon 127 bin TL'lik de hizmet alımı gerçekleştirdiği belirtildi.

**BU ZAMLAR ASGARİ ÜCRETİYE DOLAYLI YOLDAN SENİN ÇOCUĞUN OKUMASIN DEMEKTİR**

Açlık sınırı altında ay sonunu getirmeye çalışan Asgari ücretlileri bu yılda ders ziline çalmasıyla artan kırtasiye masrafları nedeniyle kara kara düşünmektedir. **Asgari ücretlinin bir çocuğu için yapması gereken minimum harcama geçtiğimiz yıla göre yüzde 73 oranında artarak en az 875 TL'ye yükseldi. Üstelik bu tutara servis ücreti ve okul kıyafetleri de dâhil değil. Bu zamlar adeta asgari ücretliyen çocuğun okumasın demek oluyor.**

ASGARİ KIRTASIYE HARCAMA GİDERLERİ			
ÜRÜN	2021 FİYATI	2022 FİYATI	ARTIŞ ORANI
Kurşun Kalem	4 TL	6 TL	%50
Kalemtırış	5,25 TL	9 TL	%71
Silgi	4,5 TL	6 TL	%33
80 Yaprak Defter	10,50 TL	27 TL	%157
Resim Defteri	16 TL	29 TL	%81
Pastel Boya( 24 Renk)	34 TL	95 TL	%179
Kuru Boya( 12'li)	19 TL	45 TL	%136
Okul Çantası	145 TL	230 TL	%58
Kalem Kutusu	26 TL	39 TL	%49
Beslenme Çantası	85 TL	120 TL	%41
Suluk	90 TL	130 TL	%44
Cetvel Seti	33 TL	45 TL	%36
A4 Kâğıt(bir top)	32,50 TL	94 TL	%193
<b>TOPLAM</b>	<b>504,75 TL</b>	<b>875,00 TL</b>	<b>%73</b>

**\*Fiyatlar Ankara Merkezli kırtasiyelerden alınarak derlenmiştir. En çok tercih edilen markalı ürünler ile diğer ürünlerin fiyatlarının ortalaması esas alınarak asgari tutar belirlenmiştir.**

**Kırtasiye gideri en az 875 TL'ye yükseldi.**

Bu yıl okul ziline çalması ile bir asgari ücretlinin çocuğu için yapması gereken minimum tutar 875 TL'ye yükseldi. Sadece 13 kırtasiye malzemesinde geçtiğimiz yıl 504,75 TL olan minimum harcama tutarı bu yıl yaklaşık yüzde 73 zamlandı. Defter ve Pastel boya fiyatlarında geçtiğimiz yıla göre yüzde 150'nin üzerinde arttı. Bir tek kurşun kalemin fiyatı ise geçtiğimiz yıla göre yüzde 50 oranında artarak 6 TL'ye yükseldi.

**Kriz çocukların eğitimini vurmaya devam ediyor.**

Bir asgari ücretlinin çocuğu için yapması gereken kırtasiye harcamalarının yanı sıra okul kıyafetleri ve servis ücretleri de eklenince, açlık sınırı altında ay sonunu getirmeye çalışan asgari ücretli için okul masrafı içinden çıkılmaz bir bütçe yüküne dönüşmektedir. Sadece bir çocuk için ödenmesi gereken minimum tutarın 875 TL'ye çıktığını düşündüğümüzde aile de birden fazla çocuk için bu masraf katlanarak artmaktadır. Ekonomik kriz sadece mutfağı değil asgari ücret ile geçinen milyonlarca çalışanın okul çağında ki çocuklarını da etkilemeye devam ediyor.

## KIRTASIYECİLER DE ŞİKAYET EDİYOR

**Yeni eğitim-öğretim yılı her geçen ay artan enflasyonla başlıyor. Eğitim Sen Antalya Şubesi'nin çalışmasına göre ilkokul birinci sınıfa başlayacak bir öğrencinin zorunlu ihtiyaçları için aileler en az 2 bin 840 TL ödemek zorunda.**

Okulların başlamasına sayılı günler kala kırtasiye ürünleri ve diğer zorunlu ihtiyaçlardaki fahiş fiyat artışları öğrenci ailelerini kara kara düşündürüyor. Antalya'nın Kepez ilçesinin Kütükçü, Yenimahalle ve Karşıyaka mahallelerinde bulunan kırtasiyelerde Eğitim Sen Antalya Şubesi tarafından yapılan araştırmaya göre, defter, okul çantası, kalem, kalem kutusu, kalemtraş, silgi, boya, beslenme çantası, su kabı, eşofman takımı, ayakkabı, spor ayakkabı ve okul kıyafetlerinden oluşan zorunlu ihtiyaçlara en az 2 bin 840 TL ödemek durumunda.

Ortaokula başlayacak bir öğrencinin kullanacağı malzemelere bir de flüt, klasör ve her ders için ayrı defter masrafı eklenince zorunlu ihtiyaçlara ödenecek tutar en az 3 bin 180 TL'ye çıkıyor. Liseye başlayacak bir öğrencinin zorunlu ihtiyaçlarına coğrafya atlası, spor çantası, renkli kalem, spor ayakkabısı ve eşofman takımı gibi malzemeler ekleniyor. Böyle olunca da liseye başlayacak bir öğrencinin zorunlu ihtiyaçları da en az 3 bin 270 TL tutuyor.

Masraf 3 bin Lira
<b>DEFTER:</b>
30-55 TL
<b>OKUL ÇANTASI:</b>
200-400 TL
<b>KALEM:</b>
10-30 TL
<b>KALEM KUTU:</b>
25-60 TL
<b>SÖZLÜK:</b>
50-100 TL
<b>AYAKKABI:</b>
300-600 TL
<b>EŞOFMAN TAKIMI:</b>
300-500 TL

Eğitim Sen Antalya Şube Başkanı Nurettin Sönmez, "Kentin daha çok asgari ücretli çalışanlarının yaşadığı Kepez ilçesinin bazı mahallelerindeki kırtasiyelerden edindiğimiz bilgilerle ilkokula, ortaokula ve liseye başlayan bir öğrencinin okula başlamak için gerekli olan zorunlu ihtiyaçların toplam ederini çıkardık. Bulduğumuz bu rakamlar bir öğrencinin okula başlarken yapması gereken en az harcamayı gösteriyor. Kenar semtlerden merkeze yaklaştıkça fiyatlarda artış görülüyor. Bu ücretlere yardımcı kaynaklar, servis, katkı payı ve kayıt parası dâhil değil. İktidar velilerin ve ilgili esnafın taleplerine rağmen kırtasiye harcamalarında KDV'yi kaldırmadı. Dar gelirli ailelerin çocuklarının eğitim giderlerini karşılayabilmesinin olanağı kalmadı" dedi.

## PROJE ADI ALTINDA TÜGVA ETKİNLİĞİ

İmam hatiplerde yapılan Ar-Ge projeleri dini içerikli ve Osmanlı dönemine vurgu yapıyor. Projeler arasında TÜGVA etkinliği ile karma eğitim karşıtlığı bile var. Ayrıca 10 imam hatipliden sadece 4'ü örgün bölümlere girdi.

İmam hatip liseleri ve ortaokullarında hazırlanan araştırma-geliştirme (Ar-Ge) projeleri dikkat çekti. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün sitesinde yer alan bilgilere göre projelerde sıklıkla dini içerikli etkinlikler ve Osmanlı dönemine vurgu yapan içerikler yer aldı.

AKP'nin dindar nesil projesi etrafında imam hatiplere uyguladıkları propaganda Ar-Ge projelerine de yansıdı. Hem lisede hem de ortaokul kademesinde yapılan projelerde karma eğitim karşıtlığından Osmanlı dönemini vurgulayan etkinliklere kadar AKP propagandasına uygun birçok içerik bulunuyor. Projeler arasında ayrıca yönetiminde AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ın yönetiminde olduğu Türkiye Gençlik Vakfı'na (TÜGVA) dair de bir etkinlik yer alıyor.



Projelerden bazıları şöyle:

- Dini gün ve gecelerin tanıtılması projesi
- Osmanlı Türkçesini niçin öğrenmeliyiz?
- Selahaddin-i Eyyübi'nin torunları Osman Gazi'nin torunlarıyla buluşuyor
- Sahabelerden evliyalara şehrine
- Asım'ın Nesli diriliyor
- Erzurum'dan Güney Afrika'ya Ebubekir efendinin izinde
- Efendimizin (Hz. Muhammed) izinden giden gençler
- Dört kandil bir bayram
- Ramazan etkinliği
- TÜGVA kitap kurdu
- Günün ayeti
- Okul-camii etkileşimi
- Mealinden manaya
- Şehzadelerin izinde
- Tek cinsiyet eğitimi
- Müminler ancak kardeşlerdir
- Haydi gençler namaza!
- Hafız yetiştirme
- Asr-ı Saadet'ten gelen şifa
- Namaz arkadaşım
- Namaz kılıyorum huzur buluyorum
- İmam bizden müezzin sizden
- Hadislerle sağlıklı yaşam
- Hafızlar havuzda

### ÖRGÜNLERDE BAŞARI ORANLARI

Lise türü	Tercih yapan	Yerleşen	Başarı oranı
Anadolu	487,6 bin	309,1 bin	%63
Fen	35,2 bin	30,06 bin	%85
Sosyal bilimler	8,3 bin	6,7 bin	%81
İmam hatip	206,7 bin	82,9 bin	%40
Meslek	635,3 bin	184,5 bin	%29

#### Bu Mu Sizin Başarı Dediğiniz

Başarılı olarak gösterilmeye çalışılan imam hatiplerin Yükseköğretim Kurumları Sınavı'ndaki durumu bu iddiayı verilerle yalanlıyor. Üniversitelerin örgün bölümlerine giren öğrenciler arasında imam hatipler Anadolu, Fen ve sosyal bilimler liselerinin gerisinde kaldı. Sadece meslek liselerini geçti. Anadolu lisesi mezunları arasında tercih yapan sayısı 487 bin 648 oldu. Örgün bölümlere 309 bin 148 kişi yerleşti. Başarı oranı yüzde 63 oldu. 35 bin 249 kişinin tercih yaptığı fen lisesi mezunları arasında ise yerleşen kişi sayısı 30 bin 68, başarı oranı ise yüzde 85 olarak gerçekleşti. Sosyal bilimler liseleri mezunlarında ise 8 bin 305 kişi tercih yaptı. Bu kişilerin 6 bin 754'ü örgün bölümlere yerleşti. Başarı oranı tam yüzde 81 oldu. AKP'lilerin başarılı algısı yaratmaya çalıştığı imam hatiplerde ise 206 bin 729 tercihe karşılık 82 bin 798 kişi örgün bölümlere yerleşti. Başarı oranı ise sadece %40. MEB'in sürekli özendirmeye çalıştığı meslek liselerinde ise 635 bin 367 mezunun 184 bin 517'si yerleşti. Başarı oranı yüzde 29'da kaldı.

### EĞİTİMİ ELLERİNDE OYUNCAK YAPTILAR

AKP'li yıllarda 19'uncu eğitim-öğretim dönemi dün uyum eğitimiyle başladı. Her gelen bakan gidene aratırken defalarca değişiklik yapıldı. Bu süreçte AKP eğitimi adeta ellerinde oyuncak haline getirdi.

Okullarda uyum eğitimi dün başladı. Anaokulu ile ilkokul ve liselerin 1'inci sınıfları dün yeni arkadaşlarıyla ilk kez karşılaştı. Bu eğitim-öğretim yılı AKP iktidarının 19'uncu eğitim-öğretim yılı başlangıcı oldu. Bu süreçte tam 8 Milli Eğitim Bakanı görev yaptı. Her gelen bakan yeni uygulamalara imza attı. Gelen gidene aratırken her seferinde sanki iktidar değişikliği olmuş gibi eski uygulamalar terk edildi.

**Sınavlar**

İlk değişiklikler her zaman sınav türlerinde oldu. Hüseyin Çelik'in bakan olduğu dönemde 2004 yılında önce Ortaöğretim Kurumları Sınavı (OKS) getirildi. 4 yıl sonra ise bu sınav terk edilerek yerine 6,7 ve 8'inci sınıflarda uygulanan Seviye Belirleme Sınavı (SBS) getirildi. Nimet Çubukçu'nun bakanlığı döneminde SBS sadece 8'inci sınıflara uygulanmaya başlandı. Nabi Avcı'nın bakanlığı döneminde TEOG sınavına geçildi. Erdoğan'ın bir yayında TEOG'u eleştirmesi üzerine ise 2017 yılında hali hazırda uygulanan Liselere Geçiş Sistemi uygulamaya koyuldu. Üniversiteye girişte de benzer durumlar yaşandı. 2006 yılında tek aşamalı Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) kaldırılarak yerine çift aşamalı sınav getirildi. 4 yıl uygulanan bu sistemin ardından ikili sınav sistemine geçildi. YGS ve LYS'nin uygulandığı bu dönem de 2017'ye kadar devam etti. 2017 YKS sistemine geçildi ve sınav yine iki aşamalı olarak devam ediyor.

**Lise Türleri**

Yine AKP'li yıllarda lise türleri sayısında da hiçbir plana dayalı olmayan değişiklikler gerçekleşti. 2005 yılında lise türlerinin sayısı 79'dan 15'e düşürüldü. 2014'e kadar bu sayı 9'a kadar geriledi. Daha sonra askeri liseler ve polis kolejleri de kapatıldı.

**Denetim Ve Teftiş**

Plansız değişiklikler denetim ve teftiş mekanizmasında da gerçekleşti. 2010 yılında ilköğretim müfettişliği yerine eğitim müfettişliği getirildi. Aynı yıl yaşanan bakan değişikliğinin hemen ardından eğitim denetmenleri başkanlığı kuruldu. 2014'te merkez ve taşradaki denetim mekanizmaları birleştirildi. 2016'da tekrar ayrıldı. Teftiş sistemi bu yılın mart ayında tekrar değiştirildi.

**4+4+4'e Geçiş**

AKP'nin eğitimde yaptığı en büyük değişiklik ise şüphesiz 8 yıllık kesintisiz eğitimin kaldırılarak yerine 4+4+4 sisteminin getirilmesi oldu. Bu değişiklikte imam hatiplerin ortaokul kısımları tekrar getirildi. Meslek liselerinin ve imam hatiplerin sayısı artırıldı. Öğrenciler bu okul türlerine yönlendirildi. Özel okullar da bu sistem sayesinde büyüdü. Sağlanan teşvikler ve kolaylıklarla adeta bir balon gibi özel okullar şişirildi. Dini vakıf ve derneklerin protokoller yoluyla okullara girmesinin önü açıldı. 4+4+4 sistemi ilk başladığı yıl okula başlama zamanı 60 ay olarak belirlendi. Ardından gelen eleştiriler üzerine çok geçmeden 66 aya çıkarıldı. 2019 yılında yapılan son değişiklikle ise okula başlama zamanı 69 olarak belirlendi.

**Müfredat**

AKP'li yıllarda müfredatta da birçok değişiklik yaşandı. İlk müfredat değişikliği 2004 yılında gerçekleşti. İlköğretim, ortaöğretim ve lise müfredatlarında yapılan değişiklikler 2005 yılına kadar sürdü. Aralıklarla oynama yapılan müfredat 2017'ye kadar devam etti. 2017 yılında müfredatta tekrar değişiklik yapıldı. Ders kitaplarında yapılan değişikliklerle cihat gibi kavramlar öne çıkarıldı. 2019'da sistemde büyük bir değişiklik gerçekleştirildi. Seçmeli derslerin sayısı artırılırken zorunlu derslerin sayısı azaltıldı.

**Köy Okulları**

Bu dönemden en çok zarar gören kurumların başında ise köy okulları yer aldı. 2002'den itibaren bugüne kadar kapatılan köy okullarının sayısı 20 bini aştı. Dersliklerin sayısı en az yüzde 70 azaldı. Öğrenciler servislerle okullarına taşındı. Bu dönemi öğretmeninden öğrencisine herkes sorunlarla geçirdi ve geçirmeye devam ediyor. Eleştirilerin özellikle pandemi döneminde yoğun şekilde artmasının ardından bu yıl yayımlanan yönetmelik değişikliğiyle köylerde okulların tekrar açılmasına karar verildi.

**Katsayı**

AKP'nin propaganda aracı olarak kullandığı kat sayıda da değişiklikler yaşandı. Alanından farklı bir bölümü tercih etmek isteyen öğrencilerin önündeki en büyük engel olan ve 0,2 ile 0,5 olarak belirlenen katsayı oranları 2003 yılında 0,3 ile 0,8 biçiminde düzenlenerek mağduriyetlerin büyümesinin önü açıldı.2009'da ise katsayı uygulaması tamamen kaldırıldı. Bütün adayların katsayıları 0,15'le çarpılmaya başlandı.

**EĞİTİM ORTAMLARI**

Çocuğun ve toplumun gelişimi için eğitimde yapısal dönüşüme nitelikli veri, yapıcı diyalog ve farklı görüşlerden ortak akıl oluşturarak katkı yapma amacı taşıyan **Eğitim Reformu Girişimi (ERG)**, **Eğitim İzleme Raporlarından biri olan Eğitim Ortamları paylaşıldı.**

“Çocuk hakları çerçevesinde her koşulda tüm çocukların nitelikli eğitime erişiminin sağlanması ve bu amaç doğrultusunda eğitime ayrılan kaynakların adil kullanılması eğitim hakkı gereğidir” görüşünden yola çıkan ERG tarafından paylaşılan Eğitim Ortamları Raporu, çocuk hakları alanında çalışan şehir planlamacısı Gizem Kıyıcı tarafından, eğitim alanlarında salgın koşullarına bağlı olarak yaşanan mekânsal değişim ve dönüşümlerin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Eğitim politikalarının afetleri ve iklim krizini dikkate alan bütünlük bir dayanıklılık yaklaşımıyla geliştirilmesine duyulan ihtiyacın altını çizen rapor, yaşadığımız krizlere karşı etkili önlemler barındıran politikaların geliştirilmesine ve çocuğun iyi olma hâlini destekleyecek veri temelli yaklaşımların güçlenmesine yönelik önerileri de içermektedir.

Bu noktada, “Salgın koşulları, iklim krizinin etkileri ve farklı afetlerle başa çıkabilmek için eğitim ortamlarının coğrafi, fiziki, sosyolojik, ekonomik gerçekliklerini dikkate alan, geçmişten edinilen deneyimleri kapsayarak geleceği planlayan bütünlük bir “dayanıklılık” yaklaşımı önceliklendirilmelidir” uyarısının altı çizilmektedir.

ERG'nin raporu, “internete erişimdeki bölgesel kapasite farklılıkları, tüm çocukların eğitim süreçlerini uzaktan sürdürmek için gereken teknolojik imkânlarla erişememesi ve ders çalışabilecekleri kendilerine ait alanlarının bulunmaması ve oyun ve hareket imkânlarının kısıtlı olması, uzaktan eğitimde öne çıkan sorunlar arasındaydı” açıklaması ile salgın döneminde yaşanan öncelikli sorunlara dikkat çekmektedir.

Okulun fiziksel ortamının, örgün eğitimin yanı sıra farklı sosyoekonomik koşullara sahip çocuklara temel duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması, oyun, sosyalleşme, hareket ve akranlarıyla iletişime geçebilme imkânı ile çocuk koruma sistemine dahil olabilecekleri bir mekân sağladığına da dikkat çeken rapor, çocukların ebeveynlerinden bağımsız bir şekilde vakit geçirip bireyleşmelerine katkı sunan okulun ortadan kalkması, ebeveynlerin işe gitme, evden çalışma, hanede birden fazla kişinin bakımını üstlenme gibi farklılaşan koşullar nedeniyle, birçok stres unsurunun ortaya çıktığını da ifade etmektedir.

Geçtiğimiz sene pandemi koşullarında yapılan bir araştırma da benzer uyarıları ve tespitleri içermekteydi.

Eğitim ortamlarının okullardan evlere taşınması ile evdeki yaşamın da etkilediğini gözler önüne seren bir diğer araştırma olan, **Eğitim-İş Ankara'nın Pandemi Süreci - Eğitimin Öğretmen Gözüyle Bir Yıllık Değerlendirmesi** araştırmasına göre, 12 ilden araştırmaya katılan 638 öğretmenin yüzde 19,7'sinin evinde derse uygun mekân bulunmuyor, yüzde 66,8'i ise salgında ders için yeni teknolojik araç satın aldı.

## EĞİTİMDE YÖNETİŞİM

Çocuğun ve toplumun gelişimi için eğitimde yapısal dönüşüme nitelikli veri, yapıcı diyalog ve farklı görüşlerden ortak akıl oluşturarak katkı yapma amacı taşıyan **Eğitim Reformu Girişimi (ERG), 2021 yılına ait Eğitim İzleme Raporlarından ilki olan Eğitim Yönetişimi paylaşıldı.**

ERG'nin tanımına göre, **eğitimde iyi yönetim, eğitim hizmetleri sağlanırken çocuğun yüksek yararını ve iyi olma hâlini odağa alır.**

İyi yönetim ilkeleri ise:

- |                      |                   |
|----------------------|-------------------|
| - Hesap verebilirlik | - Katılımcılık    |
| - Tutarlılık         | - Etkinlik        |
| - Sorumluluk         | - Yerindenlik     |
| - Adillik            | - Hukuka bağlılık |
| - Şeffaflık          | - Ölçülülüktür.   |

Koronavirüs salgını ekonomik ve sosyal hayatı kesintiye uğratarken, salgına yönelik tedbirler eğitim-öğretim süreçlerinin sürdürülmesini güçleştirdi ve eğitime erişim hakkının güvence altına alınması için yeni önlemleri zorunlu hâle getirdi. **Bu nedenle, salgın sürecinde yönetişimin önemi arttı.**

ERG'nin salgın döneminde Türkiye'de eğitim yönetişimi ile ilgili görüşü şöyle: **“Eğitim yönetişimi bakımından okulların açılma-kapanma kararının hangi parametrelere göre verildiğinin net olmaması ve kararların sık değişmesi paydaşlar için farklı zorluklar oluşturdu ve paydaşlar arası güven ilişkileri üzerinde olumsuz bir etki yarattı.”**

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Stratejik Eğitim Yönetimi'yle (SEY) **iyi yönetim süreçlerinin tesisi için önerdiği çerçeve şöyle:**

**ŞEKİL 1: OECD STRATEJİK EĞİTİM YÖNETİŞİMİ ÇERÇEVESİ**

Hesap Verebilirlik	Kapasite	Bilgi Yönetimi	Paydaş Katılımı	Stratejik Düşünme	Bütünsel Sistem Yaklaşımı
<ul style="list-style-type: none"> <li>Yereldeki aktörlerin yetkilendirilmesi ve derin ayrılıkların sınırlı tutulması</li> <li>Kurum içinde öğrenme ve gelişim kültürünün desteklenmesi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Politikaların belirlenmesi ve uygulamaya yetecek kapasitenin sağlanması</li> <li>Kapasite gelişiminin hiyerarşik olarak değil yatay olarak desteklenmesi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Araştırma ve karar alma süreçlerinde kullanılmak üzere nitelikli ve zengin veri toplanması</li> <li>Üretilen verinin uygun kullanımının gözetilmesi</li> <li>Kanıt temelli çalışma kültürünün desteklenmesi</li> <li>Kanıt temelli çalışma kapasitesinin geliştirilmesi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Paydaş bilgisi ve bakış açılarının süreçlere dahil edilmesi</li> <li>Yardımlaşma, ortak sorumluluk, aidiyet ve güvenin teşvik edilmesi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Sistem vizyonunun geliştirilmesi, paylaşılması ve güçlendirilmesi</li> <li>Değişen bağlam ve yeni bilgilere uyum sağlanması</li> <li>Ortaya çıkan acil durumlar ve kısa dönemli öncelikler ile eğitim sisteminin uzun dönemli vizyonu arasında denge kurulması</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Sistem içinde ataletin engellenmesi</li> <li>Sistem içinde sinerjinin geliştirilmesi ve gerilimin yönetilmesi</li> </ul>

Kaynak: OECD, 2019b.

Ülkemizde ise salgın döneminde eğitim iyi yönetilemedi. Öğretmen ve okul yöneticileri salgın döneminde pek çok sorunla karşılaştılar.

ERG tarafından yapılan odak grup görüşmelerinde **en fazla zorluk yaşanan konuların başında Bakanlık tarafından alınan kararlar ile yaşanan belirsizliklerin veli ve öğrencilere açıklanması geliyor.**

- **Öğretmenler, okulların yeni düzenlemeleri kamuoyuyla aynı zamanda öğrenmesinin veli-okul arasındaki güven ilişkilerini zedelediğini gözlemliyorlar.**
- **Ani gelişen kararlara karşı okul yöneticilerinin her türlü senaryo için okulları hazırlıklı hâle getirmeye çalıştıkları görülüyor. Ancak yeni durumlar için yeterli zamanın okullara bırakılmaması önemli bir eksiklik olarak değerlendiriliyor.**
- Uzaktan eğitim boyunca devam eden öğrencilere erişim sorunu, yüz yüze eğitime geçilen dönemlerde de sürüyor. Eğitim Bilişim Ağı (EBA) altyapısının canlı dersler için yeterli bulunmadığı, bu nedenle farklı sosyal medya ve çevrimiçi görüşme platformlarına yönelmek zorunda kaldığına dikkat çekiliyor.
- **Öğretmenler çevrimiçi öğretim sırasında etkileşimin azaldığını ve sınıf yönetiminin zorlaştığını belirtiyorlar.**
- Bu süreçte çeşitlenen materyal ihtiyaçları bulunuyor. Ancak EBA'daki içeriklerin özellikle farklı dezavantaj grubunda olan veya farklı gelişim gösteren öğrenciler için sınırlı olduğu belirtiliyor.
- **Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinin öğrenme kayıplarına neden olacağına işaret ediyorlar.**

## KÖY ENSTİTÜLERİ

Eğitim aracılığıyla kırsal kalkınmanın sağlanması ve **bilgiye dayalı ilerlemenin ülke geneline yayılması amacını taşıyan Köy Enstitüleri**, 17 Nisan 1940'ta kuruldu.

Köy Enstitülerinin kuruluşuna giden yola baktığımızda, **Mustafa Kemal Atatürk'ün eğitime verdiği önemi görüyoruz; çünkü o dönem toplumun yüzde 80'ini köylü nüfus oluşturuyordu ve neredeyse tamamına yakını okur-yazar değildi.**

Atatürk, o dönem öncelik olarak bu köylü nüfusu okutmayı ön plana aldı. Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda yaklaşık yüzde 6 dolaylarında olan okuryazarlık oranı, Harf Devrimi'nin ardından başlatılan okuma yazma seferberlikleri ile 1935'de yüzde 20,4'e ulaştı.

**Atatürk'ün talimatıyla yeni çalışmalar da başlatıldı:**

- 1 Ekim 1937'de Eskişehir Çifteler, 30 Ekim 1937'de İzmir Kızıllıçlı, 1938 Kasım ayında Lüleburgaz Kepirtepe **Köy Öğretmen Okulları kuruldu.**
- **3803 Sayılı Köy Enstitüleri Yasası'nın 17 Nisan 1940'ta TBMM'de kabul edilmesinin ardından 1940 yılında 14 yerde açılan Köy Enstitülerinin sayısı 1941'de 16'ya, 1942'de 18'e, 1943'de 21'e çıktı.**

24 maddeden oluşan yasanın birinci maddesi şöyleydi: **"Köy öğretmeni, köye yarayışlı meslek elemanı yetiştirilmek üzere tarıma elverişli toprağı bulunan yerlerde, Millî Eğitim Bakanlığınca "Köy Enstitüleri" açılır."**

Köy Enstitülerinin kuruluşu, aslında o dönem bütün köylere öğretmen gönderme imkanı olmaması ile gerçekleşti; **çünkü ülkede 40 bin köyün 32 bininin nüfusu 400 kişiden azdı ve bütün bu köylere kısa sürede öğretmen gönderme imkanı yoktu.** Bu köylerin hepsine öğretmen yetiştirmek için yaklaşık 70 yıl süre gerektiği hesaplarının yapılmasının ardından, daha uygulanabilir bir çözüm arayışı başladı.

Bu sorunu köy eğitimiyle çözmek; eğitim almak için seçilecek nüfusun köyde kalması ve köyü kalkındırması modeli geliştirilmeye başlandı. **Bu model, köyde doğmuş, köyün koşullarını bilen çocukların köy koşullarının birebir yaşanacağı öğretmen okullarında yetiştirilmesi fikri ile hayata geçirildi.**

**Çeşitli kaynaklara göre bu modeldeki temel hedef, 15 yıl içinde 15-20 bin öğretmeni ve köyler için gereken sağlık memuru, ebe, tarımcı vb. çeşitli elemanları yetiştirmektir.**

- ❖ **Köy Enstitüleri'nde yetişecek öğretmenlerin de 15 yılda en az bir buçuk milyon köylü çocuğunun okuyabileceği de hesaplanmıştı.**

Köy Enstitüleri ile getirilen model şöyle idi:

- Enstitülerde parasız, yatılı, karma biçimde okuyarak köyde öğretmen, sağlıkçı, ebe ve tarımcı olarak görev alacak olan öğrenciler bir sınavla seçilerek alınır ve en az beş yıllık öğrenim süresinde öğretmen olamayacağı düşünülen öğrenciler de başka mesleklere yönlendirilirdi.
- Köy Enstitüleri'ni bitiren öğretmenler bir köy okulunda zorunlu olarak 20 yıl çalışırlardı ve atandıkları köyün eğitim-öğretim, tarım, atölye vb. her türlü işi ile ilgilenmenin yanısıra, köylülere önderlik etmekle yükümlüydü. **Yani Köy Enstitüsü mezunu bir öğretmen, hem eğitimci hem de tarım elemanı, köyde ihtiyaç duyulması halinde sağlıkçı, yol yapımında yardımcı olacak bir tekniker vb. birçok konuda görev yapacaktı.**
- Köy Enstitülü öğretmenler görev yaptıkları köyde köylülerin çeşitli sorunlarını çözebilmek için donanımlı olacak şekilde yetiştirildi; **o dönem Türkiye nüfusunun yüzde 60'ının bir mesleği olmadığı düşünüldüğünde, Köy Enstitüleri meslek öğrenme veya sembolik bir el becerisi kazandırmanın ötesinde, ülke ekonomisinin kalkındırılması amacını da taşıyordu.**
- Köy Enstitüleri'nde okutulacak 5 yıllık ders programında normal bir lisede okutulan tüm sosyal dersler okutulurdu. Bu derslere ek olarak "öğretmenlik bilgisi", "ev idaresi ve çocuk bakımı", "zirai işletme ekonomisi ve kooperatifçilik" ve "askerlik" dersi de verilirdi.
- Bu modelde temel ilke, dersler ile üretime yönelik iş çalışmalarının birleştirilmesiydi; aslında yaşama hazırlık değil, yaşamın ta kendisiydi. Nalbantlık, kireççilik, tuğla ve kerpiç dökme, taş yontma, sıva ve harç karma, motorculuk gibi geleneksel zanaat işlerinden/mesleklerinden her alet, araç ve teknolojinin üretimi, bakımı, onarımı, korunmasına kadar birçok alanda eğitim veriliyordu. Bu özelliğiyle Köy Enstitüleri, yetenek bulma ve geliştirme bakımından eşsiz bir ortam sağlıyordu.
- Üretimin, teknik işlerin ve teorik derslerin yanısıra, halk oyunları, sabah toplantıları, serbest okuma saatleri, eleştiri ve eğlence günleri gibi etkinlikler düzenlenmekte, Enstitüler arası ziyaret ve yurt gezileriyle öğrencilerin yeni deneyimler edinmesi, bilgiler kazanması ve yeni insanlarla tanışması sağlanmıştır.
- ❖ **En önemlisi, tüm bu eğitim ve etkinlikler küme çalışması ile yapılmış, rekabet ve bireycilik değil, paylaşım, dayanışma ve ekip çalışması öne çıkarılmıştır.**

**Köy Enstitüleri ayrıca, Türkiye'de ilk kez "yatılı karma eğitim" in gerçekleştirildiği okul modelidir.**

Burada gerçekleştirilen karma eğitim, kız ve erkek öğrencilerin kimi kol gücü gerektiren makine ve motor kullanma gibi "erkek işi" sayılabilecek dersleri ortak dersler halinde almaları sebebiyle özgün bir modeldir.

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

Erkek öğrenciler de “kadın işi” olarak görülen el sanatları derslerini kızlarla birlikte aldıkları için, o dönem Köy Enstitüsü eğitimlerinde cinsiyetçi roller ve kalıplar yıkılmıştır.

Günümüz eğitim sisteminin aksine, Köy Enstitülerinde ölçme-değerlendirme, bir amaç değil, araçtı. Öğrenciler iş yaparken, üretim alanlarında, yönetimde, kuramsal derslerde, kültürel etkinliklerde, yani her ortam ve koşulda gözlenir; ölçme-değerlendirme de bu gözlemler çerçevesinde yapılırdı.

**Çünkü asıl amaç öğrenciyi ölçmek değil, onun ilgi, yetenek ve yönelimlerini ortaya çıkarmaktı.** Yapılan gözlemler sonucu, isteyen öğrenci, başka programlara kaydırılırdı; örneğin, öğretmenlik programını istemeyen öğrenciler, demircilik, duvarcılık, arıcılık, bağcılık, sağlık memurluğu ya da ebe yetiştirme programına geçiş yapardı.

**Dünyada bir eğitim kurumunda kooperatifçiliğin işlevsel anlamıyla kurup işletildiği çok az örnekten biri de Köy Enstitüleridir.** Bu okullarda öğrenciler, çalışanlar ve köy halkının eşit haklarla üye olabildikleri “Köy Enstitüsü ve Köy Okulu İstihlak ve İstihsal Kooperatifleri” kurulmuştur. **Okullarda eğitimin bir parçası olarak üretilen ürünlerin fazlası kooperatifler aracılığıyla tüketiciye satılır, bundan da edinilen kazançla da ihtiyaçlar giderilirdi.** Yani eğitim, bir yanıyla üretime yönelikti; öğrencilerin ve köy halkının çeşitli ihtiyaçları bu şekilde karşılanıyordu. Bu model ile öğrenciler bir yandan üretiyor bir yandan da el becerisi edinimi ve meslek eğitimi noktasında kendini geliştiriyordu.

Köyleri canlandırma amacıyla kurulan Köy Enstitüleri genellikle çorak arazilerde yer aldığından, bu Kooperatifler aracılığıyla köylerde çorak toprakların verimli kılınması, ve böylece hem köylünün hem de toprağın, yer altı sularının ve hayvancılık potansiyelinin üretime katılmasıyla köy canlanıyordu.

Dünya pedagoji tarihinin en özgün ve verimli örneklerinden biri olan, ülkemizin aydınlık geleceğine önemli katkıları bulunan Köy Enstitüleri, 1954 yılında adları Öğretmen Okulu’na dönüştürülerek kapatılmıştır.

Kapatılmalarının üzerinden ömürleriyle kıyaslandığında çok uzun sayılacak bir süre geçtiği halde, **dikiş dikmekten elektrik santrali kurmaya, bataklık kurutmaktan hayvancılık yapmaya, yol ve kaldırımları onarmaktan su kanalları inşa etmeye, teknik işlerin üstesinden gelmekten Batılı klasikleri okuyup sahnede tiyatro oyunu olarak sergilemeye dek pek çok işi yapabilecek donanım ve yetenekte çok yönlü bir insanlar yetiştiren** Köy Enstitüleri’nin hala tartışılıyor olması Köy Enstitülerinin ülkemizin yaşamında ne denli etkili olduğunun bir kanıtıdır.

**Köy Enstitülerinde yalnızca 6 yıl içinde 15.000 dönüm toprak işlenmiş, 750.000 fidan ve binlerce ağaç dikilmiş, 1200 dönüm bağ-bahçe oluşturulmuş, 710 bina yapılmıştır.**

**Kapatılana dek 17.341 öğretmen ve 1599 sağlık memuru mezun etmiştir.**

## **BAŞARI DEDİKLERİ KOĞUŞ SİSTEMİ**

KYK yerleştirme sonucuna göre yaklaşık 80 bin öğrenci açıkta kaldı. Yurt çıkmayan öğrenciler kayıtlarını dondurmaya düşünürken mevcut yurtların koşullarına ilişkin eksikler Sayıştay raporuna yansdı.

Yükseköğretimde hemen her dönem olduğu gibi 2022-2023 Eğitim Öğretim Dönemi de yurt tartışması ile başladı. Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu’nun, “Yurt başvuruları ilk fazda yüzde 80 oranında karşılandı” açıklamasının ardından gözler, kapasite artış yöntemi ve yurtların fiziki koşullarına çevrildi. Veriler, kapasite artışının büyük oranda mevcut yurt odalarına atılan fazladan yataklarla sağlandığını gösterirken Sayıştay denetimleri de yurtlardaki eksiklikleri ortaya koydu. Öğrenciler yurtlar açıldıktan sonra bu yığılmanın duşlarda, yemekhanelerde ve çalışma odalarında sorunlar yaratacağına da dikkat çekti. Hiçbir yurda yerleşemeyen öğrenciler ise kendileri açısından durumun daha zor olduğunu belirterek, yardım beklediklerini söyledi. Bazı öğrenciler okulu donduracaklarını belirtirken; bazıları ise kazandıkları şehre hiç gidemeyeceklerini vurguladı.

Kasapoğlu, Kredi ve Yurtlar Kurumu’na bağlı 800 yurdun toplam kapasitesinin 825 bin olduğunu söyleyerek, öğrenci yurtlarının güvenli, temiz ve sosyal imkanları itibarıyla “yüksek teveccühe sahip” yaşam alanları olduğunu savundu. Kasapoğlu’nun açıklamalarına göre, KYK yurtlarının kapasitesi bir yılda 100 binden fazla arttı. Kasapoğlu’nun sözlerinin ardından, “KYK yurtlarının öğrenci kapasitesi nasıl artırıldı?” sorusu gündeme geldi. KYK Genel Müdürlüğü’nün 2021-2022 döneminde kamuoyunda infial yaratan barınma krizinin ardından 2022-2023 dönemi öncesi yurtlara, “Barınma kapasitesinin artırılmasına” yönelik yazı gönderdiği öğrenildi. Yazının ardından toplam yurt kapasitesindeki astronomik artış dikkati çekti.



**Yurtlar Projede Kaldı**

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın verileri de yurt kapasitesindeki artışın büyük bölümünün yeni yurt inşaatlarıyla sağlanmadığını gözler önüne serdi. Bakanlığın verilerine göre, Ocak-Haziran 2022 döneminde yalnızca bir adet, 400 kapasiteli öğrenci yurdunun inşaatı tamamlandı. 2022 yılında yatırım programı kapsamına alınan 91 adet projenin ise 125 bin 875 yatak kapasitesini içerdiği bildirildi. Verilere göre, inşaatı devam eden yurt projelerinin yatak kapasitesi 64 bin 742, ihale aşamasındaki yurt projelerinin yatak kapasitesi ise 17 bin 967 ile ifade edildi. Toplam 35 bin 266 yatak kapasiteli yurt projesinin ise henüz proje adaptasyon çalışmalarının devam ettiği kaydedildi.

**Yeni Yataklar Atıldı**

Bakanlığın verilerinde, 2022'nin ilk yarısındaki yurt kapasite artışının yöntemlerine yönelik detaylar da paylaşıldı. Buna göre, Ocak-Haziran 2022 döneminde hizmete açılan yurt ve bloklarda kızlar için 21 bin 147, erkekler için ise 2 bin 798 erkek olmak üzere toplam 23 bin 945 yatak kapasitesi hizmete girdi. 2022 yılının ilk altı ayında ekonomik ömrünü tamamlayan ve rasyonel çalıştırılması mümkün olmayan yurt binalarında toplam 2 bin 477 yatak kapasiteli 15 adet blok da öğrenci hizmetine kapatıldı. 2022 yılında il ve ilçelerde yükseköğretimde eğitim gören kız ve erkek öğrenci sayıları, yurda başvuran öğrenci sayıları, mevcut binaların fiziki yapısı göz önünde bulundurularak yapılan çalışmalar sonucunda toplam 4 bin 379 adet kapasite artışı yapıldı.

KYK yurtlarının sayısının artması yerine kapasitesinin artırılması yoluna giden bakanlık, yurtları adeta koğuşa çevirdi. Bir odada çift katlı ranzalarda 6-8 kişi kalmak zorunda kalacak öğrenciler, yurtlar açıldıktan sonra bu yığılmanın duşlarda, yemekhanelerde ve çalışma odalarında sorunlar yaratacağına da dikkat çekti.

**Öğrenciler Dertli**

KYK yurtlarına başvuru yapan 415 bin 305 öğrencinin yüzde 80'inin bir yurda yerleştiği açıklanırken; özellikle büyükşehirlerde yurtlara yerleşemeyen, açıkta kalan ve barınma sorunu yaşayan öğrenciler yardım bekliyor. Hiçbir yurda yerleşemeyen öğrenciler ise kendileri açısından durumun daha zor olduğunu belirterek, yardım beklediklerini söyledi. Bazı öğrenciler okulu donduracaklarını belirtirken; bazıları ise kazandıkları şehre hiç gidemeyeceklerini vurguladı.

**AKP DİJİTAL DÖNÜŞÜMDE DE KÜME DÜŞTÜ**

**Orta Vadeli Programdan anlaşıldığı üzere AKP iktidarı bilgi teknolojileri ve iletişim sektörünün kalkınmadaki stratejik önemini kavrayabilmiş değil. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hükümetin 2023-2025 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Programı açıklandı. Bu program hükümetin tutarlı ve kapsamlı bir dijital dönüşüm programı olmadığını da gözler önüne serdi. Diğer tüm alanlar ve hedeflerde olduğu gibi Türkiye özellikle son dönemde birkaç bireysel başarı haricinde, bilişim ve telekom sektöründe yerinde sayıyor. Biz yerimizde sayarken, komşu Yunanistan ise bölgenin dijital 'hub'ı olmak yolunda adım adım ilerliyor. Türkiye'nin acilen bilişim ve telekom sektörünü stratejik alan ilan etmesi gerekiyor.**

**AKP Dijital Dönüşüm 'PR' Çalışmasına İndirgedi**

Bilişim-iletişim teknolojileri bugün artık her sektörün motor gücü haline gelmiş durumda. Bugün bu sektörlere yatırım yapmayan, bunlara kalkınmada öncelik vermeyen ülkelerin güçlü ekonomilerle rekabet edebilme, küresel ekonomide söz sahibi olabilme şansları yok. 22 yıllık AKP iktidarı Türkiye'nin dijital dönüşümün önündeki en temel sorunları bile çözüme kavuşturabilmiş değil. Altyapı sorunu, veri merkezlerinin gelişimi için gerekli adımların atılmaması, internet değişim noktalarının 2019 tarihli Cumhurbaşkanlığı genelgesine rağmen halen kurulamamış olması, AKP'nin dijital dönüşümü yalnızca 'PR' çalışmasına indirgediğinin bir göstergesi. Yine örneğin Türkiye'nin ivedilikle ele alınmayı bekleyen genişbant, internet hızı, imtiyaz sözleşmeleri, yüksek vergiler, bu alandaki kurumların işlevselliği ile ilgili ciddi sorunları mevcut.

**Dijital Dönüşümde Bütüncül bir Yol Haritasına İhtiyaç Var**

Dijital dönüşümün topyekun bir bakış açısı ile ele alınması gerekiyor. Dijital dönüşümün bir an evvel sağlanabilmesi için gerçekçi ve bütüncül bir yol haritasına ihtiyaç var. Dijital dönüşüm sadece tek bir alana odaklanarak değil tüm kurum ve kuruluşların işbirliği ve sistemli çalışması ile gerçekleştirilebilecek bir atılım. Altyapı, eğitim ve insan kaynağı dönüşümü, hukuki konular, regülasyonlar, Ar-Ge, devlet teşvikleri, teknoparklar, girişimcilik, KOBİ'lerin dijital dönüşümü gibi birçok konunun yeniden ele alınması, bunlara ilişkin kısa, orta, uzun vadeli eylem planlarının ortaya konması gerekiyor. Ancak elbette salt kağıt üzerinde hedefler

koyup planlar, programlar yayınlamak değil, bu plan ve programlara uygun gerçekçi adımları da hızla atmak gerekiyor.

**CHP'nin Dijital Dönüşüm Programı**

CHP'ye yönelik olarak 'sorun tespit ediyorsunuz, ama çözümünüz ne?' eleştirisi geliyor zaman zaman. CHP tıpkı diğer alanlarda olduğu gibi dijital dönüşüm programı için de büyük bir iktidar hazırlığı içinde. Bunun için de dijital dönüşümün tüm paydaşlarını bir araya getiren 5 farklı çalışma grubu oluşturduk. Bizim amacımız Cumhuriyetimizin İkinci Yüzyılına Girenken Türkiye'nin dijital dönüşüm programını kolektif bir süreçle hazırlamak ve Cumhuriyetimizin İkinci Yüzyılına güçlü bir dijital dönüşüm haritası ile girmek.

**DİJİTAL HAKSIZLIKLAR VE TEKNOLOJİDE ERİŞİM ENGELLERİ**

Bilgi, içinde bulunduğumuz teknoloji çağında ekonominin başlıca hammaddeleri arasında yerini almıştır. Bilginin bu önemli rolüne karşın doğru bilgiye zamanında erişebilmek, yeni bilgiler üretebilmek ve sunabilmek ancak günümüz teknolojilerinden yararlanmakla mümkündür. Günümüzde bilginin üretim, erişim ve tüketim yöntemleri eski devirlere ait alışlagelmiş yöntemlerin boyut değiştirmesine yol açmaktadır. Günümüzde, ortaya koyulan tüm teknolojilerin temelinde bilginin sahip olduğu dolaşım ve paylaşım hızına erişim amacı yatmaktadır. Teknolojiden yararlanma ihtiyacının bir neticesi olarak da toplumdaki her bireyin bilgisayar ve benzeri teknolojik cihazları kullanma yeterliklerini geliştirmesi de zorunluluk halini almıştır

Teknolojik gelişmelere paralel olarak eğitim-öğretim anlayışı da bu gelişim ve değişimden etkilenmiştir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) yayınladığı bir rapora göre, ülkelerin çoğu; yüksek kalitede öğrenme ve öğretim hizmeti sağlamak, bireyleri modern toplumun gerekliliklerine göre donatmak ve onların sosyal ve ekonomik başarılarını artırmak için okullara önemli ölçüde bilişim teknolojisi yatırımı yapmaktadırlar.

Hootsuite ve We Are Special araştırma şirketlerinin 230 ülkeden milyonlarca insan üzerinde yaptığı araştırmanın sonucunda yayınlanan "Digital in 2020" raporunda dünya ülkelerinin dijitalleşme oranlarına yer verilmiştir. Ocak 2020 sonuçlarına göre 7.75 milyar olarak açıklanan dünya nüfusuna göre; kullanımda olan mobil telefon oranı 7,95 milyar olup nüfusa oranı %103 olarak, 4.54 milyar kişinin internet kullanıcısı olduğu, 3.80 milyarının aktif sosyal medya kullanıcısı olduğu görülmüştür. Aynı raporun Ekim 2020 sonuçlarına göre internet kullanıcılarında %7.4'lük bir artış yaşanmış ve dünya nüfusunun %60'ının internet kullanıcısı olduğu görülmüştür.

Raporun Türkiye kısmındaki verilerde; 83.88 milyonluk nüfusun, %74'üne karşılık gelen 62.07 milyon kullanıcının internet erişimine sahip olduğu, %92'sine karşılık gelen 77,39 milyon mobil telefon kullanıcısı olduğu görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 26 Ağustos 2021 tarihinde yayımlanan "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2021" sonuçlarına göre ise; İnternete erişim hane oranının %92 olduğu, 16-74 yaş grubundaki bireylerde internet kullanım oranının %82,6 olduğu görülmektedir. Bu verilere göre internet bulunan hane oranı ile o hanelerde yaşayan insanların internet kullanımı oranları arasında nasıl %10'luk fark olduğunun sorgulanması gerekir. Yine TÜİK tarafından yayımlanan "Dünya Nüfus Günü, 2022" verilerine göre 84 milyon 680 bin 273 kişilik nüfusa sahip Türkiye'de %26,9 oranında çocuk bulunmaktadır. Oranlar üzerinden bir hesaplama yapıldığında yetişkin nüfus 61 milyon 901 bin 280 olarak ulaşılmaktadır. 16-74 yaş grubu arası internet kullanım oranının %82,6 olduğu düşünüldüğünde 10 milyon 770 bin 823 kişinin internete erişiminin olmadığı ortaya çıkmaktadır.

**Türkiye'de Teknolojiye Erişim**

Türkiye'de halkın 2019 yılında sahip olduğu mobil telefon aboneliği sayısı 80.790.877'dir ve 76.639.695'inin internete erişimi vardır.

Digital in 2020 raporuna göre Türkiye'de mobil internet bağlantı hızı 34.58 Mbps olurken, sabit internet bağlantı hızı 25.95 Mbps olarak gerçekleşmiştir. İnternet hız testi ölçüm platformu Speedtest'in Haziran 2022'de yayınladığı verilere göre ise Türkiye mobil internette 139 ülke içerisinde 62., sabit internette ise 182 ülke içerisinde 103. sırada yer almıştır. Dünya ortalamasının 66.25 Mbps olduğu verilerde Türkiye'nin internet hızı ortalaması 29.40 Mbps olarak yer almıştır. En hızlı geniş bant internete sahip ülkelerdeki (Şili: 213.73 Mbps, Singapur: 203.61 Mbps, Çin: 188.03 Mbps, Tayland: 187.82 Mbps, Hong Kong: 175.93 Mbps) hız sınırlarına göre Türkiye, teknoloji çağında giderek geride kalmaktadır.

BTK tarafından yayınlanan 2021 yılı Faaliyet raporundaki veriler incelendiğinde "internet abone sayıları;

2011	14.117.815
2012	20.090.614

## HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

### MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

2013	32.613.930
2014	41.227.022
2015	48.572.148
2016	62.236.606
2017	68.869.578
2018	74.500.089
2019	76.639.695
2020	82.364.590
2021	88.164.739

olarak gerçekleşmiştir.

Faaliyet raporunda ayrıca

“Türkiye, OECD ülkeleri içinde 2019-2020 (Aralık) yılları arasındaki bir yıllık süreçte sabit internet yaygınlığı en çok artan ülke olmuştur. Bu dönemde OECD ülkelerinde bir yıllık ortalama yaygınlık artışı %1,4 iken ülkemizde bu oran %2,8 olarak gerçekleşmiştir.

Ayrıca OECD ülkeleri ve Türkiye’de nüfusa göre sabit ve mobil genişbant yaygınlık oranlarına baktığımızda ise Türkiye’de nüfusa göre sabit genişbant yaygınlık oranı %21,4 iken OECD ortalaması %33,2 ve mobil genişbant yaygınlık oranı Türkiye’de %82,7 iken OECD ortalaması %118,3’dür.”

İfadelerine yer verilmiştir.

“Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması”nın 2020 ve 2021 verileri incelendiğinde her gün internet kullanan nüfus oranı 2020 yılında %70,8 iken 2021 yılında %76,5 olarak gerçekleşmiştir. Cinsiyete göre dağılımına bakıldığında erkeklerde 2020 yılında her gün internet kullanımı %76,4, 2021 yılında %81,6 olurken; kadınlarda bu oranlar sırasıyla %65,3 ve %71,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranlar genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye nüfusunun yaklaşık olarak %23,5’inin internete erişiminin olmadığı görülmektedir. Teknoloji çağında internete erişim olmazsa olmaz bir ihtiyaçtır. Cinsiyete göre dağılım verilerine göre ise teknolojideki cinsiyet eşitsizliği göze çarpmaktadır. Kadın ve erkeklerin toplumsal hayatta yaşadıkları cinsiyet eşitsizlik teknolojiye ve internete erişim konusunda da kendisini göstermiştir.

Teknolojideki cinsiyet eşitsizliğine bir başka örnek olarak sosyal medya kullanımındaki cinsiyet dağılımı örnek gösterilebilir. Facebook verilerine göre Facebook’u kullanan 37 milyon kullanıcının %36,1’i kadın, %63,9’u erkek; Instagram verilerine göre Instagram’ı kullanan 38 milyon kullanıcının %42,1’i kadın, %57,9’u erkek; Twitter verilerine göre Twitter’ı kullanan 11.80 milyon kullanıcının %21,6’sı kadın, %78,4’ü erkek, LinkedIn verilerine göre LinkedIn’i kullanan 8.40 milyon kullanıcının %33,3’ü kadın, %66,7’si erkektir.

Pandemi sürecinde daha çok ortaya çıkan teknolojiye erişim güçlüğü ile ilgili Eğitim Bir-Sen’in Stratejik Araştırmalar Merkezi (EBSAM) tarafından hazırlanan “Pandemi döneminde Öğrenme Kaybı, Tespit ve Öneriler” raporuna katılım gösteren uzaktan eğitim yapan öğretmenlerin bu süreçte karşılaştıkları en büyük zorluklar arasında teknolojiye erişim güçlüğü ilk sırada yer almaktadır. Öğretmenler; öğrencilerin %74’ünün teknolojiye erişim güçlüğü yaşadığını, %46’sının evde kaliteli internet hizmeti alamadığını, %41’inin teknik cihaz eksikliği yaşadığını (dersler için web kamerası, bilgisayar vb.), %39’unun dijital okuryazarlığının yetersiz olduğunu söylemişlerdir.

#### Sonuç

Yukarıda yer alan veriler özet olarak Türkiye’de hala milyonlarca insanın teknolojik imkanlara erişiminin olmadığını ortaya koymuştur. Teknoloji çağında dünyadaki diğer ülkelerdeki teknolojik yatırımlar ile ülkemizdeki yatırımlar karşılaştırıldığında oldukça geride olduğumuz ortadadır. En basit örnek olarak yıllardır insanların kullanımında olan internet erişimi, bağlantı hızı gibi örneklerde Türkiye kendisine ancak 103. Sırada yer bulabilmiştir.

Teknolojik imkanlar geliştikçe (4K, Blu-Ray vb.) internette bulunan herhangi bir kavramın boyutu artabilmektedir. Örneğin 1 saatlik HD videonun boyutu en düşük 2.4 GB iken 4K teknolojisindeki 1 saatlik videonun boyutu 6 GB’a çıkabilmektedir. Bu örnekten yola çıkarak benzeri kavramlara erişimde internet hızının yavaşlığı aslında hayatı yavaşlatabilmektedir.

Dijital yurttaşlık kavramı da uygulamaya geçirilmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijital vatandaşlık özetle; “Etik kuralların bilincinde olarak, dijital iletişim kurabilen, devletlerin dijital ortamlarda

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

sağladığı imkanlara (E-Devlet vb.) erişim sağlayabilen, dijital ortamda üretim ve alışveriş yapabilen ve dijital ortamda eğitime erişimi olan kişi” olarak tanımlanabilmektedir. Dijital vatandaşlığın 9 elementi çeşitli araştırmalar sonucunda Dr. Mike Ribble tarafından belirlenmiştir. Bu 9 element;

- Dijital Erişim
  - Her öğrencinin teknolojinin imkanlardan eşit oranda faydalanabilmesi
  - Okul dışında teknolojiye erişim imkanını artıran programlar
  - Öğrencilerin özel ihtiyaçlarına karşılık verecek ortamlar kurulması
- Dijital Ticaret
  - İnternet üzerinden ürün veya hizmet alma
  - İnternet üzerinden ürün veya hizmet satma
- Dijital İletişim
  - E-Posta
  - Cep Telefonları (Konuşma, Kısa Mesaj)
  - Görüntülü Konuşma Araçları (Hangout, Skype)
  - Bloglar
  - Sosyal Medya Araçları (Facebook, Twitter vb.)
- Dijital Okuryazarlık
  - Online kaynakların değerlendirilmesi, (Web sitesi ve wikilerde yer alan bilgilerin doğruluğunun belirlenmesi, online satış sitelerinin güvenilirliğinin ve güvenliğinin ölçülmesi)
  - Online öğrenme modelleri ve uzaktan öğrenme modellerinin keşfedilmesi ve geliştirilmesi
- Dijital Etik
  - Teknoloji imkanlarını başkalarını olumsuz etkilemeyecek biçimde kullanmak.
  - Online ortamlarda diğer insanlara karşı saygılı olmak.
- Dijital Hukuk
  - Korsan Yazılım Kullanımı
  - Ağların ve Bilgisayar sistemlerinin hacklenmesi
  - Başkalarının kişisel bilgilerini (kimlik no, hesap numaraları ve şifreler) çalmak
  - Cinsel içerikli fotoğraflar içeren mesajlar ve yasadışı fotoğraf paylaşımı
- Dijital Haklar ve Sorumluluklar
  - Okul içinde ve dışında teknoloji kullanımına dair okulun belirlediği sorumlu kullanım kurallarına uyma
  - Online materyalleri kullanırken referans gösterme ve izin alarak kullanma
  - Siber zorbalığı, tehditleri ve diğer uygunsuz kullanımları şikayet etmek
- Dijital Sağlık
  - Teknoloji kullanırken uygun ergonomik ortamları tercih etmek ve yaralayıcı hareketlerden kaçınmak.
- Dijital Güvenlik
  - Yazılım ve donanım güvenliğini korunması
  - Kişisel bilgilerin (kimlik bilgileri, hesap numaraları, şifreler vb.) güvenliğinin korunması
  - Okul sistemlerinin güvenliğinin hacklenme ve virüslere karşı korunması

## HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

### MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

- Toplumun güvenliğinin terörist tehditlere karşı korunması

Dijital yurttaşlık kriterleri incelendiğinde ortaya hem kişinin hem de devletin yapması gereken sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Dijital saldırılara karşı sistemlerin korunması genelde devlete bağlı iken bireysel araçların saldırılara karşı korunması için de kişinin dijital okuryazarlığını ve dijital haklarını bilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra eğitim konusunda dijitalliğin sağlanabilmesi ve eğitime erişimin kısıtlanmaması da yine devletin müdahalesi ile mümkün olabilecektir. Dijital imkanlara erişimi olmayan öğrencilerin belirlenmesi ve bu imkanların onlara sağlanabilmesi 2022 yılında artık temel konulardan birisidir. Günümüzde en basit dijital iletişim olanakları dahi olmayan vatandaşlarımızın olması ise Türkiye'nin dijital çağdan giderek geri kaldığını, dijital yurttaşlık kavramının ise tam olarak uygulanmadığını göstermektedir. Öncelikle dijital imkanların herkesin erişebileceği bir duruma getirilmesi, ardından dijital okuryazarlık eğitimleri ile birlikte dijital yurttaşlık konusunda gelişme sağlanabilecektir.

İnternete ve teknolojiye erişim imkanlarının geliştirilmesi vatandaşlarımızın dolaylı olarak Anayasal hakları olan, ifade özgürlüğü, haber alma hakkı gibi haklarını daha erişilebilir ve etkin bir şekilde kullanmalarını sağlayacaktır. Bunun için ise öncelikle diğer ülkelerin Türkiye'ye fark attığı, teknolojik çağın temel gereklilikleri internet ve bilgisayar gibi cihazlara erişimin sağlanabilmesidir. İnternetin ülkenin her yerine ulaşmasını sağlamak ise devletin elindedir. Özel şirketler her ne kadar bu hizmeti sunsa da ulaşımın zor olduğu alanlarda devletin işe el atması gerekmektedir. Teknolojik araçlara erişim konusunda ise ürünlerden alınan vergilerin düşürülmesi ile teknoloji yaygınlaşabilecektir. Ayrıca temel eğitimin gerekliliğine benzer bir şekilde dijital okuryazarlığın geliştirilmesi konusunda gerekli çalışmalar yapılmalı ve ilköğretim seviyesinde müfredatta temel dijital okur yazarlık eğitimleri gerçekleştirilmelidir.

## TEK ADAM REJİMİ TÜRKİYE'Yİ UYUŞTURDU

Adalet Bakanlığı verileri Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "*Bizim iktidarımızda ne sulu ne kuru uyuşturucuya yer yok*" açıklamasının gerçeği yansıtmadığını ortaya koydu. Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı olarak göreve geldiği 2014'ten sonra "*bağımlılık*" ciddi bir sorun olarak toplumun tüm katmanlarına yayılıyor. "*Uyuşturucuyla mücadele konusunda gerekeni yaptık*" diyen Erdoğan'ın aksine uyuşturucu madde kullanımı ve ticareti suçlarında patlama yaşanıyor. Yasadışı maddeler kuytu sokak aralarından şehirlerin ana arterlerine kadar yayılmış durumda. **2014-2021** yılları arasında uyuşturucuya bağlı tüm suçlarda **yüzde 122 artış** yaşandı. Bu yıllar arasında Cumhuriyet savcılıklarında toplam **1.854.448** kişi hakkında şüpheli sıfatıyla işlem yapıldı.

### Uyuşturucu Bataklığında Esir Olduk

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin "ensar" temelli dış politika anlayışı nedeniyle Türkiye, uyuşturucu ve bağlı suçlarda hem kullanıcı hem de sevkiyat yapılan güzergâh ülke konumuna geldi. **2014-2021** yılları baz alındığına *uyuşturucu kullanımı, imali ve ticareti* nedeniyle Cumhuriyet Başsavcılıklarında hakkında **şüpheli sıfatıyla işlem yapılan toplam kişi sayısı 1.854.448** olarak kayıtlara geçti. Bu sayı Türkiye nüfusunun **yüzde 2'sine** denk geliyor. Bu bilgiler ışığında **geçtiğimiz 8 yılda** haftada **4.457**, günde **635**, saatte **26** kişinin uyuşturucuyla ilgili suçlara karıştığını görüyoruz.

### Son 8 Yılın Özeti: Erdoğan Dönemi Uyuşturuyor

Adalet Bakanlığı verilerine göre "*Yeni Türkiye'nin cumhurbaşkanı olacağım*" diyerek 2014 yılından itibaren devlet yönetiminde yetkiyi tek elde toplayan Recep Tayyip Erdoğan döneminde uyuşturucu suçlarında adeta patlama yaşandı. **2014** yılında uyuşturucuya bağlı tüm suçlar nedeniyle hakkında işlem yapılan şüpheli sayısı **172.222** iken **2021** gelindiğinde **yüzde 122 artışla 382.349'a** ulaştı.

İktidarın baskıcı politikaları, işsizlik, ekonomik buhran ve milli eğitim sisteminin dejenere olması, uyuşturucu başlama yaşını düşürdüğü gibi kullanımını da yaygınlaştırıyor. 2014-2021 yılları arasında Cumhuriyet Başsavcılıklarında hakkında işlem yapılan şüphelilerin **yüzde 62'sini uyuşturucu kullananlar** oluşturdu. Bu sayı toplam **1.157.882** olarak kayıtlara geçti. 2014 yılında **uyuşturucu kullandığı** öne sürülen şüpheli sayısı **96.694** iken bu sayı 2021'de **263.650'**ye ulaştı.

### Tek Adam Rejimi'nin Karnesi

Öte taraftan Erdoğan'ın "*Verin yetkiyi görün etkiyi*" diyerek Türkiye'deki siyasi rejimi de kökten değiştirdiği Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde de uyuşturucu suçlarına bir çözüm bulunamadı. Sistemin değiştiği 2017 yılının ardından uyuşturucu kullanımında **yüzde 173**, uyuşturucu imal ve ticareti ise **yüzde 27** arttı.

**Her Yerde İmal Ediliyor, Her Yerde Ticareti Yapılıyor**

Uyuşturucuyla mücadele eden birimlerde hiyerarşik düzen bozuldu. Liyakati değil iktidara bağlılığı esas alan atamalar nedeniyle güvenlik bürokrasisi görevini yapamaz hale geldi. Sınır güvenliği ihmal edildi. Sonuçta uyuşturucu imali ve ticareti de yaygınlaştı. Uyuşturucu imal eden ve ticaretini yapan **şüpheli sayısı 8 yılda yüzde 57 arttı**. 2014-2021 yılları arasında **696.566** kişi hakkında uyuşturucu imali ve ticareti sebebiyle şüpheli sıfatıyla işlem yapıldı.

**Suç Yaşı 12'ye Kadar Düştü**

Uyuşturucu suçlarıyla ilgili bir diğer önemli veriyi ise cezaevine giren hükümlülerin yaş grupları oluşturuyor. Buna göre Türkiye'de 2014-2020 yılları arasında uyuşturucu kullanmak, imal ve ticaretini gerçekleştirmek suçlarından hüküm giyen **18 yaşından küçük** toplam **5.431** çocuk bulunuyor. Bu çocukların **yüzde 8'ini** ise 12-14 yaş grubuna ait çocuklar oluşturuyor. Yaşı 11'den büyük 15'ten küçük **toplam 409** çocuğun uyuşturucu nedeniyle ceza infaz kurumunda olması Türkiye'nin geleceği açısından kaygılanmamıza sebep oluyor.

**Pandemi Etkisi**

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi, Türkiye'de uyuşturucu kullanımını da yaygınlaştırdı. Buna göre 2020-2021 yılları arasında **uyuşturucu kullanımı yüzde 30, imal ve ticareti ise yüzde 21 arttı**.

**Değerlendirme**

AKP iktidarı, "kindar nesil" yetiştirmek adına toplumun kılcal damarlarına büyük zarar verdi. İktidarın giderek etkisini artıran baskıcı ve tek tipleştirici politikaları, toplumsal buhranı körüklerken, illegal oluşumların kendisine daha fazla zemin bulmasına yol açıyor. Uyuşturucuya bağlı suçların yaygınlaşması; uyuşturucuya başlama ve "torbacılık" olarak ifade edilen yasadışı ticaret suçunu işleyenlerinin yaşının 12'ye kadar düşmesine sebep oldu.

İktidar bloğu, tıpkı derin yoksulluğu açığa çıkaran "katlanan sosyal yardım verilerini" bir başarı olarak açıkladığı gibi uyuşturucu kullanımı ve ticaretine ilişkin suç verilerinin yer aldığı korkunç istatistikleri de "başarı" olarak pazarlamaya çalışıyor.

20 yıldır algı siyasetiyle ülkeyi yöneten Adalet ve Kalkınma iktidarının patronu Recep Tayyip Erdoğan'ın savunduğu bu fikrin aksine yakalanan kişi ve madde miktarının artması başarı değildir. 2014-2021 yılları arasında hakkında şüpheli sıfatıyla işlem yapılan yaklaşık 2 milyon kişinin varlığı başarısızlığın kanıtıdır. Başarısızlığın nedenleri de bellidir.

Büyük ekonomik buhranın yarattığı tahribatın altında ezilen ve her geçen gün eriyen oy potansiyelini konsolide etmek adına iç politikayı dizayn etmeye yönelen iktidar, dış politikada "fetihçi" bir politika izleyerek, iktidarını "destanlaştırmak" istiyor.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış" ilkesinin aksine, yayılmacı bir politikada ısrar eden Erdoğan hükümetinin son derece yanlış ve anlamsız olan bu siyasi stratejisinin bedelini ise halkımız son derece ağır biçimde ödüyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan patronluğundaki iktidarın "ensar politikası" nedeniyle sınırlarımız üzerindeki güvenlik kontrolünü tamamen kaybetmiş durumdayız. Bu bakımdan ülkemize elini kolunu sallayarak giren yasadışı göçmenler sadece şehirlerin demografik yapısını değiştirmekle kalmıyor aynı zamanda bir güvenlik sorunu olarak da karşımıza çıkıyor.

Zira kontrolsüz biçimde sınırlarımızın içinde yayılan yasadışı göçmenler, özellikle dünyanın en yaygın uyuşturucu rotası olan Altın Hilal ülkelerinden geliyor. Bilindiği üzere Altın Hilal, Orta, Güney ve Batı Asya'nın kesişme noktasında bulunan ve Asya'nın iki ana yasadışı afyon üretim alanından birine verilen addır. Bölge, dağlık çevreleri hilali tanımlayan üç ülke, Afganistan, İran ve Pakistan'ı kapsamaktadır.

Ülkemizin büyük şehirlerinde, turistik ilçelerde kamyonlardan sokaklara bırakılan Afgan ve Pakistanlı yasadışı göçmenlere bu açıdan önem vermek gerekmektedir. Bu kişilerin Türkiye'ye özellikle İran üzerinden giriş yapıyor olmaları da düşündürücüdür.

**ERDOĞAN'IN, SÖZLERİ YOLSUZLUKLARIN ÜZERİNE GİDİLMEMESİ TALİMATIDIR!**

Türkiye'nin 'demokrasi ve kalkınmada dünyada en üst lige yükseldiğini' söyleyen Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı, aynı gün açıklanan 2022 Dünya Demokrasi Endeksi yalanladı. Adli Yıl açılışındaki, 'Birileri, ülkemizin adalet



**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

**sistemini, suç çetelerinin kirli oyunlarına kurban etmek için uğraşiyor. Böyle bir rezilliğe asla izin vermeyeceğiz' sözleri, savcı ve hakimlere yönelik bir tehdittir!**

Daha birkaç ay önce polisle tartışan muhalefet milletvekiline 'Türk polisine kimse el kaldıramaz' diyerek talimatla fezleke düzenlettirip, dokunulmazlık dosyası düzenleyen iktidarın Kayseri-Tomarza ilçe gençlik kolları başkanı, karakol basıp, kimlik soran polisin burnunu kırarak hastanelik ediyor. Mersin'de aracını durduran polisler 'şerefsiz' diyen iktidar vekilinin hakaretine uğrayan polisler, bir yıldır açığa alınmış vaziyette. Ücret ve çalışma koşullarının insanca olması talebiyle Ankara'da yürümek isteyen özel okul öğretmenlerine yönelik şiddet ve gözaltıların ertesinde Cumhurbaşkanı Erdoğan, öğretmenleri 'çapulcu' diye nitelendirdi. Yolsuzlukları Saray'a kadar ulaşan rüşvet ağını dile getiren muhalefet milletvekilini 'terörist' diye nitelendirip, 'paçasını kurtaramaz' diye tehdit etti. Festival, konser, sanatçı yasakları vali ve kaymakamlar eliyle sıradanlaştırılırken, Bursa-Nilüfer Belediyesi'nin düzenlediği festivalde ilçe kaymakamı tarafından 'konaklama ve içki yasağı' eklendi. Bir yandan ülkede terörün kökünü kurduğunu, iki elin parmakları kadar terörist kaldığını söyleyen iktidar diğer yandan güvenlik ve toplumsal asayiş bahanesiyle yasak üstüne yasak getiriyor. Ayyuka çıkan pis kokuların, patlayan rüşvet-yolsuzluk lağımının üstünü örtmeye çalışan, yargının elini-kolunu bağlayan iktidar, yasaklarla gündem değiştirip, yasaklamalarla gerçeklerin öğrenilmesinden korkuyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Adli Yıl Açılış Töreni'ndeki konuşmasında ifade ettiği "Birileri, ülkemizin adalet sistemini, suç çetelerinin kirli oyunlarına kurban etmek için uğraşiyor. Böyle bir rezilliğe asla izin vermeyeceğiz" sözleri, yargıya, hakim ve savcılara "sakın bu olayların, iddiaların, belgelerin üzerine gitmeyin! Gideni yakarım!" talimatı ve tehdididir.

**MHP Lideri Devlet Bahçeli'nin** alenacele gerçekleştirdiği basın toplantısında, sosyal medyaya kısıtlama çağrısında bulunarak, Dezenformasyon Yasası olarak adlandırılan ancak, asıl doğru bilgilerin ve haberlerin halkla paylaşılmasını engellemek için hazırlanan düzenlemenin hemen gündeme alınıp, ekim ayında meclisten geçirilmesini istemesi, sosyal medyaya sansürün ve kirli çarkların açığa çıkmasını önlemenin iktidar ittifakı açısından '**acil ve hayati**' olduğunun işaretidir.

İşte tüm bunlar; Türkiye'yi hızla kaos ve kargaşaya, toplumsal barış ve huzurun hasar aldığı bir ülke konumuna sürüklüyor. Türkiye, 2022 Dünya Demokrasi Endeksi Raporu'nda 179 ülke arasında 147'nci sıraya iniyor! Türkiye'nin dünyadaki algısı '**dikta ve otoriter yönetim altındaki ülkeye**' dönüşüyor!

## **HAKİM VE SAVCILARIN YÜZDE 50'DEN FAZLASI MESLEKİ DENEYİM VE KIDEMDEN YOKSUN!**

**Adalet Bakanlığı İstatistiklerine göre yaklaşık 15 milyon kişi adliyelerde, yargıyla muhatap konumda. Partizan atamalar ve mülakatlar sonrası yargıda görevli hakim ve savcılarının yüzde 50'den fazlası mesleki deneyim ve kıdemden yoksun. Sadece bu bile yargı mensuplarının siyasi talimatlar karşısında neden bağımsızlık ve tarafsızlıklarını koruyamadıklarını somut olarak gösteriyor!**

Yeni Adli Yıl açılışında yine yargıda yapacakları reformlardan söz eden CB Erdoğan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) Türkiye ile ilgili davalarda siyasi karar verdiğini öne sürdü. Bir anlamda mahkemelere ve hakimlere 'AİHM kararlarına uymayın' talimatı olarak nitelendirilebilecek bu ifadeler adalet, yargı ve hukuk devleti üzerindeki siyaset gölgesinin yeni adli yılda da artarak devam edeceğini gösterdi. Adalet Bakanlığı'nın son güncel Adli İstatistiklerine 2021 sonu itibarıyla Türkiye'de hakim ve savcı olarak toplam 23 bin 103 yargı mensubu görev yapıyor. Hakim sayısı 15 bin 614, savcı sayısı ise 7 bin 489. Savcı başına düşen dosya sayısı geçen yıl sonunda 418'e, hakim başına düşen dava dosyası 799'a yükseldi.

2020 yılında 8 milyon 995 bin olan soruşturma sayısı geçen yıl 1 milyon dolayında artışla 9 milyon 856 bine, bu dosyalardaki şüpheli sayısı ise 1 milyon 345 bin artarak 14 milyon 345 bin 936 oldu. Şu an itibarıyla soruşturma sayısının 10 milyonu, bu soruşturmalara muhatap olan kişi sayısının ise 16 milyonu bulunduğu tahmin ediliyor. Savcılıklarda yürütülen soruşturmalardan yanı sıra 2021 yılına devreden dava sayısı 3 milyon 290 bin ve bu davaların 2 milyon 529 bini mahkumiyetle sonuçlanmış durumda. Bugüne kadar defalarca yargı reformu paketi ve son olarak İnsan Hakları Eylem Planı'nı açıklayan iktidar yargı bağımsızlığı, adil yargılanma hakkı, yargıç teminatı vb. konuların hiç birisinde somut adım atmadığı gibi eylem planında hakimler için 6 ay içinde hayata geçirileceği vaat edilen 'coğrafi teminat' sözü tutulmadı. 2016 yılındaki 15 Temmuz darbe girişiminden sonra en büyük tasfiyenin gerçekleştirildiği yargı sisteminde yapılan ihraçlar sonrası ortaya çıkan hakim ve savcı açığı siyasi referanslarla kapatılmaya çalışılarak yargı siyasallaştırıldı. Hakim ve Savcılığa girişlerde KPSS'deki 70 baraj puanı kaldırıldı. Bugüne kadar 12 bin hakim ve savcı ataması yapıldı. Bu hakim ve savcılar zorunlu staj ve meslek içi eğitim süreçlerini tamamlamadan göreve başlatıldı. Dolayısıyla halen görevdeki hakim ve savcılarının yaklaşık yarısının mesleki deneyimi ve kıdemi 5 yılın altında.

2017'deki anayasa değişikliğiyle yapısı değiştirilen Hakimler-Savcılar Kurulu yeni yönetim sistemine geçişle birlikte tamamıyla politize oldu. HSK'nın Başkanı Adalet Bakanı ve bir üyesi de Adalet Bakan Yardımcısı. Adalet Bakanı'nın isteği dışında HSK'dan karar çıkması olanaksız. **Yeni adli yılda ve yaklaşan seçime doğru iktidarın yargıyı daha pervasızca kullanması**, kaygı ve endişe yaratmaya yönelmesi kanımca şaşırtıcı olmayacaktır.

## **TÜRKİYE, CİBUTİ VE RUANDA'NIN BİLE GERİSİNDE 'OTORİTER ÜLKE' KATEGORİSİNE ALINDI**

**Türkiye, 2022 Dünya Demokrasi Endeksi Raporu'nda 179 ülke arasında 147'nci sıraya inerek, 'Otoriter Ülke' kategorisine alındı. Açlık ve yoksullukla boğuşan, soykırımların katliamların yaşandığı, milyonlarca kişinin evlerini ve ülkesini terk ettiği Cibuti ve Ruanda gibi ülkelerin gerisine düştü!**

İsveç Göteborg Üniversitesi **V-Dem Enstitüsü'nün** hazırladığı 2022 Dünya Demokrasi Endeksi Raporu'nda Türkiye, 179 ülke arasında 147'nci sırada yer aldı. Demokrasi Endeksi kriterleri arasında Türkiye için 'Toksik (zehirli) bir kutuplaşma ile **en çok ve en hızlı otoriterleşen** ilk 5 ülkeden birisi' tespiti yer aldı.

Demokrasi Endeksi Raporu'nda 'seçimli otokrası' olarak tanımlanan Türkiye'ye yönelik değerlendirmede; Türkiye'de kutuplaşmanın AKP'nin 2002 yılında seçilmesi ile başladığını ve demokrasiye karşı stratejik bir araç olarak kullanıldığına yer verildi. Kutuplaşma toksik hale geldiğinde farklı kamplar birbirlerini kendi yaşam tarzlarına ya da ülkelerinin var oluşuna karşı bir tehdit olarak algılamaya başladığını, vatandaşların çok kutuplaştırıldığında demokrasiyi terk etme eğiliminin arttığına dikkat çekildi. Raporla; zehirli kamplaştırma siyasetiyle otoriterleşen ülkelerin diğer ülkeleri de etkilediği, Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde en radikal şekilde otoriterleşen iki ülkenin **Türkiye ve Yemen** olduğu yer aldı.

2022 Dünya Demokrasi Endeksi (179 Ülke)					
1	İsveç	140	Kamerun	146	Bangladeş
2	Danimarka	141	Vietnam	147	<b>TÜRKİYE</b>
3	Norveç	142	İran	148	Gine
4	Kosta Rica	143	Cibuti	149	Esvatini
5	Yeni Zelanda	144	Mısır	150	Kongo
..		145	Ruanda	..	
TARTIŞMA-İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ SIRALAMASINDA DA DİPTEYİZ!					
1	Norveç	137	Cibuti	168	<b>TÜRKİYE</b>
..		..		169	Belarus

Müzakereci demokrasiler, ifade özgürlüğü, muhalefet, üniversiteler, iş dünyası, vb. medyaya baskıya kadar farklı parametrelerde yaklaşık 30 milyon veri ışığında derlenen V-Dem Demokrasi Raporu'nda Türkiye, en alt yüzde 10-20 demokrasi seviyesinde yer aldı.

İnanç, mabet, kutsal değerler, beka söylemleriyle üzerinde oturdukları bataklığı, çamuru gizlemeye çalışan iktidardan yayılan pis kokular tüm ülkeye, tüm dünyaya yayılıyor. Dünya Demokrasi Endeksi raporlarına kadar giriyor. Rüşvetin, hırsızlığın, yolsuzluğun sorgulanmadığı, yargının harekete geçmesinin engellendiği otoriter, baskıcı, tehditkâr yönetim tarzı, AK Parti iktidarının öncelikli tercihiye dönüştü!

## **BASINA İKTİDAR SOPASI**

Gazeteciler iki ayı daha sansür, baskı, şiddet, tehdit ve tutuklamayla geçirdi. Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin (ÇGD) 'Temmuz ve Ağustos Ayı Medya İzleme Raporu'na göre başta polis olmak üzere devlet organları basın özgürlüğünü engelleyici tutumuna devam etti. Basın İlan Kurumu'nun (BİK) meşruiyetini yitirdiğine değinilen raporda, Evrensel gazetesinin resmi ilan ve reklam hakkının bu kurum tarafından iptal edildiğine değinildi.

Raporda, şöyle denildi: "BİK, özellikle AKP iktidarı döneminde resmi ilan ve reklamların gazetelere dağıtımında temel kriteri 'iktidar yandaşlığı' olarak belirledi. Geçen iki ayda uygulamaya konulan karar ve mevzuat düzenlemeleri, seçim sathı mailine girilen bir dönemde iktidarın, eleştirel ve sorgulayıcı basına yönelik baskıyı daha da artıracığını göstermektedir.

**Haber Alma Hakkına Polis Kalkanı**

Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) ise son bir hafta içinde gazeteci hakları açısından yaşanan olumsuzlukları sıralayarak, “Gazetecileri ve gazeteciliği savunmaya devam edeceğiz” açıklamasını yaptı. TGS açıklamasında şu ifadeler yer verildi: “Halkın haber alma hakkının polis kalkanlarıyla engellendiği, basın ve ifade özgürlüğünün parmaklıklar arkasına atıldığı ve demokrasimizin yok edilmek istendiği bir süreci yaşıyoruz. İktidar, gazeteciler haberdar etmesin, halk habersiz kalsın istiyor. Diyarbakır’da meslektaşlarımızın tutuklanması ile başlayan süreç hemen her hafta onlarca gazetecinin şiddete uğradığı, gözaltına alındığı, fişlendiği bir iklime evirildi.”

**Cezaevinde Yasak!**

Diyarbakır’da 16 Haziran’da tutuklanan 16 gazeteciden Diyarbakır 2 No’lu Yüksek Güvenlikli Cezaevi’nde bulunan Zeynel Abidin Bulut, Yeni Yaşam, BirGün ve Evrensel gazetelerinin kendilerine verilmediğini aktardı. Bulut, sınırlı kanallara sahip bir radyo dışında muhalif medya kanal ve yayınlarını takip etme imkânlarının sağlanmadığını söyledi. İdarenin sözlü olarak “Bu gazeteler yasak” dediğini aktaran Bulut, uygulamanın keyfi olduğunu kaydetti.

**Basın Ahlak Esasları Yargıda**

Türkiye Barolar Birliği (TBB), Basın İlan Kurumu’nun 6 Temmuz’da yayımladığı Basın Ahlak Esasları’nın yürütmesinin durdurulmasını ve iptalini istemiyle Danıştay’a dava açtı. TBB’den yapılan açıklamada, esasların, kanuni dayanaktan yoksun olduğunu belirterek “kanunla düzenlenmesi gereken birçok konuda belirsiz ve ölçsüz, yoruma açık, muğlak düzenleme ve sınırlamalar getirmektedir. Bu haliyle, ifade ve basın özgürlüğünün ihlali sonucunu doğuran söz konusu düzenleme, ilgili kuruluşlar bakımından mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılmasına da neden olmaktadır” denildi.

**SAVRULAN DIŞ POLİTİKAMIZ****DEMOKRASİ AÇISINDAN ENDİŞELER BÜYÜYOR!**

**İtalya ve İsveç’te bu ay yapılacak seçimlerde Neo-Nazi ve Faşist Partilerin yükselişi, göçmen karşıtlığı ve ırkçılığın hızla seçmen tabanında karşılık bulması, demokrasi açısından endişeleri büyütüyor!**

İsveç’te 11 Eylül’de, İtalya’da ise 25 Eylül’de yapılacak erken seçimler öncesinde Faşist-İrkçı-Aşırı Milliyetçi partilerin ve bu partiler öncülüğündeki aşırı sağ ittifakların anketlerdeki yükselişi Avrupa’da demokrasi kaygılarını büyütüyor. Özellikle Rusya-Ukrayna savaşının Avrupa ülkelerinin ekonomilerinde yarattığı derin sarsıntı, bugüne kadar son 40 yıldır görülmemiş düzeylerdeki enflasyon artışı ve başta enerji fiyatları olmak üzere artan hayat pahalılığı geniş kitleleri olumsuz etkiliyor. Rusya’ya uygulanan yaptırımlar ve Rusya’nın da petrol ve doğalgazı kesmesiyle yaklaşan kış için Avrupa ülkelerinde artan endişeler, iktidardaki sosyal demokrat ve liberal partilerin ciddi oy kayıplarına neden oldu.

İtalya’da Faşist Mussolini’nin siyasi mirasçılarının kurduğu İtalya’nın Kardeşleri (Fdl) partisi öncülüğündeki sağ ve aşırı milliyetçi seçim koalisyonu anketlerde yeni hükümeti kurma konusunda en yüksek desteğe sahip görünüyor. Faşist/ Nazi Fdl liderliğindeki sağ koalisyonun seçmen desteği ve parlamentoda çoğunluğu sağlama endişesi aynı zamanda ‘İtalya’da demokrasi rafa mı kalkıyor?’ sorusunu da siyasetin ve Avrupa’nın gündemine taşıdı.

İtalya’nın Kardeşleri partisinin Neo-Nazi lideri Giorgia Meloni, küreselleşme ve AB karşıtı. Aynı zamanda göçmen karşıtı sert bir ırkçı olan Meloni, Yahudi karşıtı olmadığını ısrarla vurguluyor. İtalya’da solun bittiğini, seçimler sonrası İtalya ve Avrupa’da ‘Faşizm Baharı’ başlayacağını, bu dalganın kısa sürede Polonya, Macaristan, Fransa ve Almanya’yı da saracağını savunuyor.

Meloni’nin seçim koalisyonunun diğer öne çıkan ismi, yine aşırı sağcı ve yabancı karşıtı Lega Partisi’nin lideri Matteo Salvini. Siyasi lakabı ‘Küçük Mussolini’ olan Salvini’nin yanı sıra sağ koalisyonun diğer ortağı eski Başbakan Silvio Berlusconi’nin partisi Forza Italia. Ağır borç batağında olan İtalya ekonomisi AB desteği ve fonlarına büyük ölçüde muhtaç konumda. Daha önce Yunanistan, İspanya ve Portekiz ile euro bölgesi krizinde ağır hasar alan İtalya ekonomisi moratoryum noktasına gelmiş, AB ve IMF desteğiyle bu süreçten çıkabilmişti. Üç faşist ve aşırı sağ partiyi bir araya getiren Meloni liderliğindeki sağ koalisyon, halka olağanüstü ekonomik vaatler, vergi indirimleri, maddi destekler vs. vaat ediyor.

✓ Son dönemde faşist sağ partilerin yükselişi, önceki koalisyonlarda Salvini’nin partisinin hükümet ortağı olması İtalya demokrasisinin dünya demokrasi endeksinde gerilemesini beraberinde getirdi ve 31. sıraya indi.

**MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI**

İtalyan seçim sistemi tek başına bir partinin iktidara gelmesini olanaksız kıldığı için birden fazla partiden oluşan koalisyonlar yıllardır ülkeyi yönetiyor.

✓ 25 Eylül'deki seçim sonuçları şayet faşistlerin-neo nazilerin zaferiyle sonuçlanırsa İtalya'da ve AB içinde çok derin yeni siyasi çalkantılar ortaya çıkabilir.

✓ Aynı şekilde İsveç'te de 11 Eylül Pazar günü yapılacak erken seçimde İsveç'i İskandinav ülkelerini ve Avrupa'yı sarsacak bir siyasi tablo ortaya çıkabilir.

Kamuoyu araştırmalarına göre İkinci Dünya Savaşı'nda nazilerle iş birliği yapan İsveç Demokratları (SD) partisi bugüne kadar hep ilk sırada olan Sosyal Demokrat Parti'yi (SDP) yakalamak üzere.

✓ Şu anda anketlerde ikinci sırada yer alan Nazi partisi SD'nin oyu yüzde 20'nin üzerinde görünüyor.

✓ Karşı blokta ise Sosyal Demokrat Parti öncülüğünde Çevre Partisi, Merkez Parti ve Sol Parti yer alıyor.

Eski İsveç Komünist Partisi'nin devamı olarak görülen Sol Parti tıpkı SD gibi 'aşırı' olarak görüldüğü için seçim ittifakında yer almasına karşılık bugüne kadar hiçbir sosyal demokrat hükümette bakanlık verilmedi ve hükümeti hep dışarıdan destekledi. Şimdi her iki ittifak, 'aşırı' olarak görülen SD ve Sol Parti de bakanlık ve hükümette yer almak istiyor ve pazarlık yapıyor. İsveç'te özellikle Somalili göçmenlerin banliyölerde oluşturdukları gettolar ve suç bölgeleri, çeteleşmeler yabancı ve İslam karşıtlığını yaygınlaştırmış durumda.

✓ Somalili çetelerin birbirleriyle hakimiyet savaşları İsveç'te bugüne kadar görülmemiş bir cinayet dalgasına ve suç artışına yol açmış durumda. Eurostat verileriyle son bir yılda Avrupa'da en çok cinayet İsveç'te yaşanıyor.

İrkçılığı da körükleyen bu süreçten ötürü Avrupa'nın 'sakin demokrasisi' olarak adlandırılan İsveç ve diğer İskandinav ülkelerinde (**Norveç, Danimarka, Finlandiya**) halkın artan endişeleri, güvenlik kaygısı ve yabancı düşmanlığı tırmanışta. O yüzden her iki seçim ittifakı da öncelikle güvenlik, göçmen çeteleriyle mücadele ve yabancıların entegrasyonu konularındaki vaatlere öncelik veriyor.

Bunun yanı sıra Nazi partisi SD'nin parlamentoda güçlü bir şekilde yer alması, İsveç demokrasisi ve Avrupa açısından kritik önemde olacak. İtalya ve İsveç seçimleri özellikle **aşırı sağın ve Faşizmin-Neo Nazizmin Avrupa'daki yükselişi açısından siyasi konjonktürü ve dengeleri derinden etkilemeye aday görünüyor!**

**İKTİDAR, LIBYA'DA DA U DÖNÜŞÜNE HAZIRLANIYOR!**

**Libya'da yeniden alevlenen iç savaşta Trablus ve Tobruk hükümetlerinin Başbakanları Abdülhamid Dibeybe ve Fethi Başağa arasındaki güç mücadelesi, siyasi çözüm beklentilerini güçleştiriyor. Her iki taraf kendisini 'meşru yönetim' sayıyor ve uzlaşmaya yanaşmıyor!**

Libya'da geçen yıl 24 Aralık'ta yapılması konusunda tarafların anlaşmaya vardığı seçimlerin son anda iptal edilmesiyle tırmanışa geçen gerginlik, Tobruk'taki Ulusal Meclisin Trablus hükümetini güvensizlik oylamasıyla düşürdüğünü ilan etmesi ve eski İçişleri Bakanı Fethi Başağa'yı Başbakan olarak atadığını duyurmasıyla yeni bir boyut kazanmıştı. Trablus yönetiminin Başbakanı Abdülhamid Dibeybe kendisinin meşru başbakan olduğunu ve görevden ayrılmayacağını ilan etti. Tobruk yönetimi ise Dibeybe yönetiminin düştüğünü meşru Başbakanın Başağa olduğunu duyurdu. Aşiretler Dibeybe ve Başağa arasında bölünürken son birkaç haftadan bu yana Başağa'ya bağlı güçlerin Trablus'a yönelik saldırıları başarılı olmadı.

Trablus yönetimini destekleyen iktidar, Tobruk yönetimi ve Libya Ulusal Meclisi ile diyalogdan kaçınıyordu. Rusya, Mısır, Fransa, İtalya'nın desteğine sahip Tobruk yönetimi, Türkiye ile Trablus yönetimi arasında imzalanan petrol, ekonomik iş birliği ve askeri iş birliği anlaşmalarının hükümsüz olduğunu öne sürüyor. Ancak son birkaç günden bu yana Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu Libya'daki gelişmelerde devreye girdi. Trablus ve Tobruk Başbakanları Dibeybe ve Fethi Başağa Türkiye'ye davet edilerek İstanbul'da Cumhurbaşkanı Erdoğan arabuluculuğuyla uzlaştırılmaya, iç savaş sonlandırmaya ikna edilmeye çalışılıyor.

Bu girişimde dikkat çeken gelişme, Tobruk yönetiminin Başbakanı Fethi Başağa'nın görüşmeye davet edildiğinin resmi olarak Cumhurbaşkanlığı tarafından açıklanması ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Başağa ile görüşeceğinin duyurulması. Libya Başbakanı olarak bugüne kadar Dibeybe'yi tanıyan iktidarın Tobruk Başbakanı Başağa ile ilgili bu resmi davet ve görüşme programı açıklaması tarafları uzlaştırma yanında bir tavır değişikliğinin de işareti olarak görülebilir.



## HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

### MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

Tahıl Koridoru anlaşmasından umduğu siyasi yankıyı ve küresel liderlik imajını parlatma beklentisini karşılayamayan Cumhurbaşkanı Erdoğan, Libya'da arabuluculuk ve barış elçisi pozisyonuyla 'Dünya Lideri' algısını seçmen nezdinde muteber kılmak istiyor.

Suriye'deki gibi Libya iç savaşında taraf olan İhvanlı yaklaşım ile sürece müdahale ederek, Suriye'den paralı cihatçı milisleri Libya'ya taşıyan iktidarın, şimdi Libya'da da sıkıştığı, bugüne kadar yok saydığı Tobruk yönetimiyle diyalog arayışına girdiği görülüyor. Barış elçisi ve uzlaştırıcı rolünü üstlenerek olası gelişmelerden kendisini sıyrıp aklamaya, **olabildiğince bu süreci yöneterek siyasi nema sağlamaya çalışıyor!**